

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstat Mesajı..... M. Remzi SANVER
6. Sunuş..... Ahmet ŞENKUT
8. Belgelerle Türkiye’de Milli Masonluğun
Kuruluş Yılı : 1909..... Mimar SİNAN
71. Ek – 1 : E.K.S.R. A.B.D. Güney Jüridiksiyonu
Yüksek Şurası’nın 1869 yılı Raporundan
79. Ek – 2 : Örfi Paşa
80. Ek – 3 : İkdam Gazetesi Haberi
80. Ek – 4 : Resne Locası
93. Ek – 5 : Joseph Sakakini
98. Ek – 6 : Hacopulo Pasajı
101. Aramızdan Ayrılanlar..... Mimar SİNAN
103. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları..... Mimar SİNAN

ÖZEL SAYI

YIL : 2012

NO : 157

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.

Şanı Yüce Kur'an (III: 139)

Kapak Kompozisyonu: Şinasi BARUTÇU

Rekmay Reklam ve Tanıtım Ltd. Şti.
Cihan Sok. No: 12/B Sıhhiye - 06430 ANKARA
Tel: 0.312. 231 09 26 - 229 81 29

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz Sahibi : AHMET ŞENKUT

Yazı İşlerini fiilen idare eden : CELİL LAYİKTEZ

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR. ÜYELERE MAHSUSTUR. PARAYLA SATILMAZ.
ISSN 1301-2762

SAYI: 157 (ÖZEL SAYI) • Nuruziya Sokağı No: 9 34430 Beyoğlu – İstanbul
Tel: 0212 251 26 50 ARALIK 2012

4. Büyük Üstat Mesajı	M. Remzi SANVER
5. Message From The Grand Master	M. Remzi SANVER
6. Sunuş	Ahmet ŞENKUT
8. Belgelerle Türkiye’de Milli Masonluğun
Kuruluş Yılı : 1909	Mimar SİNAN
71. Ek – 1 : E.K.S.R. A.B.D. Güney Jüridiksiyonu
Yüksek Şûrası’nın 1869 yılı Raporundan	
79. Ek – 2 : Örfi Paşa	
80. Ek – 3 : İkdam Gazetesi Haberi	
80. Ek – 4 : Resne Locası	
93. Ek – 5 : Joseph Sakakini	
98. Ek – 6 : Hacopulo Pasajı	
101. Aramızdan Ayrılanlar	Mimar SİNAN
103. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları	Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Büyük Locamız, 2011 yılında, önemli bir idari dönüşümü gerçekleştirdi. Tüzüklerimizi, yeni bir Masonik yönetim anlayışını geliştirecek şekilde, baştan aşağı yeniledik. Önemi gelecek yıllar içerisinde daha iyi anlayacağımız bu köklü değişiklik, aslında, bir sürecin sonu değil başlangıcıdır.

Locaların sistemin merkezine yerleştiği; Kardeşlerin ifade hürriyetlerinin teminat altına alındığı bu yeni dönemde, eminim ki, kurumsal yönetim ilkelerine dair tartışmalar camiamızdan eksik olmayacak. Bunun çok önemli ve değerli olduğunu düşünüyorum. Zira, bize, yarınlarını tesadüflere bırakmayan; geleceğini kendisi tasarlayan bir kurum olmak yakışır. Bu da istikbale matuf hedeflerimizi hep birlikte ve Kardeşçe tartışmamızı gerektirir.

Bu tartışmaların anlamlı ve faydalı olabilmesi için temel şart, bunların bilgi temelli olmasıdır. Büyük Locamızın bugününü anlamadan yarınını tasarlayamayız; dününü bilmeden de bugününü anlayamayız. Dolayısıyla, tarihimize dair belgeye dayalı araştırmaların, Büyük Locamızı ileriye taşıyacak süreçleri sağlıklı bir zemine oturtmak gibi bir işlevi de vardır. Entelektüel çizgisiyle iftihar ettiğimiz Mimar Sinan Dergisi, bu özel sayısıyla, bu yönde çok değerli ve anlamlı bir adım atmıştır. Ayrıca, bu özel sayının, Türk Masonluğu'nda daha güçlenmesini dilediğim belgeye dayalı tarih araştırmacılığını teşvik edeceğini de umuyorum.

Kardeş sevgi ve saygılarımla.

**M. Remzi SANVER
Büyük Üstat**

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

The Grand Lodge of Turkey has achieved an important transformation recently. We have renewed all our Regulations within the context of a new Masonic administration understanding and concept. The importance of this radical change will be understood better in the coming years and will not be the end but the beginning of a new era.

In this new concept the Lodges are placed at the center of the system where the liberty of speech is taken under the guarantee of the Grand Lodge and I am confident that this new term will lead to discussions on the principles of institutional administration. I believe that this progress is extremely important and valuable as well. What is best for the Grand Lodge of Turkey is to become an institution which does not abandon its fate to some probabilities but designs its future by its own free will. This target requires discussions among the brethren in a fraternal manner.

In order to benefit from these discussions the ideas must rely on reason, logic and knowledge. We have to keep in mind that without understanding today, we can not design tomorrow, without knowing and understanding the past, we can not comprehend today.

Therefore, useful researches on the documents of our history will have a function to carry all the procedure which will lead our Grand Lodge to a brighter future on a solid and healthy ground. Our Mimar Sinan bulletin which is our intellectual pride, has made a significant and valuable attempt with this special issue. I also hope and believe that this special issue will encourage and promote historical researches which will invigorate the present and future of Turkish Freemasonry.

With fraternal greetings,

M. Remzi SANVER
Grand Master

Sevgili Kardeşlerim,

Elinizde tuttuğunuz Mimar Sinan Dergisi'nin bu Özel Sayısı Türkiye'de Milli Masonluğumuzun kurulduğu yıl olan "1909 yılı"na ayrılmıştır. 1909 yılında muhtelif yabancı Yüksek Şûraların aracılığı ile Türkiye Yüksek Şûrası yeniden faaliyete geçirilmiş; Türkiye Yüksek Şûrası'nın delaleti ile Türkiye Büyük Meşrûkî kurulmuş ve 1909 yılı Türk Masonluğunun teşkilatlanma yılı olmuştur. Bundan sonra Türkiye'de Masonluk milli hüviyeti içinde devamlı bir gelişme göstermiştir. Bu sayıda Milli Masonluğumuzun kuruluş hikayesini o yıla ait ve belki de birçoğunu bugüne kadar hiç görmediğiniz gerçek belgelere dayanarak okuyacaksınız.

Türkiye'deki Masonluk tarihi ile ilgili olarak Mimar Sinan Dergimizin daha önce iki özel sayısı yayınlanmıştı. Bunlardan 130. sayıda "1909 öncesi" ve 135. sayıda ise "1909-1935 yılları arası"nda Türkiye'deki Masonluk Tarihi ile ilgili değişik kardeşlerimizin araştırma ve makaleleri yer almıştı. Bu sayımızda ise Büyük Üstat Nafiz Ekemen'in "Arşivlerimizdeki Belgelerle 1965 Olayları" kitabını örnek aldık. Belgelerin orijinalleri konulduktan sonra ardından bu belgelerin bugünkü Türkçesi kutu içinde verilerek, Milli Masonluğumuzun "1909 Yılı"ndaki kuruluş hikayesi herhangi bir yoruma girmeden anlatılmaktadır.

Bu belgelerin orijinalleri Fransızca olup bazıları sirküler haline getirilip o yıl tanışma isteğinde bulunulan obediyanlara gönderilmiştir. Fransa, Belçika ve Hollanda Grand Orient'lerinin arşivlerinden son yıllarda temin edilen bu belgelerin tercüme edilmesinde emeği geçen Celil Layiktez ve Viktor Sidi'ye; bazılarını aldığımız Türk Mason Dergisi'ne ve editörü İrfan Yalın'a teşekkür borçluyuz.

Türkiye'deki Masonluk Tarihi ile ilgili kardeşlerimiz tarafından yazılmış broşür ve kitapları eskiden yeniye doğru bir anımsarsak :

- Isaac Jessua, "Türkiye'de Masonluğun Kısa Tarihi", İstanbul, 1924
- Kemalettin [Apak], Türkiye'deki Masonluk Tarihi, İzmir, 1932
- Türkiye Millî Büyük Meşrûkî'nin 25inci Yıldönümü münasebetiyle Fevkalâde Celsede Okunan Nutuklar ve Neşideler, Alâeddin Matbaası, İstanbul Meşrûkî, 1934
- M. Kemal Öke tarafından bir heyete yazdırılan "Türkiye'de Hür

- **Masonluk Tarihi**", İstanbul, 1951
- Zühtü Hilmi Velibeşe, **Türkiye'de Fran Masonluk**, Ankara, 1956
- Kemalettin Apak, **"Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi"**, Ankara, 1958
- Fikret Çeltikçi, **"Hür Masonluk Tarihinden Notlar"**, İstanbul, 1982
- Cavit Yenicioğlu, **Türkiye'deki Masonik Faaliyetler Hakkında Kronolojik Etüd**, İstanbul, 1988
- Mehmet Fuat Akev, **Türkiye'de Masonluk Tarihi ve Türk Toplumunda Masonluğun Rolü**, Mimar Sinan Yayınları, 1992
- Abdurrahman Erginsoy, **"Türkiye'de Masonluğun Doğuşu"**, İstanbul, 1996
- Ahmet Akkan, **Büyük Üstatlar**, Mimar Sinan Yayınları, İstanbul, 1997
- Celil Layıktez, **"Türkiye'de Masonluk Tarihi Cilt: 1"**, İstanbul, 1999
- Güngör Öcal, **"Türk Masonluğu"**, Ankara , 2012

Bu kitapların yanında Suha Umur, Reşat Atabek, İsmail İşmen Kardeşlerimizin "Mimar Sinan", "Şakul Gibi", "Tesviye" dergilerinin değişik sayılarında yayınlanmış Türkiye'deki Masonluk Tarihi ile ilgili belgelere dayanan çok önemli araştırmaları bulunmaktadır.

Büyük Locamızın kuruluşunun 103. yılında yayınladığımız bu Özel Sayı'da bütün bu kardeşlerimizden ve eserlerinden alıntı ve katkılar bulunmaktadır. Diğer bir deyişle bu Özel Sayı yaşayan ve Ebedi Maşrik'a göçmüş kardeşlerimizin "ortak çabasıyla" meydana gelmiştir. Hepsine şükranlarımızı sunuyor, Mimar Sinan Dergisi'nin kuruluş amaçlarından biri olan Masonluğumuzun tarihini objektif bir şekilde araştırıp kardeşlerimizin istifadesine sunmaktan dolayı da büyük kıvanç duyuyoruz.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımızla,

Ahmet ŞENKUT
Büyük Hatip

BELGELERLE TÜRKİYE'DE MİLLİ MASONLUĞUN KURULUŞ YILI : 1909

The politically active "Committee of Union and Progress", which organised its political and subversive activities in the ante-rooms of Masonic lodges in Macedonia achieved its goal and on July 24, 1908, a constitutional monarchy was declared in the Ottoman Empire. One year later after the "March 31" revolt, Sultan Abdülhamid was deposed by a committee of deputies (all Freemasons).

On March 3, 1909, first, the Supreme Council of the Ancient and Accepted Scottish Rite was reorganized with the help of the Supreme Council of Egypt. Then a Grand Orient (Grand Lodge) of Turkey which will control the craft lodges was created by the Supreme Council on August 1, 1909. Most of the lodges under foreign grand jurisdictions joined the Grand Lodge later. It initially consisted of 14 lodges warranted by the Supreme Council together with lodges holding French, Italian and Spanish charters. It modelled its creation and constitution on that of the Grand Orient of France and adopted its rules and regulations from the Grand Lodge of Belgium.

This special edition of Mimar Sinan focuses on the story of the foundation of national Freemasonry in Turkey in the year 1909 by means of original documents and their transcripts.

Hürriyet Hareketleri ve II. Meşrutiyet

Yirminci yüzyılın başında, Abdülhamit'in demir yumruğu İstanbul'da hissedilirken, İstanbul'dan uzaklaşan Osmanlı aydınlarının buluştukları Balkan topraklarında ve Avrupa'da muhalefet yoğunlaşıyor, hürriyet hareketleri hız kazanıyordu. Günden güne taraftar toplayan İttihat ve Terakki Komitesi [Cemiyeti], Balkanlarda hakimiyeti ele geçirmeye başlıyordu. Saray, sonunda baskılara boyun eğdi ve Abdülhamit, gönülsüz de olsa 24 Temmuz 1908'de Meclisi Mebusan'ı [Mebuslar Meclisi] yeniden açmaya razı oldu. Aslında, Jön Türkler Selanik'te ve Makedonya'nın her yerinde meşrutiyetin (Anayasal Monarşi'nin) ilanı için 24 Temmuz 1908 tarihi üzerinde anlaşmışlardı. Osmanlı Hürriyet Cemiyeti Manastır Şubesi, bir gün önce, o zaman kullanılmakta olan rumi tarihle 10 Temmuz 1325 günü (miladi tarihle 23 Temmuz 1909) Manastır'da top atışlarıyla ilanı yaptı. Bu tarih 1930'ların ortalarına kadar "Hürriyet Bayramı" olarak kutlanacaktır.

Meclisi Mebusan'ın ilk başkanı İttihat ve Terakki Cemiyetini Paris'te kuran Ahmet Rıza Bey oldu. İkinci Meşrutiyet, İstanbul'da daha ürkek karşılanırken Balkanlarda coşkulu kutlamalar yapılıyor; "hürriyet kahramanı" unvanı verilen Resneli Niyazi Bey, Erkan-ı Harp (kurmay) Enver Bey ve Ohrili Eyüp Sabri Bey'in fotoğrafları dört bir yanı süslüyordu.

Balkanlardaki Osmanlı aydınları, II. Meşrutiyetin ardından İstanbul'a gelmeye başladılar. İstanbul'daki esas dönüşüm, [Rûmî takvimle olayların başladığı günün tarihiyle] "31 Mart Vak'ası" diye adlandırılan, 13 Nisan 1909 günü patlayan gerici ayaklanmanın Selanik'te toplanan Hareket Ordusu tarafından bastırılması; Abdülhamid'in tahttan indirilip Selanik'e sürgüne gönderilmesi; yerine Mehmet Reşad'ın Meclisi Mebusan'da yapılan oylama ile Padişah seçilmesi sonrasında yaşanmaya başlanacaktı.

Millî Bir Büyük Loca Kurma Arayışları

Yirminci yüzyılın başında Jön Türkler İstanbul'a göre daha rahat davranabildikleri Balkan şehirlerinde kalmayı tercih ediyorlardı. Bu şehirlerde, sarayın hafiyelerinin giremediği yabancı localarda buluşmak daha güvenliydi. Selanik'de Fransız Obediyansı'na bağlı Veritas ve İtalyan Obediyansı'na mensup Macedonia Risorta localarına bu nedenle çok sayıda Osmanlı aydını üye olmuştu.

Yine Selanik'te, İspanyol Obediyansı'ndan 292 numaralı Perseverancia [Sebat] Locası 6 Nisan 1907'de, 310 numaralı Fazilette Locası 22 Nisan 1909 tarihinde berat almışlardı. Aynı obediyanstan Constitution [Meşrutiyet] Locası da 25 Ocak 1909 tarihinde İstanbul'da çalışmak üzere berat almıştı. Bu locanın Üstadı Muhterem Cavit Bey (malîyeci) idi.

Yabancı obediyanlara bağlı localarda çalışmakta olan Osmanlı Masonları, Meşrutiyetin getirdiği özgürlük ortamında millî bir Mason obediyanı kurmak için girişimlere başladılar. O günlerden kalan anı ya da yazılarda Osmanlı Masonlarının değişik gruplar halinde zaman zaman toplanarak bir "Millî Büyük Loca" kurulmasını görüştükleri kaydediliyor. Örneğin, 1908 Ağustosunda, Selanik'ten gelen Masonların, İstanbul'da bulunan Masonlarla İstiklal Caddesinde Splendid Kahvehanesi üzerindeki Tokatlıyan Oteli salonunda bir toplantı yaptığı ve Ferid Asseo'nun Selanik'teki Masonik faaliyetleri aktardığı anlatılıyor.¹ Otelin sahibi Tokatlıyan'ın Mason olduğu da bu arada kaydedilmelidir. Aynı amaçla Pera Palas'ta yapılan benzer bir toplantı da *İkdam* gazetesinde haber oluyordu.²

Bu arada, Osmanlı İmparatorluğunda bir millî Büyük Loca kurulması niyet ve çabalarından haberdar olan çeşitli yabancı obediyanlara bağ-

1 K. Apak, *Türkiye'deki Masonluk Tarihi*, İzmir, 1932, s.20

2 *İkdam*, 20 Ağustos 1908 (Bkz. Ek-3)

lı birçok loca kendi obediyanlarını Osmanlı topraklarında bir “Büyük Loca” kurulmasına önder olmaları konusunda teşvik ediyorlardı. İtalya Grand Orient’i de aynı amaçla, 1908 yılı sonlarına doğru kurulacak olan milli “Büyük Loca”nın kuruluş yönetimine hakim olmak için obediyanına bağlı Bizansio Risorta Locası Üstadı Muhterem Nicole Forte’ye 26 Kasım 1908’de yetki vermişti.³

Nicola Forte’nin alelacele işe başladığı ve Örfi Paşa’nın⁴ Büyük Üstatlığına, Hamada Paşa’nın Büyük Üstat Yardımcılığına 01 Nisan 1909’da kurulduğu aşağıdaki tamim ile ilan edilen Osmanlı Büyük Maşrıkı girişiminin Nicola Forte’nin ani vefatı ve Örfi Paşa’nın “31 Mart Vak’ası” nedeniyle memleketten ayrılmasıyla akim kaldığı bilinmektedir. Rivista Massonica’nın 31 Mayıs 1909 sayısında bu kuruluşun “sadece ismen olduğu, gerçekte var olmadığı” belirtilmektedir.⁵ Bu girişim daha sonra Türkiye Büyük Maşrıkı’nın ilk toplantıya davet mektubunda da “yasadışı” olarak nitelenecektir.

**E.:U.:M.:A.:
HÜRRİYET – EŞİTLİK- KARDEŞLİK
OSMANLI BÜYÜK MAŞRIKI
ESKİ ve KABUL EDİLMİŞ SKOÇ RİTİ**

İstanbul Maşrıkı, 2 Nisan 1909. Miladi Tarih

Türkiye’de dikkate şayan bir olay meydana gelmiştir. Uzun süredir uykuda olan hürriyetin uyanışı nihayet Osmanlı toplumuna güç, haşmet ve onur hissiyatını geri getirmiştir.

Uzun seneler boyunca tiksinti verici istibdat süresince karanaran ışık, geçen sene, doğuda ve yeni rejimde artık zorbalığın karanlıklarını dağıtarak imparatorlukta F.:M.:’luğun⁶ rahatça gelişmesine imkan vermiştir.

Bu ülkedeki çeşitli atölyeleri bir Osmanlı Büyük Maşrıkı Obediyanı altında toplamanın kaçınılmaz olduğunu idrak ettik ve bu işi başarmanın mutluluğuna eriştik.

³ Angelo İacovella, *Gönye ve Hilal*, 1998, s.63 belge 1

⁴ Örfi Paşa ile ilgili ayrıntılı bilgi Ek-2’de yer almaktadır.

⁵ O. Koloğlu, *İttihatçılar ve Masonlar*, s: 136 “Madem ki Büyük Üstat Örfi Paşa hiç ortalıkta görünmeden bir aydır kayıptır. Ve Büyük Üstat Kaymakamı Hamada Paşa’nın görevi kabul etmediğini açıkladığını resmi kaynaklardan öğreniyoruz, o halde Osmanlı Büyük Maşrıkı sadece ismen vardır ve gerçekte yoktur.”

⁶ *Franmasonluğun*

Şimdi Osmanlı Büyük Maşrıkı kurulmuştur.

Bu, Avrupa için günün aydınlığının doğduğu ve geleneklere göre insan türünün beşliğini oluşturan ülkede gerekli olan bir düzenlemeydi.

Çalışmamızın neticesi kesinlikle evrensel masonluğun gelişmesinde son derece yararlı olacaktır. Fransız ve İtalyan obediyanlarının arasında gerçekleşen muhaberatın neticesinde olduğu gibi masonik güçler tarafından kıymetli desteklere ve ciddi cesaretlendirmelere şimdiden mazhar olmuştur.

Bu durumda, toplumu çok farklı ırk, din, milliyetlerden müteşekkil ve gelişmesi için yapılacak daha çok işin olduğu bu güzel ülkede bu asil oluşumun gerçekleşmesinde özellikle İtalya Grand Orient'inden çok güçlü yardım aldık.

Amacımız, hürriyet, eşitlik, kardeşlik kavramlarına derin saygı duyarak insanlığın ilerlemesini, gelişmesini sağlamaktır. Bu bölgelerde F.:M.:luğun gerçekleştirme amacını güttüğü yüce fikirleri tanıtmak söz konusudur. Burada, yıkılıp bugün yerini liberal ve anayasal bir düzene bırakan zorbalığın sona ermesi ile bu fikirleri iyi tanıtmak en üst derecede önem taşımaktadır.

Elinizden gelen bütün gayreti göstererek bu büyük çalışmada bize yardım edeceğinize inanıyoruz ve mümkün olan en kısa zamanda, hepimiz için önem arz eden masonik ülkünün tüm dünyaya yayılması davamız için olumlu olacağını ümit ettiğimiz Kardeşçe kararınızı bildirmeniz durumunda müteşekkir olacağımızı arz ederiz.

Geçen 1 Nisanda (y.s), Doğudaki çeşitli atölyelerin delegelerinin toplantısında merkezi İstanbul'da olan Osmanlı Büyük Maşrıkının kurulmasına karar verilmiştir.

İki tanesi Şapitr olmak üzere bu atölyelerin toplam sayısı 45'tir.

PMn Mahomed Orphi Paşa K.: oybirliği ile kurumun Büyük Üstadı seçilmiştir; Büyük Görevliler aşağıda belirtilen K.: 'lerden oluşmuştur :

Mahomed Orphi Paşa

Khalil Hamada Paşa

Raphaelo Ricci

Fouad Houloussi Bey

David Kohen

Osman Adil Bey

Nadra Bey Moutran

Nicolas Forte

Marchione & Zeki Bey Magamez⁷

Siotis

Büyük Üstat

Bü.: Üs.: Kaymakamı

Bü.: 1. Na.:

Bü.: 2. Na.:

Büyük Hatip

Büyük Hatip Muavini

Büyük Hazine Emni

Büyük Sekr.:

Büyük Sekr.: Muavinleri

Büyük Dahili Muhafız

Emir Mahomed Bey Arslan
Gipovanni Pellegrino
Jacques Souhami
André Antipas
Michel Nouradounghian
Georges Sursoc

Büyük Merasim Üstadı
Büyük Mühürdar
Büyük Arşiv Vazifeli
Büyük Arşiv Vazifeli Muavini
Büyük Muhakkik
Büyük Muhakkik Muavini

Pek Muktedir K.:, Obediyanslarımız arasındaki kardeşlik bağlarını sıkılaştır-
mak için tayin edeceğimiz dostluk kefilinin ismini de bildirmenizi rica ede-
riz; cevabınızı aldığımızda obediyansınız nezdinde bizi temsil etmek üzere
seçmiş olacağımız K.:’in ismini size bildireceğiz.

PMn K.:, samimi kardeşlik bağlarımızın en derin ifadesinin kabulünü rica
ederiz.

Osmanlı Büyük Maşrıkının Büyük Üstadı

Yazışma adresi :

Rafaelle Ricci
Posta Kutusu No.6, İtalyan Postanesi
Galata-İstanbul (Türkiye)

İstanbul’da İngiltere Büyükelçisi G. Lowther’in bakanlığına gönderdiği rap-
porunda Örfi ve Hamada Paşaların “31 Mart (13 Nisan 1909) Vakası”ndan
önceki bir tarihte Mısır’dan İstanbul’a gönderildikleri ve amaçlarının bu-
radaki locaları ‘Mısır Obediyansı’na bağlamak üzere bir Masonik teşkilat
oluşturmak olduğu; Örfi Paşanın “31 Mart Vakası”nın yarattığı korku ile
alelacele Mısır’a döndüğü açıklanmaktadır.⁸

“Renaissance Locası” üyesi Michel Noradounghian ise (G.O.d.F.’in arşi-
vinde Carton l’de kayıtlı olan) İstanbul, 11.12.1909 tarihli mektubunda
bu konuda şunları yazmaktaydı :

*“Örfi Paşa’nın Türkiye’de bir Büyük Loca kurulması konusunda sürdür-
mekte olduğu temaslardan daha önce de söz etmiş, Ebedi Maşrıka göç et-
miş babamın da kayıtlı olduğu ve benim de üyesi bulunmaktan onur duy-
duğum Obediyansınızı, gelişmelerden haberdar etmek görevimden onur
duyduğumu ifade etmişim.”*

7 Zeki Megamiz, dönemin gazetecilerindendir. Masonluğun tanıtılması amacıyla
Pera Palas’ta toplanan ve 20 Ağustos 1908 günkü **İkdam** gazetesinde haber
olan yemekte yer almıştır. Corci Zeydan veya Girgi Zaidan diye anılan 1861-
1914 yılları arasında yaşamış Lübnanlı romancı ve tarihçinin kitaplarını başta
5 ciltlik **İslam Medeniyeti Tarihi** olmak üzere Türkçeye çevirmiştir. Kuran’ın
ilk Türkçe mealini hazırlamış ancak yayınlanmamıştır. Arap kökenli Zeki
Megamiz’in Örfi Paşa’nın Büyük Locasında Büyük Sekreter yardımcısı olduğu
anlaşılmaktadır

8 İngiliz Elçisi Lowther’in 29.05.1910 tarihli raporundan,

“Örfi Paşa’yı ziyaretimizde, Türkiye’de bir Milli Büyük Loca girişimini memnurlukla karşıladığımızı belirttik. Ancak kurulacak bu Büyük Loca’nın acemi ve deneyimsiz ellere bırakılmamasındaki düşüncemizi ısrarla koruyorduk.”

“Ayrıca Örfi Paşa’nın bu kuruluşta söz sahibi olmasını ve yönetimin kendisine teslim edilmesini istemiyorduk. Kendisinin Kudüs Büyük Locasında yer aldığını ve de ayrıca 33. Dereceye sahip olduğunu söylüyordu. Türkiye’de ve Mısır’da üstlendiği Sekreterlik göreviyle 45 Locanın kendi denetiminde bulunduğunu açıklıyordu. Bizler gayrimuntazam olan bu 45 Locanın muntazam bir hale getirilmesinin Masonluk camiasına bir kazanç sağlayacağı konusunda hemfikirdik. Zira halihazırdaki gayrimuntazam konumlarıyla ve aralarında sürekli bir rekabetin var oluş nedenleriyle, Masonluğa zararlı bir durum içindeydiler. Ne var ki daha sonra yaptığımız incelemeler sonucu bu 45 Locanın tamamen bir tasarıdan ibaret olduğu ve Örfi Paşa’nın bizlere açıkladığı yetkilerden hiçbirine sahip olmadığını öğrendik. Gerçek dışı beyanlarda bulunmuştu. Bizlerin durumu önceden fark ederek gerekli önlemleri alması sonucunda, arzu edilmeyen gelişmelerin yaşanması önlenmiştir”

Renaissance Locası’nın aynı maksatla Fransa Grand Orient’ine yaptığı müteaddit başvurulara bir türlü olumlu cevap gelmemiştir. Jöntürkleri Fransız obediyanına sokmak amacıyla kurulan fakat çabaları boşa çıkan bu locanın önde gelen üyeleri (M. Noradunkyan⁹, D.J.Cohen) 25 Ocak 1909’da yazdıkları mektupta milli bir obediyanın kurulmasına engel olmadıklarına göre hiç olmazsa “kurucular” arasında bulunmak yolunda Paris’ten izin istemişlerdir.

Bu çabaların gerisinde kalmamak (bir yandan da İtalyan ve Fransız destekli oluşumları tanımadığını belirtmek) için olsa gerek İngilizlerin de Türkiye’de bir Büyük Loca kurulması için 1909 yılında girişimde bulunduğu kaydediliyor.¹⁰ Müşir “Deli” Fuat Paşa’nın üyesi olduğu İskoçya Büyük Locasına bağlı 1049 no.lu “La Turquie”(Türkiye) locası üyeleri Paşanın konağında toplanmışlar ve Türkiye’de muntazam bir Büyük Loca kurma girişiminde bulunmuşlardır. Ritüeli 26 Temmuz 1909 tarihinde Edinburg’da İskoçya Büyük Locası Büyük Sekreteri tarafından tasdik edilen; Türkçe ve Fransızca çalışan bu loca 1914 yılı Ağustos ayına (I Dünya Savaşı çıkana) kadar çalışmalarını sürdürecektir.

İkinci Meşrutiyet’in ilanından sonra, 1908 yılında, Osman Fehmi ve Mehmet Tevfik’in birlikte; Nail Reşid’in de ayrı olarak Mısır’da Büyük Üstat

⁹ Mişel Noradunkyan

¹⁰ İngiliz Elçisi Lowther’in 29.05.1910 tarihli raporundan, P. Dumont’un makalesinden ve T. Zarccone’dan nakleden O. Koloğlu, *İttihatçılar ve Masonlar*, s: 149

İdris Ragıp ile “milli bir büyük loca teşkili” konusunu görüştikleri; oradan aldıkları ritüelleri Türkçe’ye tercüme ettirerek; çekiç, regalya ve diğer gereçleri İstanbul’a getirdikleri bilinmektedir.

1908 yılı Kasım ayı ortalarında toplanan Osmanlı Masonları, “Resne” Locası’nı¹¹ kurdular ve İngiltere Birleşik Büyük Locası’ndan berat almış ve o tarihte muntazam olan Mısır Millî Büyük Locası’na başvurarak berat aldılar. Resne’de, Osman Fehmi Üstadı Muhterem, Nail Reşid I. Nazır idi. Başka Osmanlı Masonları da yine Mısır Millî Büyük Locası’na bağlı olarak Fransızca çalışmak üzere, **La Fraternité Ottomane** (Uhuvvet-i Osmaniye = Osmanlı Kardeşliği) locasını kurdular.

Osmanlı Yüksek Şûrası - 1861

Osmanlı Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Yüksek Şûrası [Şûrayı Âli-i Osmanî], 1861 yılında Prens Abdülhalim Paşa’nın (*Sadrazam Sait Halim Paşa’nın babası*) Hâkim Büyük Âmirliğinde kurulmuştu. Fransa’da üst dereceleri almış bir Mason’a Fransa Yüksek Şûrası’ndan patent verilmiş; kendisi Osmanlı Yüksek Şûrası’nı kurmakla yetkilendirilmiş ve bu kuruluş 1861 yılında tamamlanmıştır. Ancak bir Mısır Prensi olan Abdülhalim Paşa Mısır’daki iktidar mücadelesine karışmak üzere, İstanbul’u ve kurduğu Yüksek Şûrayı terkederek Kahire’ye gitmiş ve orada politik arayışlara girmiştir.

Osmanlı Yüksek Şûrası ise Türkiye’de yaşayan bir İngiliz vatandaşı olan Hyde Clarke tarafından 1864 yılında yeniden düzenlenmiş, merkezi İzmir’e taşınmış ve onun yönetiminde bir süre daha varlığını sürdürmüştür. Ancak geçen zaman içinde, özellikle İstanbul’da yoğunlaşan baskı döneminde faaliyetini devam ettirememiştir.

Charleston’da kurulu A.B.D. Güney Jüridiksiyonu Yüksek Şûrası’nın Hakim Büyük Amiri Albert Pike’in 1869 yılında Ana Yüksek Şûra’ya verdiği rapordaki bilgiler Osmanlı Yüksek Şûrasının 1861 yılında kurulduğunun en temel belgesi olmuştur. Bu raporun “Türkiye” adlı bölümünde Albert Pike özetle (*metnin tümü için bkz. Ek - 1*) şöyle demektedir :

“P Mn. [Pek Münevver] Goodall K.’in Kuzey Jüridiksiyonu Yüksek Şûrasına sunduğu rapordan öğrendiğime göre Fransa Yüksek Şûrasından 33. dereceyi aldığını iddia eden bir kardeşin 1861 yılında “Türkiye ve Mısır için Eski ve Kabul Edilmiş Ritin 33. derece Yüksek Şûrasını” kurduğu ancak bazı gayrimuntazamlıklar çıktığı ve böyle büyük bir kuruluş için özel

11 Resne Locası ile ilgili ayrıntılı bilgi Ek-4’te yer almaktadır.

yetki gerektiği için uykuda kaldığı belirtilmektedir. Yine Fransa Yüksek Şûrasından 33. dereceyi almış olan P Mn. Hyde Clarke K. meşru yetkilerle sahip olarak 1864 yılında Türkiye ve Mısır Yüksek Şûrasını intizama sokmuş; vadi veya doğusunu İzmir'e taşımış ve 1762 ve 1786 Anayasalarına dayanan Masonik yetkisini kullanmaya başlamıştır. Jüridiksiyonu altında üç sembolik loca, yedi Rose Croix Şapitri, üç Konsistuar bulunmaktadır. P Mn. Hyde Clarke K. hala Hakim Büyük Amir olup, iki yıl önce Türkiye'den ayrılması üzerine bu makamın görevlerini Mn. Constantine G. Carrere 33° K. üstlenmiş, Joseph Langdon 33° K. Büyük Katip olarak görev yapmıştır.”

“Eğer Türkiye ve Mısır Yüksek Şûrasının gerçek ve faydalı bir varlığı mevcut ise, intizamını doğrudan tenkit mevzuu yapmadığımız ve meşru gördüğümüz gibi diğer kuruluşlara tanıdığımız imtiyazları burada da tanımakla mükellefiz. Bizler müspet menfaat sınırları içinde kalacağız.”

1880 yılında yine aynı genel kurula verilen raporda da Türkiye Yüksek Şûrasının 1861'de kurulduğuna dair bir referans bulunmaktadır. Bu tarihten sonra 1909 yılına kadar Ana Yüksek Şûranın belgelerinde 1861'de kurulan Osmanlı Yüksek Şûrasına ait hiçbir kayda rastlanmamaktadır.

Osmanlı Yüksek Şûrasının Yeniden Teşkilatlanması

İttihat ve Terakki Cemiyetinin saflarındaki üst düzey Mason kadrosu ülkede iktidara ortak olduktan sonra siyasal etkinliklerini de kullanarak Masonik faaliyetleri yabancıların elinden kurtarmak amacıyla Osmanlı İmparatorluğu topraklarında milli Türk Masonluğunu, Yüksek Şûra'dan başlayarak kurma teşebbüsüne girdiler.

Yüksek Şûra'yı yeniden faaliyete geçirme [uyandırma] arzusunda olan Osmanlı Masonları, bu konuda gerek Fransa gerek İtalya Suprem Konsey¹²leri ile görüşerek olumlu görüş almış; Belçika Suprem Konseyi Hâkim Büyük Âmiri Kont Eugène Goblet d'Aviella tarafından Osmanlı topraklarında usulüne uygun bir Yüksek Şûra'nın tahsis görevi 10-15 Haziran 1907'de Brüksel'de toplanan Yüksek Şûralar Konferansı'nda varlığı kabul ve tasdik edilen Mısır Yüksek Şûrasına verilmişti. Mısır Yüksek Şûrasına da, bütün yetkileri haiz olarak ve 1907 yılında 33°'ye yükseltilmiş bir Mason olan Prens Aziz Hasan Paşa'yı görevlendirmişti. Prens Aziz Hasan Paşa (ilk Hâkim Büyük Âmir Prens Abdülhalim Paşa'nın yeğeniydi) Birinci Kolordu'nun İkinci Selimiye Fırkası'nın kumandanı olarak İstanbul'da görevli idi. Kendisine yardımcılık etmek ve teşrifatçılık görevinde bulunmak üzere Mısır'dan Yakup isminde bir kardeş gönderilmişti. Bu iki zata

12 Süprem Konsey = Suprême Conseil [Fransızca] = Supreme Council [İngilizce] = Yüksek Şûra (Osmanlıcası: Şûrayı Ali)

bir de Mısır, İngiltere ve Belçika'da Masonik faaliyetleri nedeniyle tanınan Joseph Sakakini müşahit ve müşavir olarak katılmıştır.

Bu amaca yönelik olarak **3 Mart 1909 günü** yapılan toplantıda Aziz Hasan Paşa ve Mısır Yüksek Şûrası'nın görevlendirdiği [Belçika Yüksek Şûrası üyesi de olan] Joseph Sakakini¹³ önce Mehmet Talât'ı (*Meclisi Mebusan Reis vekili*) 33. dereceye yükselterek Yüksek Şûra'ya aldılar. Daha sonra üçü Mehmet Cavit'i (*Maliyeci*) Yüksek Şûra'ya aldılar. Skoç Riti'nin usullerine göre, Yüksek Şûra'ya yükseltilenin öncekilere katılmasıyla oluşan heyet bir sonraki üyeye Yüksek Şûra üyeliğini tevcih etti. Böylece sırasıyla, Mithat Şükrü (Bleda) Bey (*Meclisi Mebusan Azası*), Dr. Rıza Tevfik (*Meclisi Mebusan Azası*), Nesim Mazliah (*Meclisi Mebusan Azası*), Mişel Noradunqyan (*Tüccar*), David J. Kohen¹⁴ (*Victoria de Berlin Sigorta Şirketi Türkiye Mümessili*), Osman Adil (*emlak sahibi*), Asım (*Meclisi Mebusan Başkâtibi*), Mehmet Arif, Mehmet Fuat Hulusi (*Hakim*) ve Galip (*Ayan azası*) Beyler 33° ve Yüksek Şûra üyesi oldular.

Bu şekilde "İskoç Kadim ve Makbul Riti'ne (Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'ne) göre 1861'de muntazam bir surette meydana getirilmiş ve 1869'da Amerika Birleşik Devletleri'nde Charleston şehrinde bulunan Ana Yüksek Şûra [Güney Jüridiksiyonu] tarafından tanınmış olan Osmanlı İmparatorluğu Şûrayı Alisi (Yüksek Şûrası), İmparatorluk dahilinde mesleğin nazım gücü (kudreti) olarak"¹⁵ yeniden faaliyete geçiyordu.

Toplantı Aziz Hasan Paşa ve Joseph Sakakini'nin imzaladığı bir zabıtla tespit edilerek ve "vazifelilere mükellefiyetlerini tevdi etmek üzere" yeniden toplanmak kaydıyla sona erdi.¹⁶ (*Bkz. Belge 1 – Osmanlı Yüksek Şûrası'nın Reorganizasyonu Zaptı 03 Mart 1909*)

13 Joseph Sakakini ile ilgili ayrıntılı bilgi Ek-5'tedir.

14 Bazı yerde Michel Noradunghian ve David J. Cohen. Bu ve diğer adlar bazen Fransızca (yerine göre İtalyanca vb.) bazen de [eski yazıyla] Türkçe imlayla geçmektedir. Türkçe geçtiği durumlarda telaffuz edene göre değişik biçimlerde farklı yazılmaktadır. [Eski Türkçe'de sesli harf ve büyük harf bulunmadığı, genel kabul görmüş imla kurallarının hiçbir zaman oluşturulamadığı dikkate alınmalıdır.]

15 Türkiye Millî Büyük Meşrikinin 25. Yıldönümü..., s: 8

16 Tesviye, sayı: 14, s: 28

3 Mars 1909 N° 1

281.02/436

A. L. O. D. O. A' de l'Un.

D. 203

LIBERTÉ.

ÉGALITÉ.

FRATERNITÉ.

Ordo ab Chao
Union, Force, Progrès.

Supreme Conseil de l'Union du 33e et dernier degre du Rite Ecossais ancien et accepté
Fondateur regulateur de l'Ordre pour l'Empire Ottoman et ses dependances
Siege à Constantinople.

Tous Princes Agis Hassan S. G. S. G. du Rite
regulier 33e du dernier degre du Rite Ecossais ancien
et accepte, elevé à ce degre de S. G. S. G. par le Sup.
Conseil confederé d'Egypte reconnu à la Conference
Internationale de Bruxelles tenue le 10 au 15 Juin 1907
avant son installation en Turquie et en exerçant pour le Sup.
Conseil regulier en Turquie.

Tu les prerogatives accordées avec ce cas aux 33e 33e 33^e
33e 33e conformément aux Grandes Constitutions de 1786
J'ai procédé à la formation d'un S. C. pour la Turquie
ayant droit sur tout le territoire de l'Empire Ottoman et
ses dependances au Conferant 1° le 33e et dernier degre
à l'ill. Sr. Mehmed Talat Bey à nous deux au

Djavid Bey	à nous trois au
Rahmy Bey	à nous quatre au
Midhat Chukri	à nous cinq au
Dr Riza Tewfik Bey	à nous six au
Messim Mazliah	à nous sept au
Nichel Noragomghian	à nous huit au
David J. Cohen	à nous neuf au
Osman Adil	à nous dix au
Assim Bey	à nous onze au
Mehmed Karif	à nous douze au
Mehmed Fouad Houlou	à nous treize au
Jahid bey	

T. O. L.
ADPST

Ayant par ce fait le chiffre requis et au delà de ce qui
prescrit l'art 5 § 1 des grandes Constitutions de 1786.

Le nombre de neuf membres étant suffisant pour
constituer un Suprême Conseil, nous déclarons le
Suprême Conseil du Rite Ecossais ancien et accepté
régulièrement constitué.

Les Membres présents ont à l'unanimité de vote
consenti à se conformer aux statuts et règlements
des grandes Constitutions de 1786 et de ce qui décide en tout
et pour tout à la Conférence Internationale tenue à
Bruxelles du 10 au 15 Juin 1909 et ce afin d'appartenir
à la Confédération des Supr. Cons. Confédérés

Tout en ayant constitué le Suprême Conseil régulier
du Rite pour l'Empire Ottoman et ses dépendances,
avons décidé de nous réunir à une prochaine
séance pour répartir les charges des Dignitaires
du Supr. Cons. par vote unanime.

Au bas du présent procès-verbal complété
aux prescriptions et formalités du Rite
fait et rédigé à Constantinople le 11 Mars
1909 E. N. et de N. L. 1909

Ali Nasr

Tu atteste
L'assistant Conseil
Fakla Hissou

Belge 1 : Osmanlı Yüksek Şûrası'nın Reorganizasyonu Zaptı
3 Mart 1909

**Kainatın Ulu Mimarının Yüce Şanına
Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik**

**“Ordo ab Chao”
Birlik, Kuvvet, Terakkî**

**Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin
Sonuncu ve 33. Derecesi
Türkiye Yüksek Şûrası
Osmanlı İmparatorluğu ve tevabii için Rit'in nâzımı
merkezi İstanbul'da**

Biz, Türkiye'de ikamet eden ve 10 ilâ 15 Haziran 1907 tarihlerinde Brüksel'de toplanan milletlerarası Konferansta tanınmış Mısır Konfedere Yüksek Şûrasınca, Hâkim Büyük Umumî Müfettiş derecesine yükseltilmiş bulunan muntazam Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Sonuncu ve 33. dereceli Hâkim Büyük Umumî Müfettiş Prens Aziz Hasan, Türkiye 'de bir muntazam Yüksek Şûranın bulunmadığını;

Bu gibi hallerde 1786 Büyük Anayasalarının Hâkim Büyük Umumî Müfettişlere tanıdığı imtiyazları nazarı dikkate alarak, Osmanlı İmparatorluğunun bütün topraklarında ve ona tabî bulunan memleketlerde hak sahibi olmak üzere, Türkiye için bir Yüksek Şûra kurmaya tevessül ettik ve evvelâ, Sonuncu ve 33. Dereceyi,

Mün. K. Mehmet Talât Bey'e, ve biz ikimiz,
Mün. Cavit Bey'e, ve biz üçümüz,
Mün. K. Rahmi Bey'e, ve biz dördümüz,
Mün. K. Mithat Şükrü Bey'e, ve biz beşimiz,
Mün. K. Dr. Rıza Tefvik Bey'e, ve biz altımız,
Mün. K. Nesim Mazliyah'a, ve biz yedimiz,
Mün. K. Misel Noradunkyan'a, ve biz sekizimiz,
Mün. K. David. J. Kohen'e, ve biz dokuzumuz,
Mün. K. Osman Âdil Bey'e, ve biz onumuz,
Mün. K. Asım Bey'e, ve biz on birimiz,
Mün. K. Mehmet Arif'e, ve biz on ikimiz,
Mün. K. Mehmet Fuat Hulusi'ye, ve biz on üçümüz,
Mün. K. Galip Bey'e tevcih eyledik.

Böylece 1786 Büyük Anayasalarının 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasında aranan sayıya ve fazlasına ulaşılmış bulunulduğundan, bir Yüksek Şûranın kurulması için dokuz âzâ kâfi olduğuna göre bizler, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç

Riti Yüksek Şûrasının muntazam olarak kurulmuş olduğunu beyan ve ilân ediyoruz.

1786 Büyük Anayasalarının statü ve yönetmeliklerine ve birleşik Yüksek Şûralar Konfederasyonuna katılabilmek için Brüksel'de 10 ilâ 15 Haziran 1907'de toplanan Milletlerarası Konferansta kararlaştırılan her hususa tamamıyla uymağa, hazır bulunan azaların oybirliği ile karar verilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu ve ona tabî memleketler için Rit'in muntazam Yüksek Şûrasını kurduktan sonra, görevlilere mükellefiyetlerini tevdi etmek üzere yakın bir celsede tekrar toplanmağa ittifakla karar verdik.

Rit 'in hüküm ve formalitelerine uygun olarak bu tersimatı kapattık.

3 Mart 1909 ve 5909 hakiki ışık yılında İstanbul'da düzenlenmiş ve kaleme alınmıştır.

Mühür

Aziz Hasan (imza)

Görölmüş ve tasdik edilmiştir.

Müşavir

J. Sakakini (Mühür ve imza)

Belge 1 : Osmanlı Yüksek Şûrası'nın Reorganizasyonu Zaptı
3 Mart 1909

Kuruluş sonrasındaki dönem içinde 18 Mart 1909'da Hüseyin Cahit (Yalçın)(*Gazeteci*), Osman Talat, Galip Paşa (*Jandarma Komutanı*), 20 Mart 1909'da Emanuel Karasu (*Meclisi Mebusan Azası*), Sarım Kibar ve Kâtipzade Sabri Beyler de 33°ye yükseltildiler.

25 Haziran 1909 günü yapılan toplantıda, Prens Aziz Hasan Paşa, **Hâkim Büyük Âmir**; Joseph Sakakini, **Hakim Büyük Amir Yardımcısı**; Mehmet Cavid, **Hâkim Büyük Âmir Kaymakamı**; Mehmet Talat Bey **Umumî Büyük Müfettiş** ; Mithat Şükrü **Büyük Umumi Hatip**; David Kohen **Büyük Umumi Kâtip** olarak geçici vazifeliler seçildiler.

Bu geçici vazifelilerin seçilmelerinden sonra çalışmalarına hukuki yön veren nizamname kabul edilmiş ve Avrupa'daki Masonik kuruluşlara Osmanlı Yüksek Şûrasının meşru ve muntazam olarak tanınması için aşağıdaki sirküler yayınlanmıştır. Anglo Sakson Yüksek Şûralarının dışında bir çok Yüksek Şûra'dan olumlu cevaplar alınmış ve dostluk ilişkileri kurulmuştur.

Sani-i Azamı Kainatın Şanı Celilesine (1)
Hürriyet-Eşitlik-Kardeşlik
ORDO AB CHAO
İttihat - Kuvvet - Terakki

Kadim ve Makbul İskoç Ritinin 33. ve Son Derecesi Şûrayı Alisi,
Türkiye ve Tabileri Memleketlerde Tarikatın Nazımı
İstanbul Merkezi

Kadim ve Makbul İskoç Ritinin 33. Derece azaları İstanbul Vadisinde P.: Mün.: ve P.: Muk.: (2) Prens Aziz Hasan Paşanın Reisliğinde toplandılar.

Celse açıldı :

Reis, 10 ila 15 Haziran 1907 tarihlerinde Brüksel'de akdolanan Milletlerarası Konferansa iştirak etmiş olan 33.: dereceli P.: Mün.: ve P.: Muk.: J. Sakakini B.: in İstanbul'da hazır bulunduğunu bildirdi ve Masonluğun yüksek menfaatlerinin icabı olarak celseye alınmasını teklif etti.

Sakakini B.: celseye alınarak tanıtıldıktan sonra, Yüksek Şûrayı teşkil eden Büyük Umumi Müfettişler arasında mevki aldı ve söz istedi. Kıdemi dikkate alınarak kendisine söz verildi:

33.: dereceye terfi (ikaaf) edilmiş olup birinci tersimatta isimleri yazılı bulunan Büyük Umumi Müfettişlerin adedini sordu. Bu cihet tespit edildikten sonra keyfiyetin 1786 Anayasasına uygun bulunduğunu bildirdi. Hazır bulunan biraderlerin hareket tarzlarını tasvip ederek yeniden tesis ve teşkilatlandırmanın muntazam olduğunu beyan etti.

Osmanlı İmparatorluğu Yüksek Şûrasının 1861 senesinde Fransız Yüksek Şûrasına bağlı bir Büyük Umumi Müfettiş tarafından tesis edilmiş olduğunu, burada hazır bulunan P.: Mün.: ve P.: Muk.: Prens Aziz Hasan Paşanın amcası merhum Prens Halim Paşanın sözü geçen Yüksek Şûranın Hakim Büyük Amiri olduğunu, keyfiyetin Goodall ve Findel biraderler tarafından muntazam olarak tanınmış bulunduğunu ve vakıanın resmi bültenlerin tetkikinden anlaşılmış bulunduğunu bildirdi. (A.B.D. Cenup Jüridiksiyonu Resmi Muamelatı, Charleston 1869, Sayfa 175-178).

Büyük Anayasaları ihlal etmeksizin, yabancı kuvvetler tarafından ihlal edilemeyecek olan ve memleketimiz için kazanılmış hak bulunan bu Anayasa'nın yürürlükte bulunmasına rağmen Yüksek Şûra sabık hükümetin siyasi durumu yüzünden ne muntazam çalışabilmiş, ne de hayatiyetini devam ettirebilmiştir. Bu husus dikkate alınarak 1907 Brüksel Konferansı'nda bu memleketin serbest ve müsait sayılabileceği karar altına alınmıştır.

33: Dereceli P.: Mün.: ve P.: Muk.: J. Sakakini B.: sözü geçen İskoç Riti Yüksek Şûrasının tam manasıyla uyku halinde bulunmasından ve Brüksel Konferansında cereyan eden konuşmalardan sonra, şimdiki halde kurulmuş olan Yüksek Şûranın tekrar tanzim ve teşkilinin usulüne muvafık olduğunu ve 1786 Anayasasına uygun bulunduğunu söyledi ve memleketin yabancı bir kuvvet tarafından istilaya uğraması halinde de, Türkiye Yüksek Şûrasının kıdem hakkının devam ettirilebileceğini, bu hakların bugün burada bulunan ve Osmanlı İmparatorluğu Yüksek Şûrasını teşkil eden azalarına da şümülendirilebileceğini bildirdi.

İdari servisler teşkilatını kurmak ve şimdiki durumunun bütün icaplarını yerine getirebilmek için yardımda bulunmayı teklif eden P.: Mün.: ve P.: Muk.: J. Sakakini B.:i, hazır bulunan bütün biraderler candan tebrik ederek samimi teşekkürlerini bildirdiler.

1786 Büyük Anayasalarının tayin etmiş olduğu 9 muvakkat vazifelinin seçimine geçildi. Osmanlı İmparatorluğu'nda Yüksek Şûra kurulduğunun ve seçimin, sirkülerler gönderilmek suretiyle, Konfederasyondaki Masonik kuvvetlere bildirilmesi kararlaştırıldı.

1907 yılında Mısır delegesi olan ve Brüksel Büyük Şapitrinin Büyük Güneş Şövalyesi derecesini haiz bulunan P.: Mün.: ve P.: Muk.: (2) J. Sakakini B.:in huzuru ile burada bulunan Yüksek Şûra azaları Anayasalara ve delegeleriyle temsil edilmiş olan Yüksek Şûraların Brüksel Milletlerarası Konferansında verdikleri kararlara riayet etmeyi vaad ederler, ve Konfederasyona girmek ve Ritlere ait her hususa uymak istediklerini beyan ederler.

Rit için yapılan alkışlardan sonra P.: Muh.: (3) Büyük Şansölye Umumi Katip, müzakere edilen hususları konfederasyondaki Masonik kuvvetlere bildirmek üzere, toplamakla vazifelendirilmesi kararlaştırıldı.

Celse Rit formalite icaplarına uygun olarak kapatıldı.
İstanbul, 25 Haziran 1909 – Mas.: Sene 5909

İmzalar:

Cavit, Talat, Davit J. Kohen, Mithat Şükrü, Nesim Mazliah, M. Noradungyan, Dr.Rıza Tevfik, Osman Adil, Rahmi Galip, Mehmet Fuat Hulusi, Mehmet Arif, Asım Cahit, Osman Talat, Galip, Sarım Kibar, Sabri Katipzade

Büyük Katip
David J. Kohen

Hak.: Azam
Aziz Hasan

Hazır Bulunan Müşahit Müşavir
J. Sakakini

- (1) Evrenin Ulu Mimarının Yüce Şanına
- (2) Pek Münevver ve Pek Muktedir
- (3) Pek Muhterem

Türkiye Yüksek Şûrası'nın 25 Haziran 1909 Tarihli Toplantısının Zaptı

Türkiye Büyük Maşrıkı'nın Kuruluşu

Yeniden teşkilatlanan Yüksek Şûra'ya bağlı olarak Mart ayında *Prens Aziz Hasan Paşa ve Joseph Sakakini'nin üyesi olduğu, mebuslara mahsus ve Büyük Maşrık'ın kuruluşunda 1 matrikül numarasını alacak olan Vatan*; Haziran ayında *Dr. Mehmet Ali'nin mensubu olduğu Muhibban-ı Hürriyet*; Temmuz başında da *Resne locasının bazı üyelerinin Nail Reşid'in Üstadı Muhteremliğinde kurdukları Vefa ve Şafak* adlarında ilk üç derecede çalışan dört sembolik loca kurulmuştu.

Bu localara daha sonra Mısır Büyük Locasına bağlı olarak kurulan **Resne** ve **Uhuvvet-i Osmâniyye** locaları ile; Fransa Obediyansına bağlı Renaissance locasından ayrılan Masonların kurdukları "**Terakki ve İttihat Hakiki Muhipleri**" locaları da katıldı.

Yüksek Şûra'nın 25 Haziran 1909 günlü toplantısında kurulması düşünülen Büyük Maşrık için Osmanlı İmparatorluğu topraklarında bulunan locaların delegelerinin katılacağı bir toplantı yapılmasına karar verildi.

Osmanlı topraklarındaki localara ve kardeşlere hitaben yazılmış, Aziz Hasan Paşa, David J. Cohen ve Joseph Sakakini imzalı 9 Temmuz 1909 tarihli davet mektubunda, vefat etmiş olan Nicola Forte Kardeşin Büyük Maşrıkı bilinçsizce ve kurallara aykırı bir yola sevk etmek istediği hatırlatılarak, var olan boşluğu doldurmak üzere bir Büyük Maşrık kurulması için muntazam kardeşlerin 13 Temmuz 1909 günü Galata'daki Noradunkyan Hanında yapılacak toplantıya katılmaları istendi. (*Bkz. Belge No 2 – Davetiye : 9 Temmuz 1909*)

**Evrenin Ulu Mimarının Yüce Şanına
Hürriyet- Eşitlik- Kardeşlik
Ordo ab Chao
Birlik, Kuvvet, Terakki
Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin 33. ve Sonuncu Derecesi
Türkiye Yüksek Şûrası
Osmanlı İmparatorluğu ve tabi memleketlerde
Masonluğun Nazım Gücü
İstanbul vadisi**

Galata, 9 Temmuz 1909

Ülkedeki tüm Localara ve Kardeşlere Tamim

Pek Aziz Kardeşler

1861 yılından beri muntazam olarak var olan ve 1786 tarihli Büyük Anayasalarına uyumluluğu, merkezi Charleston'da bulunan Yüksek Şûralar Konfederasyonu Ana Yüksek Şûrasının resmi yazışmalarıyla ve 1869 yılı resmi raporlarında tasdik edilmiş bulunan, tüm Osmanlı İmparatorluğunun Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Yüksek Şûrası, Osmanlı İmparatorluğunda Masonluğun amir otoritesi olarak, bu tamim ile sizleri 13 Temmuz Salı günü saat 10 da Galata'da Noradunkyan Han'ında kardeşimiz D. J. Kohen'in işyerinde yapılacak olan ve aşağıda gündemi belirtilen özel toplantıya katılmaya çağırmaktadır.

Pek Muhterem ve kaybından üzüntü duyduğumuz kardeşimiz Nicola FORTE'nin tüm hayatı boyunca uğruna çabaladığı Büyük Maşrık tasarımı, kuralların bilincine varılmaması yüzünden, başarısızlığa uğradığı dikkate alınır; sözü edilen teşkilatın tesisine katılmak isteyen tüm muntazam Masonların, Masonluğu idare eden genel kurallara uygun olarak, bu konuda gereken her şeyi yapmaları ve varolan boşlukları doldurmaları bugünkü vazifeleridir.

Bu vazifeyi yerine getirecek tüm kardeşler hem kendileri adına, hem de böylelikle Büyük Maşrık muntazam ve kanuni biçimde sarsılmaz temeller üzerine kurulmuş kabul edecek olan Masonik otoriteler nezdinde, şerefli bir vazifeyi tamamlamış olacaklardır. Bu toplantıda,

- a) Türkiye Büyük Maşrıkının intizama kavuşturulması,
- b) Görevlilerin seçimi işlemleri yapılacaktır

Kurucular arasına katılacak Localar, seçme ve seçilme yetkilerine sahip iki delegeyi namzet göstermelidirler. Şahsen katılacak kardeşler de, seçme ve seçilme haklarını edinmiş bulunmalı ve Masonik vasıflarını belirten resmi belgelere sahip bulunmalıdırlar.

Yüksek Şûranın bu kardeşçe teşebbüsü, Osmanlı İmparatorluğu kardeşlerinin menfaatine Masonluğu güçlendirmek ve bütün Masonluğun saygınlığına zarar verebilecek çekişme, yanlış anlama ve ayrılıkları engellemek arzularını içeren kardeşçe duygular tarafından yönlendirilmiştir.

Pek Aziz Kardeşler, Masonluk adına hayati önemi olan bu daveti cevaplamakta gecikmeyeceğinize güvenerek kardeş selamlarımızın kabulünü dileviz.

İmza : Aziz Hasan

İmza: David J. Kohen

İmza: Joseph Sakakini

Belge No.2 - Davetiye, 09.07.1909 Tercümesi

13 Temmuz 1909 Salı günü Galata Noradunkyan Hanında bulunan David J. Kohen'in yazıhanesinde, Aziz Hasan Paşa, Osman Talat (**Constitution**); Bohur Kamhi (**Makedonya Risorta**); Raphael Ricci (**İtalya Risorta**); Victor Algranti, Edouard de Nari, Feyzi Menahem, Jak Suhami, André Antipas, Victor Mordo (**Bizansiyo Risorta**); Michel Noradunkyan, David J. Kohen, Georges Chassatis, Jean Siotis (**Renaissance**) olmak üzere toplam 14 delege toplandı.

İtalyan Obediyansı ağırlıklı ancak karar için yeterli sayıya ulaşmamış bir katılımı yapılan bu toplantıda Büyük Maşrık'ın hemen kurulması amaçlanmıştır. Ancak ileride hiçbir itiraz ve tenkide mahal vermemek için yeterli sayıdaki kardeşin katılması ile görevlilerin belirleneceği yeni bir toplantının yapılmasını; Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki bütün Mason kardeşlerin birleşerek sembolik derecelere ait nazım kuvveti kesin olarak kurması gereğini işaret eden bir tutanak imzalanmıştır. (**Bkz. Belge 3 – Sirküler No 2, 13 Temmuz 1909**)

No.2

13 TEMMUZ 1909 TARİHLİ TOPLANTI

9 Temmuz 1909 tarihli tamimi cevaplayarak toplantıya katılan kardeşler

Yorgi Chassiotis	Renaissance Locası	Fransa Gr.Or.
Andre Antipas	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr. Or.
Viktor Mordo	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr. Or.
Em.Fevzi Menahem	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr.Or.
Jak Suhami	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr.Or.
Viktor Algrante	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr.Or.
Edvard de Nari	Bizansio Risorta Locası	İtalya Gr.Or.
Osman Talat	Meşrutiyet Muh.Locası	İspanya Gr.Or.
Jean Siotis	Renaissance Muh.Locası	Fransa Gr. Or.
Rafael Ricci	Italia Risorta Muh.Locası	İtalya Gr. Or.
Aziz Hasan		
David J. Kohen	Renaissance Muh.Locası	Fransa Gr. Or.
Michel Noradounghian	Renaissance Muh.Locası	Fransa Gr. Or.
Bohor Kamhi	Macedonia Risorta	İtalya Gr. Or.

Toplantı

Vadi localarını ve kardeşlerini 9 Temmuz 1909 tarihli tamim ile çağıran ve

- Türkiye Büyük Maşrıkının intizama kavuşturulması
- Görevlilerin seçimi

gündemiyle yapılan toplantıya imza çizelgesinde isimleri yazılı kardeşler ve Üstadı Muhteremler katıldılar.

Masonlukla ilgili çeşitli konulardan sonra Üstadı Muhterem De Nari'nin, ilk üç derecenin nazımı olacak teşkilatın tesisini arzu eden bütün Mason kardeşlerin reylerini eksiksiz olarak tamamlayabilmek adına ve tartışılmayacak bir karara varabilmek uğruna, bütün loca delegelerini ve tüm kardeşleri bir diğer özel toplantıya çağırmanın gerekli olduğu hakkındaki teklifi onaylandı.

David J. Kohen K.: özel toplantının kesin şartları olarak, katılacak kardeşler ve delegelerin sözü edilen teşkilatın tesisini tasdik etmek ya da tasdik etmemek konusunda selahiyetlerle donatılmış olmalarını ; tasdik edecek olanların bundan böyle kurucular arasında kabul edilmelerini ve tasdikten sonra bütün katılımcıların arzulanan işlemleri gerçekleştirmelerini önerdi:

- 1° Teşkilatın görev ve sorumluluklarını üstlenebilecek olan görevli ve sorumlular kesin listesi hazırlanacak ;
- 2° Gizli oylama gerçekleştirilecek, oylar sayıldıktan hemen sonra sonuçlar açıklanacak ;
- 3° Görevli ve sorumlular göreve getirilecek;
- 4° Tanınmış ve muntazam bir otoritenin iç tüzüklerinin uyarlaması yapılarak, teşkilatın kendi iç tüzükleri kararlaştırılacak;

- 5° Sözü edilen iç tüzükleri geliştirerek, bunlar üzerinde Masonluğun yararına değişiklikler yapacak bir Özel Komisyon tayin edilecek;
- 6° Değiştirilmiş ya da değiştirilmemiş olan iç tüzükler tartışılmak, gözden geçirilmek veya onaylanmak üzere Genel Kurulda okunacak;
- 7° Daha önceden tasarlandığı bildirilmiş olan Büyük Loca veya Büyük Maşrık'ın Masonluğun genel statülerine uygun biçimde kesin olarak kurulduğu bir tamim ile tüm Masonik otoritelere duyurulacak ;
- 8° Diğer yandan Skoç Riti Yüksek Şûrası da oluşturulan teşkilatın ilk üç derecenin tek nazım otoritesi olduğunu bütün Masonik Otoritelere ayrıca bildirecek .

Tersimat okunduktan sonra toplantının 1 Ağustos Pazar günü sabah saat 9 da Kuloğlu Sokağı Beyoğlu'nda bulunan Mason Mabedinde yapılmasına oy-birliği ile karar verildi.

Bu tersimat 13 Temmuz 1909 günü tam öğle vaktinde kapatıldı ve Üstadı Muhteremler De Nari, Noradounghian, Ricci, Siotis, David J. Kohen, Meşrutiyet Muh. Locasından Osman Talat K. ve katılan bütün kardeşler tarafından imzalandı.

Yukarıda belirtilen ay ve günde yapılan toplantıda yazılan ve imzalanan asıl tersimata uygun kopyasıdır.

Büyük Şansölye Umumi Katip
(imza) David J. Kohen, 33 ::

Hakim Büyük Amir
(imza) Aziz Hasan, 33 ::

Müşahit Müşavir
(imza) Joseph Sakakini, 33 ::

Belge No.3 - Sirküler No 2, 13.07.1909 Tercümesi

13 Temmuz 1909 günü yapılan toplantıda delegeler yeterli çoğunluğun sağlanmadığını düşünerek bu toplantıda görevli seçimi yapmamışlar ama Büyük Maşrık'ın kuruluşuna ait önemli kararlar almışlardı. İki gün sonraki 15 Temmuz 1909 tarihli bir tamim ile localara ve kardeşlere Beyoğlu Kuloğlu Sokakta 01 Ağustos 1909 Pazar günü yapılacak toplantıya çağırılan yeni bir davetiye gönderildi. Bu davetiye özellikli tamimde, oy kullanmaya yetkili delegelerin Büyük Maşrık'ın kurucuları sayılacakları, görevli seçimlerinin gizli oyla yapılacağı, ve kurulacak Büyük Maşrık'ın ilk üç derecenin yegane hakim otoritesi olacağı ve bunun tüm yabancı Masonik kuruluşlara bildirileceği yazılıydı. (Bkz. Belge 4 – Sirküler No 3, 15.07.1909)

TT. CC. PP.

Passer amie à la circulaire du 6 juillet courant

Après avoir ouvert la séance en présence de plusieurs PP., Vénérables et Délégués des LL., de la Vallée de Constantinople, l'ordre du jour de cette circulaire n'a pu avoir son cours attendu que le quorum réglementaire n'était pas représenté.

Attendu qu'il s'agit de régulariser le Cr. Or. Ottoman et mettre en exécution les nobles sentiments de tous les Maçons Ottomans en les mettant tous sous l'obédience d'une même loi, les LL. présents ont voté l'ordre du jour suivant :

1° Inviter et convoquer les LL. de l'Empire Ottoman de quelle que obédience qu'elles soient, à l'effet de s'unir pour la composition définitive du Corps Fourni des Loges Bleues.

2° A la séance spéciale qui aura lieu le 1er Août prochain au Temple de la rue Constantin à Paris; les Délégués et LL. qui se présenteront devront être munis des Pouvoirs nécessaires d'adhérer à la formation de la Cr.: L. Nationale Cr.: Or. à Constantinople et les délégués alors présents, seront considérés d'ores et déjà comme leurs pairs de la Continente.

3° Après vérification des pouvoirs des délégués et de leurs qualités Maçonniques par documents réguliers, il sera procédé :

a) à la réduction de la liste distinctive des Dignitaires et Officiers qui pourront être élus aux charges et dignités du Corps Fourni des Loges Bleues soit du 1er au 3e degré

b) à la votation par scrutin secret; et après avoir réuni les votes, à la proclamation des LL. appelés aux charges et dignités.

c) à l'installation provisoire des dits LL. lesquels seront constitués en Comité pour décider sur les règlements à adopter; élaborer les dits règlements avec faculté d'y apporter les modifications que la commission croira dans l'intérêt de l'Ordre et suivant la situation et besoins du pays.

d) les règlements élaborés avec ou sans modifications devront être lus à l'Assemblée Générale dont la date sera fixée, pour y être discutés, revus et ratifiés.

e) après avoir procédé conformément aux règlements pour la Constitution légale et légale de ce Corps, pour lequel déjà une sanction a été donnée à divers Pouvoirs Maçonniques comme étant réguliers, il sera donné avis alors à la Maçonnerie Universelle, l'informant de sa constitution définitive conformément aux statuts généraux qui régissent l'Ordre entier.

f) le tout étant au parfaite règle, le Sup. Con. Ecusans de son côté, donnera son approbation et en informera les Pouvoirs Maçonniques de la Confédération, plus que ce Corps sera définitivement reconnu régulier. Le Sup. Con. se réserve la surveillance suprême à ce que ce Corps ne déroge pas aux statuts de l'Ordre pour l'honneur et le prestige de la Maçonnerie Universelle.

Nous vous invitons par conséquent à répondre à cet appel qui n'a d'autre but que la consolidation de notre institution existante dans ce cher Empire Ottoman lequel en bons Maçons et pionniers du devoir nous le devons considérer notre seconde Patrie adoptive. y ayant nos intérêts vitaux et l'avenir de nos familles.

En ce faisant, nous aurons prouvé et démontré que la Maçonnerie est l'École du grand idéal, L'Union des peuples et des nations.

Après de votre présence et de vous voir coopérer pour atteindre le but sacré que nous visons et devons viser tous.

Veuillez LL. etc. LL. recevoir l'expression de nos sentiments les plus frat. a. l. u. l. p. c. a. l. l. g. m. g. q. v. a. c.

Le Sup. Cr. Com.
(Général) Aziz HANCI 33.

L'exécutive Comptoir
(Signé) Joseph Sakahial 33.

Enregistré
Le Cr. Com. Sup. Gén.
(Signé) David J. Cohen

No. 3

Tamim No.2

İstanbul Maşrıkı, 15 Temmuz 1909

Pek Aziz Kardeşler

9 Temmuz tarihli tamimin devamı olarak

İstanbul vadisinden çok sayıda muhterem kardeş ve muhterem loca delegelerinin katılımı ile toplantı açıldıktan sonra kurallara uygun çoğunluğun temsil edilmediği görüldüğünden

Bu tamimde açıklanan gündem gerçekleştirilememiştir.

Osmanlı Büyük Maşrık'ını intizama kavuşturmak ve tüm Osmanlı Masonlarını aynı ailenin buyrultusu altına sokarak onların asil duygularını gerçekleştirmek amacıyla katılan bütün kardeşler aşağıdaki gündemi onayladılar :

- 1° Mavi Locaların yetkili teşkilatının kesin kuruluşu için birleşmek amacıyla, hangi obediyanı bağlı olursa olsun, Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün localarına çağrıda bulunulmasına,
- 2° Beyoğlu'nda Kuloğlu Sokağındaki Mabette gelecek 1 Ağustos günü yapılacak özel toplantıya katılacak delegelerin ve kardeşlerin İstanbul Büyük Maşrıkı Büyük Locasının kuruluşunu onaylamak için gerekli mutlak selahiyetle donatılmış olmaları ve böylelikle katılan delegelerin bundan böyle kurucular arasında sayılacakları,
- 3° Delegelerin yetkilerinin ve Masonik vasıflarının muntazam belgelerle doğrulanmasından sonra şu işlemlerin yerine getirilmesi :
 - a. 1 inciden 3 üncü dereceye kadar olan Mavi Locaların nazımı olacak teşkilatın görevlileri olarak seçilebilecek namzetlerin kesin listesinin hazırlanması,
 - b. Gizli skrüten ile oylama ; oyların toplanmasından sonra göreve seçilen kardeşlerin açıklanması,
 - c. İsmi geçen kardeşlerin geçici olarak göreve getirilmeleri ve bu kardeşler tarafından oluşturulan komitenin,
 - d. Uyarlanacak iç tüzükleri kararlaştırması; komisyonun, Masonluğun yararına ve ülkenin şart ve gereklerine uygun olduğunu düşündüğü değişiklikleri gerçekleştirerek sözkonusu tüzükleri geliştirmesi,
 - e. Değiştirilmiş veya değiştirilmemiş tüzüklerin, tarihi sonradan belirlenecek Umumi Heyette tartışılmak, gözden geçirmek ya da tasdik edilmek üzere okunması,
 - f. Daha önceden çeşitli Masonik Otoritelere muntazam olduğu bildirilmiş olan bu teşkilatın meşru ve kanuni tesisi kurallara uygun olarak gerçekleştirildikten sonra, tüm Masonluğu yöneten genel kanunlara uygun olarak kurulduğunun Evrensel Masonluğa bildirilmesi,

- g. Her şey muntazam olduğuna göre bu teşkilatın intizamının kesin olarak tanınması için , Skoç Riti Yüksek Şûrası da kendi adına onay verecek ve konfederasyona bağlı tüm Masonik Otoriteleri bilgilendirecektir. Yüksek Şûra Evrensel Masonluğun saygınlığı ve şerefi adına bu teşkilatın Masonluğun kanunlarından sapmaması için yüksek denetleme hakkını kendinde saklı tutacaktır.

Sonuç olarak, iyi Masonlar ve öncü görevliler olarak sizleri hepimizin ikinci vatani olarak kabullendiğimiz, hayati menfaatlerimizin ve ailelerimizin geleceğinin bağlı olduğu pek sevgili Osmanlı İmparatorluğu'nda insan sever kurumumuzu güçlendirmek amacından başka bir amacı olmayan bu tamime cevap vermeye çağırıyoruz.

Bunu gerçekleştirerek Masonluğun, milletlerin ve halkların birliği Ülküsünün okulu olduğunu ispat edeceğiz ve göstereceğiz.

Öngördüğümüz ve tümümüzün öngörmesi gereken kutsal amacımıza ulaşmak için göstereceğiniz yardımlaşma ve katılımlarınıza güven duyarak pek aziz kardeşlerimizden f.a.l.s.l.p.c.a.l.s.m.a.q.v.s.s.c duyularımızın kabulünü dileriz.

Hakim Büyük Amir
(imza) Aziz Hasan 33:.

Yardımcı Müşavir
(imza) Joseph Sakakini, 33:.

Tersimatı tutan
Büyük Şansölye Umumi Katip
(imza) David J. Kohen

Sirküler No 3, 15.07.1909 Tercümesi

1 Ağustos 1909 Pazar günü¹⁷ Edouard de Nari, Victor Algrante, Jacques Calderon, Feyzi Menahem, Victor Mordo (**Bizansiyo Risorta**), A. Salem (**Veritas**), David J. Kohen, E. Casanova, Mişel Noradunkeyan (**Renaissance**), Faik Süleyman Paşa, Bohur Kamhi (**Makedonya Risorta**), Raphaella Ricci (**İtalya Risorta**), Osman Talat, Herkül Diyamantopulo, Erera Dario (**Meşrutiyet**), Aziz Hasan Paşa, Ahmet Nesimi, Joseph Sakakini (**Vatan**), Mehmet Ali Baba (**Muhibban-ı Hürriyet**), Nail Reşit, Osman Saip, Nuri Nazif, Tevfik, Sadık (**Vefa**), İlyas Modiano, Jak Suhami (**Şafak**), Osman Fehmi, Hilmi (**Resne**) ve Nadra Moutran (**Uhuvvet-i Osmâniyye**) kardeşlerden oluşan 29 delegenin katıldığı ikinci bir Genel Kurul yapıldı. (*Bkz. Belge 5 - Sirküler No 4, 01.08.1909*)

¹⁷ Bu toplantının yeri ile ilgili ayrıntılı bilgi Ek-6'da yer almaktadır.

Le Président prononce un éloquent discours exposant le but de cette réunion et remercie tous les fr. présents ainsi que les Loges qui ont envoyé leurs délégués édifiés et à cet œuvre méritoire, pour l'organisation du Gr. Orient National dans l'Empire Ottoman, et il compte sur leur sentiment fraternel pour coopérer à répandre la lumière parmi ce cher Peuple Ottoman qui a tant souffert et lequel vaillamment a obtenu au Gouvernement Constitutionnel, s'ayant acquis l'admiration des nations civilisées. Il n'a aucun doute et il est certain que les Maçons Ottomans sauront encore de plus se rendre dignes d'appartenir à notre noble Institution qui est toute à l'Humanité.

Parmi les fr. présents se trouve le fr. ex. fr. *Nadra Mourian* Vén. de la R. L. " *La Fraternité Ottomane* " lequel par la vote du 1er Surveillant demande la parole qui lui est accordée par le Président. Il expose que déjà tant lui qui que les Membres de sa Loge avaient aussi répondu au premier appel lors de projet de la première organisation avec plusieurs fr. et présents; que dès le début leurs sentiments étaient pour l'Intérêt de l'Ordre, et que en toute confiance ils croyaient que la dite Loge était régulière, que le programme premier était régulier. Que s'étant éclairés sur la réelle situation ils officiaient la régularisation de la dite Loge " *la Fraternité Ottomane* " par le " *Mouvoir Régulier* " actuel et d'être admis à faire partie des adhérents de la Maçonnerie Régulière Ottomane.

A cet exposé le Président a répondu par des chaleureux vœux à ses nobles sentiments et exprimés en séance solennelle; et s'adressant à tous les fr. présents il leur a proposé d'ouvrir les bras fraternellement à ses fr. ex. fr. qui s'associent à collaborer pour le bien de l'Ordre dans ce bel Empire Ottoman; il émet aux voix la proposition et au premier coup de maillet et levée de mains, pour l'adhésion ou l'opposition à cette proposition.

Le résultat votant a été favorable à cette démarche et la R. L. " *la Fraternité Ottomane* " a été accueillie et admise à prendre part à l'organisation du Gr. Orient National de l'Empire Ottoman. Le Président invite le fr. ex. fr. *Nadra Mourian* à se présenter devant l'Autel des Serments.

Le fr. *Nadra Mourian* prête le serment voulu conformément aux prescriptions et il signe séance tenante le serment d'obéissance et de respect aux Pouvoirs Maçonniques du territoire Ottoman, au Rite Ecossais ancien et accepté. Ce serment est contresigné comme témoins par tous fr. Vén. présents. Une triple battente et applaudissements ont eu lieu en l'honneur de la madam Loure.

Le Président annonce que l'on procède à la vérification des Pouvoirs des dignitaires et leur qualité conformément à l'art. 3 de l'ordre du jour.

Les Pouvoirs ayant été vérifiés ainsi que les qualités Maçonniques des délégués dont la liste a été dressée et signée par tous respectivement, le Président demande à ce que suivant l'Article (A) de l'ordre du jour il soit procédé à la rédaction de la liste distinctrice des Dignitaires et Officiers qui pourront être élus aux Charges et Dignités du Corps Pouvoir des Loges libres, soit du 1er au 3^{em} degré.

Le fr. David J. Cohen tenant fonctions de 1er Surv. demande la parole qui lui est accordée.

Il expose que plusieurs fr. de la R. L. " *la Renaissance* " à l'Or. de Constantinople et dépendant du Sérénissime Gr. Or. de France ont décidé la fondation d'une Loge ayant pour distinctif: " *Les vrais amis de l'Union et du Progrès* " et d'être sous l'obédience Ottomane; et que cause du manque de temps les formalités prescrites pour la fondation du dit atelier n'ont pu être encore remplies, mais le bien vouloir prendre acte de cette déclaration et que déjà la R. L. " *la Renaissance* " avait donné les preuves les plus sincères de sympathies fraternelles pour l'organisation de la Maçonnerie Ottomane; que la preuve la plus édifiante est la présence ici parmi nous, de trois membres délégués de la dite R. L. " *la Renaissance* ".

Le Président invite le fr. Cohen, 1er Surveillant, à se faire reconnaître à son siège par un fr. présent et de bien vouloir passer à l'Autel des Serments; le fr. ill. fr. David J. Cohen, assisté par les fr. délégués de la dite R. L. " *la Renaissance* " reconfirme cet engagement solennellement devant l'Autel des Serments, dont acte est dressé régulièrement.

Le fr. ex. fr. David J. Cohen demande la parole qui lui est accordée. Il sollicite la suspension des Travaux pour quelques minutes afin que les fr. puissent se consulter dans les pas perdus du Temple au sujet des fr. à élire aux Charges du Gr. Or.

Le Président, après avoir exposé que les fr. devaient avoir pleine liberté d'action pour le choix des fr. à élire et surtout de bien prendre en considération la nomination et choix de leur Gr. M., surtout en ce moment où la Maçonnerie Ottomane se réveille entourée d'adversaires qui pourraient nuire à l'Ordre et détruire notre belle œuvre; leur recommandant que le choix soit fait parmi les fr. énergiques et actifs pour les Travaux afin d'arriver à un bon succès.

quelques minutes et ce, pour donner le temps aux fr. de se concerter mutuellement.

Après quelques instants les fr. reprennent place dans le Temple; après s'être assurés que nous étions à couvert des profanes, au coup de maillet, le Président réactive les Travaux de la tenue

conforme à l'ordre du jour. On procède au scrutin secret pour toutes les nominations et les charges des Dignitaires et Officiers devant composer le Gr. Ord. National dans l'Empire Ottoman, avec siége à Constantinople; la troisième tour de scrutin qui est celui du ballottage les votes ont été tirés devant l'Assemblé des baronnets en présence de tous les H. présents.

Le Tr. H. Fr. Gr. Orateur Michel Norounglum, assisté du Fr. Vain. De Nari Edmond et du Fr. Fezi Memhem déposèrent le scrutin, par lequel il résulte toutes des boules blanches sans exception pour la nomination du Gr. Maître. Le choix et votes unanimes se portent sur le fr. H. M. Mehmed Talat 33. Vice Président du Parlement Ottoman; il est procédé de même pour le Gr. Maître Adjoint. Le choix et votes unanimes sont portés pour le Tr. H. Fr. Galib bey 33. Commandant de la Gendarmerie. Il est procédé de même pour toutes les autres charges de Dignitaires et Officiers et y l'unanimité sont élus et nommés 1er Surveillant Dr. Mehmed Ali 30. fr. Vain. de la R. L. "Macdonald Harriet", 1er Surv. adj. le fr. De Nari Edmond Vain. Maître de la R. L. "Blanche Rivière" laquelle Loge est passée sous l'Obédience Ottomane, 2es Surveillant fr. Osman Ferid Nuri 30. fr. Vain. de la R. L. "Républ.", 2es Surv. adjoint fr. Nuri Mustafa Vain. de la R. L. "Le Fraternel Ottoman", Orateur Dr. Riza Tevfik 33. 6es poste, adjoint M. Norounglum 33. 4es gouvern. Serv. Ancien Osman Talat 33. avocat, fr. Casanova Soana, Nefai Memhem et Erera Dava adjoints, Trés. Hoşri, Sorin Kibar et Dr. Modaro Vain. de la R. L. "Cheikh", Ermano Archipite Dr. Sontaru Jacques, 1er Nefai, des Cérémonies Riza Rahim, 2es Maître des Cérém. Kelekian Dimit, 3es Osman Sahib, 1er Expert Nail Rechid bey Vain. de la R. L. "Vain.", 2es Expert Dr. Rofik bey Camil, 3es Alerand Victor, 4es Tawfik bey.

Après avoir complété les nominations conformes au vote et suivies les prescriptions du Règlement, le fr. Président annonce que malgré avoir rempli aux clauses matérielles de lecture et être discuté encore du résultat des élections et que malgré avoir de malheur à sa levée, il demande l'approbation par levée de main ou s'il y a abstention. Cette formalité est répétée à trois fois et par la levée de main ces élections et nominations sont approuvées à l'unanimité.

Seneca informe le Président (fr. Fezi) de son désir de donner grâces à l'Ordre; le Président les élections pour le Gr. Ord. National Ottoman est déclaré et est approuvé et l'ordre s'élève tenu par tous les H. présents lequel est élu par le Président et Trésors.

La proclamation des Dignitaires et Officiers est faite par le Président à répétition aux H. des deux Colonnes par le 1er et 2es Surveillants et déclaré les affiliaction prochaines restant à une séance et tenue solennelle à laquelle seront invitées toutes les Loges et H. de la Vall. de Constantinople pour l'inauguration du Gr. Ord. National dans l'Empire Ottoman. La séance est fixée 1er Surv. 22. Nari demande à ces que l'Ordre (si) soit pas en complétion.

Le Président expose qu'il serait nécessaire de se réunir très prochainement pour nommer la Commission au sujet des règlements internes à adopter; que aujourd'hui le Gr. Ord. National Ottoman est régulièrement constitué et dès lors aujourd'hui sans sur une prochaine conférence aux règlements il serait nécessaire de se réunir cela que est même l'ordre d'inviter la Commission à cet effet.

Après consultation et avoir entendu différents H. présents il a été décidé de se réunir lundi 9 Août 07 à 9 heures p. m. pour donner cours à l'ordre du jour suivant: l'Ordre de J. A. leur cours et l'exécution ne pourront avoir lieu qu'après avoir rempli le nécessaire de l'ordre (si) par conséquent l'ordre du jour étant épuisé la séance est libre et décidée aux H. qui la demanderont par les votes régulières.

Le Tr. H. Fr. David J. Cohen demande la parole qui lui est accordée. Il fait les éloges du fr. et fr. Fezi maître distingué dont le courage et dévouement appartenant à l'histoire des événements en Turquie. Le Tr. C. Fr. Fezi est présent parmi Nous en séance et il appartient à la R. L. "Macdonald Rivière" de Salinque, il demande à ce que une triple batterie en son honneur soit faite.

Le Président remercie le fr. et fr. David J. Cohen d'avoir attiré l'attention de tous les H. présents envers ce fr. et fr. Fezi et s'associant aux sentiments du fr. David J. Cohen, il déclare au fr. Fezi que ce n'est point seulement les H. présents qui applaudissent, mais bien la Mère d'Israël Universelle regardée sur les deux hémisphères qui est joyeuse d'avoir un avul vaillant fr. et pour lequel il remercie le Gr. A. de l'Unit. de l'avoir conservé parmi nous l'avant nous des actes de dernier baronisme et lâcheté dont il a été victime dans les événements. Le fr. et fr. D. J. Cohen rappelle que parmi les H. ces barons qui ont combattu ainsi pour la Liberté nous ne devons pas oublier le fr. et fr. Mohammed Arsan Erera victime de la détestable réaction. Il demande à ce que tous les H. s'unissent à lui, pour une triple batterie de deux Les H. à l'Ordre et en signe de ce double précédent à la triple batterie de deuil, au respect et profondément émus en honneur et mémoire de notre fr. et fr. regretté.

Le Président annonce qu'il l'époque prescrite par les règlements, il est un devoir pour nous de

faire une cérémonie fantôme dans le Temple même en mémoire de tous les fr. passés à la Voûte Céleste ainsi qu'en mémoire de tous les braves victimes du devoir et qui ont sacrifié pour cette chère liberté à tous et dont est le premier mot de notre Sacré devise, de notre chère et noble Institution Humanitaire.

Le Tr.: C.: Fr.: Noradoughian occupe le Siège d'Orateur fait des applaudissements pour la Constitution du Gr.: Or.: Nat.: Ottoman et expose en turc aux fr. présents que les laques et défaits de forme qui laissent à désirer lors du premier programme de l'organisation du Gr.: Or.: viennent d'être aujourd'hui remplis et le Gr.: Or.: être régulier c'est celui aujourd'hui même consumé et qui est le seul Pouvoir régulier pour les Loges Bleues du 1er au 3er degré dans l'Empire Ottoman.

Le Président remercie chaleureusement tous les fr. qui ont contribué à cette œuvre méritoire et au nom de la Maçonnerie Universelle à leur sous-aité Union, Progrès, Force et Prospérité et il compte sur leur dévouement pour arriver à notre Grand idéal, leur assurant d'ores et déjà qu'ils se sont acquis la sympathie de tous les fr.: maçons de l'Univers.

Le Président s'adresse au Tr.: Ill.: Tr.: Puiss.: Souv.: Gr.: Comm.: le Tr.: C.: Fr.: Aziz Messah Pachà 33e. et le remerciant bien sincèrement du dévouement démontré à la Maçonnerie Ottomane, spécialement laquelle est un anneau de la Chaîne d'Union de la Grande Famille Humanitaire, et l'ordre du jour étant épuisé, il saisit cette occasion d'envoyer illumine les fr. présents par sa présence de bon vouloir en son Sup.: Com.: prendre en considération la situation de certains fr. qui ont participé avec nous à cette œuvre méritoire et de régulariser leur situation pour les hauts degrés qu'ils auraient obtenu et ce après avoir rempli les formalités voulues. Cette démarche toute fraternelle sera en son temps et lieu prise en considération.

L'Ordre du jour étant épuisé le 1er et 2nd surveillant annoncent que les fr. de leurs colonies n'ont plus rien à dire.

Sur ce, le Tr. des propositions circule, et arrive à l'Etat conforme au Rite, le Président après l'avoir déposé annonce au 1er et 2nd Surv.: qui le répètent sur leurs colonnes, que le sac est tiré; le trac de la veuve se trouve entre les deux colonnes, il circule et se présente à l'Orient.

Le Président annonce qu'à l'entrée du Temple il a aperçu le fr.: servant entouré de pauvres; il propose que le produit du trac de la veuve lui soit versé sans contrôle afin qu'il puisse soulager les malheureux qui se trouvent à la porte du Temple venant l'Obole des fr.: Maçons qui se débattent aux œuvres charitables.

Cette proposition ayant été approuvée à l'unanimité le Tr.: Ill.: fr.: Orateur a rempli cette mission.

Le Tr.: Ill.: Puiss.: Souv.: Gr.: Comm.: prononce un discours bref; mais un deux mots, il exprime la satisfaction que doit ressentir tout Maçon qui s'est associé à cette œuvre bienfaisante pour répandre la lumière dans ce bel Empire où ses Chers Enfants ont tant souffert et méritent la sympathie et l'affection générale de l'Univers Entier. Il souhaite de tout cœur l'Union, la Persévérance, la Force et le Courage pour le bien de l'Ordre en général.

Avant de clore les fr.: d'accord se réuniront Lundi prochain à 9 heures p. m. dans ce même Temple de la Verté.

Le Président demande encore si quelque fr. aurait à dire quoi que ce soit dans l'intérêt de l'Ordre. Les fr.: 1er et 2nd Surv.: ayant annoncé que le silence parlait régnait sur les deux colonnes, les Travaux de la présente séance sont closés conformément aux prescriptions du Rite et les fr.: se retirent en paix avec promesse de réactiver les Travaux et d'être indigables pour l'intérêt de l'Ordre et le bien de l'Humanité.

(Signé): Le Souv.: Gr.: Comm.: Aziz Messah 33e, le Président: de la Séance Joseph Sakakini 33e, le 1er Surv.: Raffael Ricci le 2nd Surv.: Nafi Rechid, l'Or.: Osman Tabet, le Secr.: Mercute Diamandopoulos, et les fr.: De Nari, Errera, N. Mouras, D. Kolibak, Em. Feizi Mansour, D' Mediano, Faki, B. Cambi, Tewfik, Algranit, V. Mardo, H. Kizim, H. Mikry, J. Calderon, O. Sahib, L. Comandinger, D' Mehmed Ali, Osman Fezmi Nual, Sadik, Ahmed Nassim, D' Souhmi.

RÉSULTAT DES ÉLECTIONS

Séance du 1er Août 1909.

Gr. M.:	Mehmed Talat, Vice-Président du Parlement
1 ^{er} Sec.:	Ghalib Bey, Commandant de la Gendarmerie.
2 ^e Sec.:	1 ^{er} Mevmed Ali Pa. Vice. de la D. L. Muehbir Harriet.
3 ^e Sec.:	Em. Nuri Pa. Biazizis Riazera.
4 ^e Sec.:	Emam Fehmi Nisli Reza.
5 ^e Sec.:	Kasim Nalra Fraternité Ottomane.
6 ^e Sec.:	1 ^{er} Riza Tewfik, Député.
7 ^e Sec.:	Michel Noradoughlian, ingénieur.
8 ^e Sec.:	Osman Enal, avocat.
9 ^e Sec.:	Commissaires:
10 ^e Sec.:	Fetar Binshou.
11 ^e Sec.:	Kavira Mera.
12 ^e Sec.:	Buriz Kibiz, ingénieur.
13 ^e Sec.:	1 ^{er} Modiano F. Vice. de la D. L. L. Charlin.
14 ^e Sec.:	1 ^{er} J. Samkari.
15 ^e Sec.:	Abel Halzambé.
16 ^e Sec.:	Kablian Dira.
17 ^e Sec.:	Emam Nalra.
18 ^e Sec.:	Nell Nuri Pa. Vice. de la D. L. Vata.
19 ^e Sec.:	Nolwe Bey Catak.
20 ^e Sec.:	Algranti Vicer.
21 ^e Sec.:	Tewfik Bey.

Le résultat des votes ci-après pour les élections ont été faits suivant les prescriptions du RHE et avons signé le présent cadre de la Constitution du Cl. Or. Nat. pour l'Empire Ottoman à l'Or. de Constantinople le 1er Août mil neuf cent neuf E. V.:

(Signé) les M. De Nari, M. S. Casanova, Mehmed Ali, O. F. Nisli, O. Talat, E. Modiano, Nall Rechid, S. Casanova, M. Noradoughlian, J. Raffaele Ricci, Errera, Em. Feizi Masbom, D. Soukani, O. Salib, Faik, Tewfik, Behar Camhi, Algranti, Nouri Nazli, A. Saleh, V. Mordo, N. Moutras, D. J. Obber, Hercule Diamantopulo.

Le Secr. Gr. Commandeur
(Signé) Aziz Hossan 33.

Le Président des Travaux de la Séance du 1er Août 1909.
(Signé) Joseph Sakakini 33.

Belge 5 - Sirküler No 4, 01.08.1909

No. 4

2 No.'lu Sirküleri takiben

İstanbul Maşırıkı'nın Masonik Mabedindeki Toplantı 1 Ağustos 1909

HAZIR BULUNAN AZİZ K:.'LER !!!

Loca Adı	Delegeler
Bisanzio Risorta	Üs.: Muh.: De Nari Mazeretli olan Birinci Nazır'ın yerine İkinci Nazır Victor Algrante
Veritas–Selanik'ten Fransa Gr.:Or.:	Bu Lo:.'nın Sekreter ve Delegesi A. Salem
La Renaissance - İstanbul'dan	David J. Cohen Michel Nouradounghian S. E. Casanova
Resne – İstanbul'dan	D. F. Niazi
Mouhiban Hurriet – İstanbul'dan	Dr. Mehmed Ali
Vefa – İstanbul'dan	Nail Rechid
Chaffak (Şafak) – İstanbul'dan	Dr. Modiano Dr. J. Souhami
Macedonia Risorta – Selanik'ten	Faik
Meşrutiyet (Constitution) – İstanbul'dan	Osman Talat
Uhuvvet-i Osmaniye – İstanbul'dan İntisap eden K:.'ler	Üs.: Muh.: Nadra Moutran Raphael Torel Em. Feizi Menahem Victor Mordo Bohor Camhi
Osmanlı Masonluğuna mensup Delege olmayan hazır bulunan K:.'ler	
Vefa – İstanbul'dan	Osman Said Nuri Nazif Tevfik
Mouhiban Hurriet – İstanbul'dan	Hercule Diamantopulo

Celse, haricilerden uzak, emniyet altında bulunulduğu tespit edildikten sonra, Gökkuşbe'nin 41° derece, 01' dakika, 15" saniye Kuzey enlemindeki İstanbul Maşırık'ında,

1 Ağustos 1909 E.:V.: 5909 V.:L.: olan bugün açıldı.

15 Temmuz 1909 tarihli Sirkülere uygun olarak, muntazam Mason K.:’ler 2 No.’yu taşıyan Sirkülerin muhtevasına göre hareket etmek üzere, Hakikat Mabedindeki yerlerini aldılar.

Hazır bulunanlar: Skoç Riti Yüksek Şûra’sının Pek Muk. Hakim Büyük Amiri Pek Mn. Aziz Hasan Paşa, 33°, Büyük Şansölye Büyük Umumi Kâtip Pek Mn. David J. Cohen, 33°;

Büyük Arşiv ve Kütüphane Amiri Michel Noradounghian, 33°; Osman Talat, 33°, Brüksel (Belçika) Güneş Şövalyesi Büyük Şapitrinin üyesi Joseph Sakakini Bey, 33°.

Pek Muk. Hakim Büyük Amir, vasıf ve kıdemini göz önünde tutarak, Pek Mn. Muk. Joseph Sakakini Bey, 33° K.:’e bu celse’nin mesaisini icra etmek üzere başkanlığı devrettiğini ilan etti ve adı geçen K.:’de Başkanlık Makamına geçti.

Pek Mn. David J. Cohen, 33° K.: 1 inci Nazır ; Pek Cesur Ricci Rafaele K.: 2 nci Nazır Makamlarında; Hercule Diamantopoulo K.: Katip; Pek Mn. Michel Noradounghian, 33° K.: Hatip ve hazır bulunan bazı K.:’ler de diğer görevleri deruhte ediyordular.

Mesai, Rit’in 1 inci Derece talimatına uygun olarak açıldı. Kâtip, işbu ayın 15’inin davetiyesini ve ihtiva ettiği gündemi okudu.

Başkan, bu toplantının amacını belirten fasih bir konuşma yaptı ve hazır bulunan bütün K.:’lerle, Osmanlı İmparatorluğunda Milli Maşrık-ı Azam’ın teşkilatlanması için bu yararlı hizmete iştirak ederek delege göndermiş olan Localara teşekkür etti; çok acı çekmiş ve cesur bir şekilde Meşrutî Hükümeti elde ederek medeni ülkelerin hayranlığını kazanmış olan bu aziz Osmanlı Halkına Nur’u yaymaya yönelik işbirlikleri için onların Kardeşçe duygularına güvendiğini ve Osmanlı Masonlarının, kendisini insanlığa vakfetmiş asil kuruluşumuza mensup olmaya layık olacaklarına dair hiç şüphesi olmadığını ve bundan emin olduğunu ifade etti.

Hazır bulunan kardeşlerin arasında bulunan Uhuvvet-i Osmaniye (*La Fraternité Ottomane*) Muh. Lo. Üs.: Muh.:’i aziz K.:’imiz *Nadra Moutran* K.:, 1 inci Nazır vasıtasıyla söz istedi. Başkan kendisine söz verdi.

Açıklamasında adı geçen K.:, kendisinin, Locasına mensup üyelerin ve burada şu anda mevcut birçok K.:’in ilk organizasyon projesine ilişkin ilk çağrıya cevap vermiş olduklarını, ilk baştan beri hislerinin Nizam’ın menfaati için olduğunu, ve bütün itimadıyla adı geçen Locanın muntazam olduğuna inandığını, ilk programın muntazam olduğunu, gerçek durum konusunda aydınlandıklarını ve adı geçen Uhuvvet-i Osmaniye “*La Fraternité Ottomane*” Locasının hal-i hazırdaki Muntazam Otorite tarafından intizama geçirilmesi ile Muntazam Osmanlı Masonluğu mensupları arasına kabul edilmeleri hususunda müracaatta bulduklarını ifade etti.

Bu açıklamaya ve bu asil duygulara Başkan, huşu içindeki celsede, sıcak övgülerle mukabele etti ve hazır bulunan bütün K:’lere hitaben, onlara, bu güzel Osmanlı İmparatorluğunda Nizam’ın iyiliği için işbirliğinde bulunmaya iştirak eden bütün aziz K:’lere kardeşçe kucak açmalarını teklif etti. İşbu teklifi, lehte veya aleyhte olmak üzere bir çekiç darbesiyle işari oya sundu.

Sonuç bu teşebbüs için ittifakla olumlu oldu ve Uhuvvet-i Osmaniye Muh.: Locasının, Osmanlı İmparatorluğunun milli Maşrık-ı Azamı’nın teşkilatında yer alması kabul edildi. Başkan, aziz Nadra Moutran K:’i Yemin Kürsüsünün önünde yer almaya davet etti.

Nadra Moutran K.: ilgili yemini, talimata uygun olarak etti ve Osmanlı Topraklarındaki Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin Masonik Otoritesine hürmet ve itaat yemin metnini derhal imza etti. Bu yemin metni, hazır bulunan üç Üs.: Muh.: K.: tarafından da, şahit olarak imza edildi.

Adı geçen Loca onuruna bir üçlü alkışla bir sürekli alkış icra edildi.

Başkan, gündemin 3 üncü maddesine uygun olarak Delegelerin selahiyet ve vasıflarının doğrulanmasına geçildiğini açıkladı.

Delegelerin selahiyetleri ve Masonik vasıfları doğrulandıktan sonra, hazırlanmış olan Delege Listesi bütün Delegerce imzalandı. Başkan gündemin (A) bendine göre Mavi Locaların, yani 1 inciden 3 üncüye kadar olan derecelerin Otorite Kaynağının Görev ve Makamlarına seçilebilecek Erkân ve Görevlilerin kesin listesinin hazırlanmasını talep etti.

1 inci Nazır görevini ifa eden David J. Cohen K.: söz istedi ve söz kendisine verildi.

Yüce Fransa Grand Orient’ine bağlı İstanbul Maşrık’ından “*la Renaissance*” Muh.: Lo:’ndan birçok K:’in “Terakki ve İttihat Hakiki Muhipleri” (*Les vrais amis de l’Union et du Progrès*) adıyla ve Osmanlı Obediyansı altında çalışacak olan bir Loca kurmaya karar verdiklerini; zamanın yetersizliği yüzünden, işbu locanın kuruluşu için gerekli formaliteleri ikmal edemediklerini, ancak bu açıklamanın nazar-ı itibara alınmasını; “*la Renaissance*” Muh.: Lo:’sının Osmanlı Masonluğunun organizasyonu için, bundan önce de, en samimi kardeşçe duygularını ifade etmiş olduğunu; ve bunun en yapıcı kanıtının, “*la Renaissance*” Muh.:Lo:’sından üç delege K:’in aramızda bulunması olduğunu ifade etti.

Başkan, 1 nci Nazır Cohen K:’i yerine mevcut K:’lerden birini tayin etmeye ve kendisini de Yemin Kürsüsüne gelmeye davet etti. Pek Mn.: David J. Cohen K.:, adı geçen “*la Renaissance*” Muh.: Lo:’sından delege K:’lerle birlikte Yemin Kürsüsünün önünde bu taahhüdü tekrar teyit etti ve işbu taahhüt muntazam olarak kaale alındı.

Aziz David J. Cohen K.: söz istedi ve söz kendisine verildiğinde, kardeşlerin Maşrık-ı Azam’ın görevlerine seçilecek K:’ler hakkında Mabedin dışında birbirleriyle istişarede bulanabilmelerini teminen mesaiye birkaç dakika ara verilmesini talep etti.

Başkan, özellikle, uyanmakta olan Osmanlı Masonluğunun Nizam'a zararı dokunabilecek ve güzel eserimizi yıkabilecek hasımlarla çevrili olduğu bu zamanda, K:.'lerin, seçilecek K:.'lerin tercihinde tam hareket serbestisine sahip olmaları gerektiğini ve özellikle Üstad-ı Azam'ın aday gösteriminin ve tercihlerinin göz önünde tutulmasına lüzum olduğunu ifade ettikten sonra, başarıya ulaşmak amacıyla çalışmalar için yapılacak tercihlerin enerjik ve aktif kardeşler arasından olmasını tavsiye etti. Kardeşlerin birbirleriyle istişare edebilmelerine zaman tanımak için mesaiye kısa bir süre ara verdi.

Bir süre sonra Kardeşler Mabetteki yerlerini aldılar; Haricilerden korunmakta olduğu emniyet altına alındıktan sonra, Başkan bir çekiç darbesiyle, celsenin gündeme uygun mesaisini tekrar başlattı. Osmanlı İmparatorluğunda, merkezi İstanbul olan Milli Maşrık-ı Azam'ı teşkil edecek olan ve görevlere adaylıkları teklif edilmiş bulunan Erkan ve Görevlilerin gizli oyla seçimine geçildi. Balotaj safhası olan üçüncü turda, oylar, hazır bulunanların huzurunda, Yemin Kürsüsünün önünde toplandı.

Pek Mn. Büyük Hatip Michel Nouradounghian K:., Muh. De Nari Edouard ve Feizi Menahem K:.'lerin de yardımıyla oyların tasnifini yaptı ve bundan Üstad-ı Azam'ın seçiminin istisnasız hep beyaz bulla gerçekleştiği sonucu elde edildi. Tercih ve oylar ittifakla, Meclis-i Mebusan Reis Vekili Mehmed Talat, 33° lehine tecelli etti. Üstad-ı Azam Yardımcısı için aynı usulle devam edildi. Tercih ve oylar ittifakla, Jandarma Kumandanı Pek Mn. Galip Bey, 33° lehine tecelli etti. Aynı usulle bütün diğer Erkan ve Görevlilerin mevkileri için devam edildi. 1inci Nazır, Muhibban-ı Hürriyet (*Mouhiban Hurriet*) Muh.: Lo.: Üs.: Muh:.'i Dr. Mehmed Ali, 30° K:.; 1inci Nazır Yardımcısı, Osmanlı Obediansı'na geçmiş olan "*Bisanzio Risorta*" Muh.:Lo.: Üs.:Muh:.'i De Nari Edouard K:., 2nci Nazır, Resne Muh.: Lo.: Üs.:Muh:.'i Osman Fehmi Niazi K:.;

2nci Nazır Yardımcısı, "*Fraternité Ottomane*" Muh.: Lo.: Üs.: Muh:.'i Nadra Moutran K:.; Hatip, Mebus, Dr. Rıza Tevfik, 33° K:., Yardımcısı, Tüccar, M. Noradounghian, 33° K:.,

Katip, Avukat, Osman Talat, 33° K:., Yardımcıları, Casanova Solon, Feizi Menahem ve Errera Dario K:.'ler, Hazine ve Hasenat Eminleri, Sarim Kibar ve "*Shaffak*" Muh.: Lo.: Üs.: Muh:.'i Dr. Modiano K:.'ler; İdare Memuru ve Arşiv Görevlisi, Dr. Souhami Jacques;

1 inci Teşrifatçı, Ricci Rafaele, 2nci Teşrifatçı, Kelekian Diran, 3üncü Teşrifatçı, Osman Saib,

1 inci Muhakkik, "*Vefa*" Muh.: Lo.: Üs.: Muh:.'i Nail Reshid bey;
2 nci Muhakkik, Dr. Bohor Bey Camhi; 3 üncü Muhakkik Algrante Victor; 4 üncü Muhakkik Tevfik Bey.

Tayinleri oylara uygun olarak ve tüzük talimatına göre tamamladıktan sonra, Başkan, formalitelerin ikmal edilmiş olmasına rağmen, seçim neticelerinin bir kez daha okunacağını ve çekiç darbesini müteakiben el kaldırılacağını ilan etti; el kaldırmak sureti ile tasvip veya çekimserlik talep etti. Bu formalite

üç defa el kaldırılarak tekrarlandı ve seçimler ve tayinler oybirliği ile tasvip edildi.

Başkan, Umumi Kâtip K.:ten bu sonucu derhal tespit etmeye davet etti. Osmanlı Milli Maşrık-ı Azamı'nın seçim neticeleri zapta geçirildi, tekrar okundu, kabul edildi ve bütün hazır bulunan K.:ler tarafından derhal imzalanarak mesainin Başkanı tarafından tasdik edildi.

Görevlilerin ve Erkânın ilanı Başkan tarafından yapıldı, 1 inci ve 2 nci Nazır tarafından iki sütündeki K.:lere duyuruldu, is'adları muvakkat olarak açıklandı ve Osmanlı İmparatorluğundaki Maşrık-ı Azamın açılışı, İstanbul Vadisindeki bütün Loca ve K.:lerin davet edileceği ritüelik bir celse ve toplantıya ertelendi. 1 inci Nazır aziz De Nari K.: (d) bendinin göz önünde tutulmasını istedi.

Başkan, kabul edilecek iç tüzükle ilgili Komisyonun tayini için çok yakında toplanılması gerekeceğini söyledi; bugün itibari ile Osmanlı Milli Maşrık-ı Azamı'nın muntazam olarak kurulmuş ve Tüzük Hükümlerine uygun bir usule dayanmış olduğundan, bu bölgesel yetkili Kurulun tüzükle ilgili Komisyonun tayini için yeniden toplanması gerekeceğini ifade etti.

Hazır bulunan çeşitli K.:leri dinledikten ve onlarla istişare ettikten sonra, gündemin (d) bendini gerçekleştirmek için, içinde bulunulan ayın 9'u Pazartesi günü akşam saat 9'da toplanılmasına karar verildi; e, f, g bentleri ise ancak (d) bendi hükümleri gerçekleştirildikten sonra gerçekleşip ifa edilebilecektir. Bu suretle gündem tamamlandığından, muntazam yollardan söz isteyen K.:lere verilmek üzere söz serbest bırakıldı.

Pek Mn. David J. Cohen K.:e söz verildi. Kendisi, cesaret ve fedakârlığı Türkiye'nin olaylar tarihinde yer alan müstesna asker aziz Faik K.:¹⁸ için sitayişkar sözler sarf ettikten sonra Faik K.: şu anda celsede aramızda ve Selanik'teki "Macedonia Risorta" Locası mensubudur dedi ve şerefine bir üçlü alkış yapılmasını istedi.

Başkan, aziz Faik K.:i, hazır bulunan tüm K.:lerin dikkatine getirdiği için aziz David J. Cohen K.:e teşekkür etti ve David J. Cohen K.:in hislerine iştirak ederek, yalnızca alkışlayan Kardeşlerin değil, her iki yarımküreye dağılmış Evrensel Masonluğun da böyle cesur bir K.:e sahip olduğu için bahtiyar olduğunu, ve bu nedenle E.:U.:M.:na, bu K.:imizi, maruz kaldığı olaylardaki barbar ve alçak eylemlerden koruyarak bize bağışladığı için

18 1876'da Köprülü'de doğan Faik Bey daha sonra Paşa olmuş, 1915-1918 devresi için Büyük Üstat seçilmiştir. Büyük Üstatlığı sırasında cepheye gitmiş ve 30 Ağustos 1916 günü saat 5.10'da Bingöl'ün Karakoç mevkiindeki gözelleme yerinde başından vurularak şehit olmuştur. Mezarı Bingöl'de anıt yanındadır. Faik Paşa hakkında, *Balkan Savaşı'na Katılan Komutanların Yaşam Öyküleri*, Ankara, 2004 kitabının 254-255. sayfalarında; *Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Alay ve Daha Üst Kademedeki Komutanların Biyografileri Cilt II*, Ankara 2009 kitabının 495-496. sayfalarında "Ahmet Faik (Çolak) Tümgeneral 1313- c. Top.2" başlığı altında ve ayrıca *Türk Tarih Kurumu'nun On Yıllık Harbin Kadrosu* kitabının 75. sayfasında ayrıntılı bilgi bulunmaktadır.

müteşekkîr olduğunu Faik K.:e ifade etti. Aziz D. J. Cohen K.:, Kardeşler arasında hürriyet için mücadele etmiş kahraman K.:’lerimizden iğrenç tepkilere maruz kalmış Pek Mn. Mohamed Arslan Amir K.:’i¹⁹ unutmamamız gerektiğini hatırlattı. Onun anısına, bütün K.:’leri kendisine katılarak, üçlü bir matem alkışına davet etti. Kardeşler, saygılı bir şekilde ve büyük bir üzüntü ile muntazam bir şekilde ve matem duruşunda merhum K.:’in onur ve anısına üçlü bir matem alkışında bulundular.

Başkan, Tüzüklerce tespit edilmiş zamanda, Semavi Kubbe²⁰ intikal etmiş tüm K.:’lerle aziz ve asil İnsani Kuruluşumuzun Kutsal ibaresinin ilk kelimesi olan herkesin Hürriyet’i için görev başında şehit düşmüş kahramanların anısına işbu Mabet’te bir matem merasimi yapmanın herkes için bir vazife olduğunu ifade etti.

Hatip Mevkiini dolduran aziz Noradounghian K.:, Osmanlı Milli Maşrık-ı Azamı’nın kuruluşu şerefine bir alkış ifa etti ve Türkçe olarak, hazır bulunan tüm Kardeşlere Maşrık-ı Azam’ın ilk teşkilat programındaki eksikliklerin ve şekil hatalarının bugün telafi edildiklerini ve Osmanlı İmparatorluğundaki 1’den 3üncü Dereceye kadar olan Mavi Locaların yegane muntazam Gücü olan muntazam Maşrık-ı Azam’ın bugün kurulan olduğunu açıkladı.

Başkan bu şayan-ı takdir esere katkıda bulunmuş K.:’lere içtenlikle teşekkür etti ve Evrensel Masonluk adına Birlik, Terakki, Kuvvet ve Refah temenni ederken Yüce Ülkü’müze ulaşmak için onların fedakarlığına güvendiğini ve kendilerine şimdiden Evrenin tüm Masonlarının sempatisini kazanmış olduklarına dair teminat verdi.

Başkan, Pek Muk. Hakim Büyük Amir Pek Mn. Aziz Aziz Hasan Paşa’ya hitap ederek ona özellikle Büyük İnsani Aile’nin Kardeşlik Zincirinin bir halkası olan Osmanlı Masonluğu için göstermiş olduğu feragat için içtenlikle teşekkür ettikten sonra, gündemde görülecek başka konu olmadığından, onun varlığı ile hazır bulunan K.:’leri nurlandırdığından hareketle, bu fırsattan faydalanarak, ona, bizlerle bu şayan-ı takdir esere katılmış bazı K.:’lerin durumunu kendi Yüksek Şûra’sında göz önünde bulundurmasını ve gerekli formaliteleri doldurduktan sonra, elde etmiş olabilecekleri Yüksek Dereceler çerçevesinde durumlarını muntazam hale getirmesini rica etti. İşbu kardeşçe teşebbüs uygun olan zaman ve yerde nazar-ı itibare alınacaktır.

Gündem tamamlandığından, 1 inci ve 2 nci Nazırlar sütunlarında söz almak isteyen başka kardeş olmadığını bildirdiler.

Bunun üzerine teklif kesesi dolaştırıldı ve Rit’e uygun olarak Şarka geldi. Başkan, muhtevasına baktıktan sonra, 1 inci ve 2 nci Nazırlara ilan etti, bu Kardeşler de kesenin boş olduğunu sütunlarına duyurdular. Dul Kesesi iki sütunun arasına geldi ve dolaştırdıktan sonra Şark’a takdim edildi.

19 Muhammed Arslan Amir 31 Mart ayaklanması sırasında İttihatçı zannedilerek öldürülmüştür.

20 İngilizce’de “Celestial Grand Lodge”; Grand Orient terminolojisinde “Ebedi Maşrık” denilen Ebedi Loca.

Başkan, Mabed'in girişinde hizmet eden kardeşin fakirlerle çevrili olarak gözüne iliştiğini söyledi ve onun, kendilerini hayırseverliğe adanmış Mason Kardeşlerin sadakalarını bekleyen bu muhtaçların durumunu hafifletebilmesi için, dul kesesinin muhtevasının kontrol edilmeksizin ona verilmesini teklif etti.

Bu teklif oybirliği ile kabul edilmiş olduğundan, Pek Mn. Hatip K.: bu vazifeyi ifa etti.

Pek Mn.: Pek Muk.: Hakim Büyük Amir kısa bir nutuk verdi ve iki kelime ile bu kadar acı çekmiş ve Bütün Evrenin genel sempati ve sevgisine layık Aziz Evlatları bulunan bu güzel İmparatorlukta nuru yaymak için bu hayırseverlik faaliyetine katılmış bulunan tüm K.:lerin hissettiği tatmini dile getirdi. Bütün kalbiyle, genelde Nizam'ın iyiliği için,

Birlik, Sebat, Kuvvet ve Cesaret temenni etti.

Mesaiyi kapatmadan önce K.:ler bu ayın 9'u gelecek Pazartesi, akşam saat 9'da, aynı Hakikat Mabed'inde toplanmak hususunda mutabık kaldılar.

Başkan bir kez daha herhangi bir K.:in Nizam'ın yararları hususunda bir şey söylemek isteyip istemediğini sordu. 1inci ve 2nci Nazır K.:ler her iki sütunda da sükut'un cari olduğunu bildirdikten sonra, işbu celsenin mesaisi, Rit'in talimatına uygun olarak kapatıldı ve bütün K.:ler, mesaiyi tekrar faaliyete geçirmeye ve Nizam'ın yararı ve İnsanlığın iyiliği için yorulmadan çalışmaya söz verdikten sonra sulh içinde çekildiler.

(İmza) Hakim Büyük Amir Aziz Hasan, 33°, Celse Başkanı Joseph Sakakini, 33°,
1inci Nazır Raffael Ricci, 2nci Nazır Nail Reşid, Hatip Osman Talat, Katip Hercule Diamantopoulo, ile De Nari, Errera, N. Moutran, D. Kélékian,
Em. Fevzi Menahem, Dr. Modiano, Faik, B. Camhi, Tevfik, Algranti, V. Mordo,
H. Kazim, H. Hilmi, J. Calderon, O. Sahip, L. Comendinger, Dr. Mehmed Ali,
Osman Fehmi Niyazi, Sadık, Ahmed Nessim, Dr. Souhami K.:ler.

SEÇİM SONUÇLARI

1 Ağustos 1909 Celsesi

Bü.:Üs.:
Bü.:Üs.: Yrd.:
Birinci Na.:

Mehmet Talat, Meclisi Mebusan Reis vekili
Galip Bey, Jandarma Komutanı
Dr.Mehmet Ali, Muhibban-ı
Hürriyet Muh.:L.:

Birinci Na.: Yrd.	Edouard de Nari, Bizansio Risorta Muh.:L.:
İkinci Na.:	Osman Fehmi Niyazi, Resne Muh.:L.:
İkinci Na.:Yard.	adra Moutran, Uhuvvet-i Osmaniye Muh.:L.:
Hatip	Dr.Rıza Tevfik
Hatip Yrd.	Mişel Noradunkyan, Tüccar
Katip	Osman Talat, Avukat
Katip Yrd.	Solon Kazanova
Katip Yrd.	Fevzi Menahem
Katip Yrd.	Dario Errera
Hasenat Emini	Sarim Kibar, Tüccar
Hasenat Em. Yrd.	Dr. Modiano, Şafak Muh.: L.:
Hazine Emini	Dr. Suhami
Birinci Teşrifatçı	Rafael Ricci
İkinci Teşrifatçı	Diran Kelekyan
Üçüncü Teşrifatçı	Osman Saib
Birinci Muhakkik	Nail Reşit, Vefa Muh.: L.:
İkinci Muhakkik	Dr. Bohor Kamhi
Üçüncü Muhakkik	Viktor Algrante
Dördüncü Muhakkik	Tevfik Bey

İstanbul Maşrık'ında 1 Ağustos 1909 tarihinde ritin gereklerine uygun olarak yapılan seçimlerde kullanılan oyların neticelerine göre, Osmanlı İmparatorluğu Milli Büyük Maşrık'ının kuruluşu için yukarıda belirtilen kadro seçilmiş ve bu belge tarafımızdan imza edilmiştir.

Kardeşler (İmzalar): De Nari, H.S.Casanova, Mehmed Ali, O.F.Niyazi, O.Talat, E.Modiano, Naili Reşit, S.Casonova, M. Noradunkyan 33:., Raffelo Ricci, Errera, F.Menahem, Dr.Suhami, O. Saib, Faik, Tevfik, B.Kamhi, V.Algrante, Nuri Nazif, A.Salem, V.Mordo, N.Moutran, D.J.Kohen, H.Diyamantopulo

Hakim Büyük Amir
(imza) Aziz Hasan 33:

1 Ağustos 1909 Celsesi Başkanı
Joseph Sakakini 33 .:

Belge No. 5 Sirküler No 4, 01.08.1909 Tercümesi

1 Ağustos 1909'daki kuruluş toplantısına katılan delegelerin bağlı oldukları localar, Osmanlı Masonlarının yoğun olarak buldukları, dolayısıyla da Osmanlı Büyük Maşrık'ına asıl kaynaklık eden localardı. Söz konusu yıllara ait [kısıtlı sayıdaki] anı ve belgeden aralarında İngiltere, İskoçya obediyanları da olmak üzere diğer obediyanlara bağlı localarda da Osmanlı Masonlarının bulunmuş oldukları bilinmektedir. Bu toplantının ertesi günü seçilen görevlilerin is'ad töreni için bir davetiye çıkarılmıştır.

Türkiye Büyük Maşrıkı'nın Seçilen Görevlilerinin İs'adı

Sirküler No. 3 02. 08. 1909

Tamim No. 3

Pek Aziz Kardeşler

1 Ağustos 1909 tarihli toplantıda oybirliği ile alınan karara uygun olarak Osmanlı İmparatorluğu Milli Büyük Maşrıkı'nın gelecek Pazartesi günü, ayın dokuzunda frenk saatiyle akşam 9 da Kuloğlu Sokağındaki Mason Mabedinde yapılacak toplantısına davetlisiniz.

Kardeşçe katılacağınızdan emin olarak pek aziz kardeşlerimiz en derin kardeş duygularımızı kabul ediniz.

**Büyük Şansölye Umumi Katip
David J. Kohen
(imza)**

GÜNDEM

- 1) Bir önceki celse tersimatının okunması**
- 2) Onaylanan seçim neticelerine göre is'ad töreni**
- 3) Osmanlı Milli Büyük Maşrıkı için kabul edilecek Umumi Nizamname için karar**
- 4) Kurumun menfaati için, gerekirse diğer konular**

9 Ağustos 1909 [26 Temmuz 1325] Pazartesi günü Beyoğlu Kuloğlu Sokakta kiralanan yeni lokalde 27 kardeşin katıldığı toplantıyı yine Hakim Büyük Amir Aziz Hasan Paşa açmış ve sonra başkanlığı Joseph Sakakini kardeşe bırakmıştır. Bu toplantıda gündem gereği seçilen görevlilerin is'adı yapılmıştır. (*Bkz. Belge 6 - Toplantı Tersimatı: 09.08.1909*)

Séance du 9 Août 1909 E.: V. an de V.: L.: 5509

Les suivants ff. sont présents :

Tr.: Ill.: T.: Puiss.: Souv.: Gr.: Comm.: Aziz Hassan Pacha 33., Joseph Sakakini Bey 33., Michel Noradounghian 33., David J. Cohen 33., Osman Talat 33., Mohamed Ali Bey 30., Vén.: de la R.: L.: " *Monteban Harriet* ", Nail Bey, Vén.: de la R.: L.: " *Véja* ", De Nari Edoardo Vén.: de la R.: L.: " *Bisenzio Risorta* ", Dr. Modirou Vén.: de la R.: L.: " *Choffak* ", Osman Fehmy Vén.: de la R.: L.: *Rana*, Nadia Mouran Vén.: de la R.: L.: " *Fraternité Ottomane* ", Faik Bey délégué de la R.: L.: " *Macedonia Risorta* " de Salonique, A. Salem de la R.: L.: " *Veritas* " de Salonique, Dr. J. Souhami de la R.: L.: " *Choffak* ", S. E. Casanova de la R.: L.: " *La Amnistia* ", Sarim Kibar, Ricci Rainald, Kildjian Diran, Osman Safa, Bohor Bey Cambi, Aigrant V., Tewfik Bey, Fetsi Menabem, Emma Mario de la R.: L.: " *la Constitution* ", V. Mordo, Noory, Nasif, Hercule Diamantopouli.

A 9 heures 45 minutes les ff. présents prennent place dans le Temple de la Vérité sous la Voûte Céleste, au Zenith du 41° degré, 01' minute, 15" secondes de latitude Nord;

Après s'être reconnus et être à couvert du monde profane, au coup de maillet, le Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Souv.: Gr.: Comm.: Aziz Hassan Pacha ouvre les Travaux au 1er degré, conformément aux prescriptions du Rite. Il remet le maillet de la Présidence, au Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Joseph Sakakini Bey 33.; le maillet du 1er Surv.: est tenu par le vaill. fr.: Mohamed Ali 32., le 2nd Surv.: le fr.: Osman Fehmy, l'Orateur Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Noradounghian Michel 33., Sec.: Osman Talat 33., le Tres.: Sarim Kibar 33.;

Après lecture du procès-verbal de la dernière séance qui a été approuvé à l'unanimité et signé par tous les ff. présents l'on passe à l'ordre du jour, l'on procède :

1° A la lecture encore du cadre des élections qui ont été déjà lues et approuvées, cela afin de pouvoir procéder à l'installation des charges et faciliter sans retard l'organisation du Gr.: Or.: prendre les décisions nécessaires pour les Règlements Généraux à adopter pour le Gr.: Orient.

Le fr.: 1er Surv.: informe le Président que l'on frappe à la porte maçonniquement.

L'on s'assure réglementairement de la qualité des ff. qui demandent l'introduction dans le Temple, et on informe que le Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Galib Bey qui a été élu Gr.: Maît. adj., est dans les pas perdus qui attend. Sur l'ordre du Vén.: le Tr.: Ill.: Gr.: Maît. adj. est introduit conformément aux prescriptions du Rite, il passe sous la Voûte d'Arles et les hantes des maillets.

Arrivé à l'Autel des Serments, sur l'invitation du Président il jure et promet de respecter les règlements de l'Ordre Ecossais, les Statuts Généraux de l'Ordre, ainsi que de respecter et faire respecter les règlements du Gr.: Or., d'être pour tous les ff. juste, intègre, affectueux envers tous, d'être leur guide et conseiller fraternel pour la paix, l'union, afin de maintenir haut le prestige de notre Noble Institution.

En sa qualité de Gr.: Maît. adjoint il reconnaît tout personnellement que pour le Gr.: Orient qu'il représente que le Sup.: Cons.: du 33e et dernier degré du Rite Ecossais ancien et accepté est le Pouvoir régulateur, Autorité Suprême de l'Ordre Maçonnique pour l'Empire Ottoman et ses dépendances. Le serment prononcé solennellement a été dûment signé par le Gr.: Maît. adj.: séance tenante.

Après cette formalité le Tr.: Ill.: Fr.: Président reçoit le Tr.: Ill.: Puiss.: Gr.: Maît. adj.: auquel il remet le maillet de la Présidence et après avoir prononcé un éloquent discours de bienvenue, il accompagne le Gr.: Maît. élu, du bas de l'Orient jusqu'au siège de la Présidence où il lui fait prendre place.

Le Président proclame son installation et invite les ff. 1er et 2nd Surv.: à annoncer aux ff. de leur Coïcome de reconnaître le Tr.: Ill.: et Puiss.: fr.: Galib Bey Gr.: Maît. adj.: du Gr.: Or.:

Ottoman. Après une triple batterie en son honneur, on procède à l'installation de tous les Dignitaires et Officiers lesquels à leur tour, se réunissent avec tous les ff. et forment la Chaîne d'Union;

A l'Unanimité ils prêtent le serment réglementaire d'Obéissance et de respect au Gr.: Or.: Ottoman et de se conformer à tous les Décrets et Ordres qui émaneront du Gr.: Orient et de respecter le Suprême Conseil de l'Ordre Ecosais, régulateur de l'Ordre Maçonique territorial; de respecter les Statuts Généraux qui régissent la Maçonnerie Universelle, spécialement aussi, tout ce qui concerne le bien de l'Ordre, pour le bien de l'Humanité. Ce serment est aussi signé séance tenante par tous les ff. présents.

Sous la Présidence du Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Galib Bey Gr.: Malt.: adjoint l'on passe à l'art. 3 de l'Ordre du jour.

A l'unanimité il a été décidé d'adopter provisoirement pour le Gr.: (.), Ottoman les règlements généraux du Gr.: Or.: de Belgique; que ces règlements seraient complétés et confrontés avec ceux d'autres Pouvoirs Maçoniques afin de pouvoir faire un règlement adapté aux besoins du Pays tout en ne dérogeant pas aux règlements généraux de l'Ordre Ecosais.

Le Tr.: Ill.: Fr.: Sakakini demande la parole qui lui est accordée: Il propose que tous les Vénérables et Orateurs de Loges, s'associent ensemble pour collaborer et élaborer à cette tâche afin de pouvoir dresser et rédiger le règlement pour le Gr.: Orient qui serait alors lu et approuvé en Assemblée Générale. Il ajoute que l'installation du Grand Maître adjoint ainsi que celle de tous les Dignitaires et Officiers a été faite d'urgence, expressément pour ne pas faire subir des retards à la formation et composition du règlement à adopter pour le Grand Orient.

Que le Gr.: Maître élu le Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Mehmed Talat est absent en ce moment; qu'il doit être considéré comme installé dans la personne du Gr.: Malt.: Adjoint ayant été élu et proclamé régulièrement; que l'installation du Gr.: Malt.: Adjoint, de tous les Dignitaires et Officiers du Gr.: Or.: était de toute nécessité pour le bien de l'Ordre et l'activité de la Maçonnerie Ottomane surtout en ce moment-ci où pendant les vacances tous les ff.: peuvent se consacrer à étudier les bons éléments dans le monde profane qui pourraient être admis dans notre institution.

Que cette installation à la tenue de ce jour était aussi pour s'occuper officiellement de l'Administration de tout ce que requiert l'Ordre.

Les ff.: présents à l'unanimité ont approuvé et conformément à l'exposé du Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Joseph Sakakini bey 33., les ff.: Vén.: Malt.: de toutes les Loges se sont prononcés et ont promis de collaborer ensemble pour la rédaction du règlement du Gr.: Orient.

Le Gr.: Malt.: adj.: a ensuite prononcé un éloquent discours pour le bien de l'Ordre Maçonique; il a invité tous les ff.: à l'aider et le secondier pour le bien de l'Ordre.

L'Ordre du Jour étant épuisé, le soc des propositions circule et vient stérile à l'Orient.

Le tronc de bienfaisance à son tour est porté à l'Orient; le montant en est versé au fr.: Couvreur externe pour être distribué aux pauvres qui attendaient à la porte du Temple l'obole des ff.: Maçons.

Après les batteries d'usage le Gr.: Malt.: adjoint clôture et fait clôturer les travaux de la séance conformément aux prescriptions du Rite.

Tous les ff.: se retirent en paix, après avoir renouvelé la promesse de se dédier pour le bien de l'Humanité et pour le Progrès de notre Institution.

*Le Sour.: Gr.: Commandeur
(Signé) Aziz Hassan 33.*

*Le 1er Gr.: Surveillant
(Signé) Dr Mehmed Ali 30.*

*Le Gr.: Orateur
Michel Noradoughian 33.*

*Le 2nd Surveillant
(Signé) Osman Fevmy*

*Le Gr.: Secr.:
(Signé) Osman Talat 33.*

*L'Assistant Conseiller
Président
(Signé) Joseph Sakakini 33.*

*Le G.: Malt.: Adj.:
Président
(Signé) Galib 33.*

Cadre des Loges à la dépendance du Gr.: Or.: de Turquie.

1° La Patrie	Gr.: de Constantinople
2° Mouhiben Hourriet (Les Amis de la Liberté)	"
3° Vefa (La Persévérance).....	"
4° Resna.....	"
5° Cheffak (Aurore).....	"
6° Bisanzio Risorta	"
7° Les vrais amis de l'Union et du Progrès.....	"
8° La Fraternité Ottomane	"

LOGES EN INSTANCE

9° La Constitution	Or.: de Constantinople
10° La Ventas.....	Or.: de Selonique
11° Macedonia Risorta.....	"

PROCÈS-VERBAL D'INSTALLATION.

Nous Prince Aziz Hassan Paché 33.: Souv. Gr.: Comm.: du Sup.: Cons.: du 33.: et dernier degré du Rite Ecosais ancien et accepté Pouvoir régulateur de l'Ordre Maçonnique pour l'Empire Ottoman et ses dépendances avec siège à Constantinople (Turquie) assisté des TT.: Ill.: Puiss.: FF.: 33.: David J. Cohen, Michel Noradounghian, et en présence du Tr.: Ill.: Puiss.: Fr.: Joseph Sakakini Bey notre assistant Conseiller 33.: et connu par tous les Sup.: Cons.: Ecos.: réunis à la Conférence Internationale de Bruxelles en 1907 à laquelle il était délégué du Sup.: Cons.: d'Egypte, déclarons par les présentes et conformément au procès-verbal de la séance de ce jour 9 Août 1909, le Gr.: Orient de Turquie régulièrement fondé et constitué et être le Pouvoir Symbolique du 1° au 3° degré, au Rite Ecosais ancien et accepté pour l'Empire Ottoman et ses dépendances.

En foi de quoi avons signé le présent procès-verbal aux fins que de droit.

L'Assistant Conseiller

(Signé) Joseph Sakakini 33.:

Le Gr.: Chanc.: Secr.: Grn.:

(Signé) David J. Cohen 33.:

Le Souv. Gr.: Comm.:

(Signé) Aziz Messas 33.:

Le Gr.: Arch.: Bibliot.:

(Signé) Michel Noradounghian 33.:

Pour copie conforme.

Le Gr.: Secrétaire

Etats FF.: GIFFLER - Constantinople

9 Ağustos 1909 tarihinde Hakikat Nurunun 5909. yılında yapılan toplantının tersimatıdır.

Toplantıya aşağıda belirtilen kardeşler katıldılar.

Pek Muk. P Mn. Hakim Büyük Amir Aziz Hasan Paşa 33.:
Joseph Sakakini Bey 33 :.
Mişel Noradunkyan 33.:
David J. Kohen 33.:
Osman Talat 33.:
Mehmet Ali Bey 30.:, Muhibban-ı Hürriyet Muh.:L.: Üs.:Muh.:
Nail Bey, Vefa Muh.: L.: Üs.: Muh.:
Edouard De Nari, Bisanzio Risorta Muh.:L.: Üs.: Muh.:
Dr. Modiano, Şafak Muh.:L.: Üs.: Muh.:
Osman Fehmi, Resne Muh.: L.: Üs.: Muh.:
Nadra Moutran, Uhuvvet-i Osmaniye Muh.:L.: Üs.: Muh.:
Faik Bey, Selanik Makedonya Risorta Muh.:L.: delegesi,
A.Salem, Selanik Veritas Muh.:L.: üyesi
Dr.Suhami, Şafak Muh.:L.: üyesi,
S.Kazanova, La Renaissance Muh.:L.: üyesi,
Sarim Kibar,
Rafael Ricci,
Diran Kelekyan,
Osman Sahib,
Bohor Kamhi,
Viktor Algrante,
Tevfik Bey,
Fevzi Menahem,
Dario Errera, Meşrutiyet Muh.: L.: üyesi,
Viktor Mordo,
Nuri Nazif,
Herkül Diyamantopulo.

Hazır bulunan kardeşler saat 9.45'te Gök Kubbenin altında 41 derece 01 dakika 15 saniye Kuzey enleminde bulunan Hakikat Mabedinde yerlerini aldılar.

Haricilerden uzak ve güven içinde olduğu belirlenince Pek Muk. P Mn. Hakim Büyük Amir Aziz Hasan Paşa bir çekiç vuruşu ile Rit'in gereklerine uygun biçimde celseyi açtı. Bu celsede başkanlığı yapması için çekici P Mn. Joseph Sakakini'ye verdi. Birinci Na.: Çekicini Mehmet Ali K.:, ikinci Na.: Çekicini Osman Fehmi K.: aldılar. Hatip görevini P Mn. Mişel Noradunkyan K.:, Katip görevini Osman Talat K.:, Hazine Emni görevini Sarim Kibar K.: üstlendiler.

Bir önceki celse tersimatı okundu, oybirliğiyle kabul edildi ve tüm hazır bulunan kardeşler tarafından imzalandı.

Büyük Maşrık'ın teşkilatlanmasını gecikmeden gerçekleştirebilmek ve kabul edilecek Umumi Nizamname için gereken kararları bir an önce alabilmek amacıyla, seçilenlerin is'adına başlamak için, daha önceden okunmuş ve kabul edilmiş olan seçim neticeleri bir kere daha okundu.

Birinci Na.: K., Başkan'a kapıya Mason usulünce vurulduğunu bildirdi. Mabebede girmek isteyen kardeşlerin vasıfları kurallara uygun olarak araştırıldı.

Bü.: Üs.: Yardımcısı seçilen Pek Mn. Mk. Galip Bey K.:in dışarıda beklediği bildirildi. Başkan'ın izni ile Pek Mn. Mk. Bü.: Üs.: Yardımcısı Ritin usullerine uygun biçimde Çelik Tak altından geçerek ve çekiç vuruşlarıyla içeri alındı. Başkan'ın davetiyle Yemin Kürsüsünün önüne gelerek yemin etti. Skoç Ritinin kurallarına ve Nizamın Genel Statülerine saygı duyacağına, Büyük Maşrık'ın kurallarına saygı duyulmasını sağlayacağına, bütün kardeşler için adil, birleştirici ve şefkatli olacağına, asil kurumumuzun saygınlığını yüksek tutmak için barış ve birlik uğruna bütün kardeşlerin önderi ve rehberi olacağına söz verdi.

Bü.:Üs.: Yardımcısı vasfıyla hem şahsı hem de Büyük Maşrık adına, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin sonuncu ve 33 üncü derecesi olan Yüksek Şûra'yı, Osmanlı İmparatorluğu ve İmparatorluğa bağlı topraklarda Masonluğun Yüce Otoritesi ve nazım gücü olarak tanıyacağına yemin etti. Bu görkemli yemin, Bü.:Üs.: Yrd. tarafından celse sırasında usulünce imzalandı.

Bu formaliteler tamamlanınca Başkan, Pek Mn. Mk. Bü.: Üs.: Yardımcısına başkanlık çekicini sundu, anlamlı bir kutlama konuşmasından sonra, seçilen Bü.: Üs.: Yardımcısına Doğunun basamaklarından Başkanlık koltuğuna kadar refakat etti ve onu makamına is'ad etti.

Başkan, Osmanlı Büyük Maşrık'ının Bü.:Üs.: Yardımcısı Pek Mn. Mk. Galip Bey K.:in görevine başladığını bildirdi ve Na.:lara bu durumu sütunlarına duyurmalarını istedi. Bü.:Üs.: Yardımcısı şerefine yapılan müselles [üçlü] alkıştan sonra diğer seçilmiş görevlilerin is'ad törenine devam edildi.

Bütün seçilen kardeşler sütunlarda bulunan diğer kardeşlerle birleşerek Kardeşlik Zinciri oluşturdular; hep birlikte Türkiye Büyük Maşrık'ına, Büyük Maşrık'ın bütün emir ve kararlarına itaat edeceklerine, Masonluğun ülkedeki nazımı olan Yüksek Şûraya saygı göstereceklerine, Evrensel Masonluğun genel kurallarına bağlı kalacaklarına, özellikle kurumun ve insanlığın iyiliği yönündeki her gelişime saygı duyacaklarına söz verdiler. Bu and da celse sırasında tüm kardeşler tarafından imzalandı.

Pek Mn. Mk. Bü.: Üs.: Yardımcısı Galip Bey K.:in başkanlığında gündemin üçüncü maddesine geçildi.

Türkiye Büyük Maşrık'ının Umumi Nizamnameleri olarak, Belçika Büyük Maşrık'ının Genel Tüzüklerinin geçici olarak uygulanmasına; bu tüzüklerin, diğer Mason kuruluşlarında uygulanan tüzüklerle karşılaştırılarak

geliştirilmelerine, böylece ülkenin usullerine uyumlu ve ancak Skoç Riti'nin genel kurallarından sapmayan bir konuma getirilmelerine oybirliğiyle karar verildi. Pek Mn. Mk. Sakakini K.: söz istedi ve aldı; tüm locaların Üstadı Muhteremleri ile Hatip K.:lerin işbirliği içinde bu görevi üstlenmelerini teklif etti; ancak böylece Büyük Maşrık'ın tüzüklerinin düzenlenmesinin ve gelişmesinin imkan dahilinde olacağını söyledi. Bu biçimde hazırlanan tüzüklerin Genel Kurulda okunması ve onaylanması gerektiğini bildirdi. Özellikle Büyük Maşrık'ın hazırlanacak olan tüzüklerinin daha fazla gecikmemesi uğruna Bü.: Üs.: Yardımcısı ve diğer seçilenlerin is'ad edilmelerinin ivedilikle gerçekleştirildiğini de sözlerine ekledi.

Sakakini K.:; Bü.:Üs.: olarak seçilen Pek Mn. Mk. Mehmet Talat K.:in bugün hazır bulunamamasına karşın, muntazam bir şekilde seçilmiş ve seçildiği duyurulmuş olduğu için Bü.: Üs.: Yardımcısının kişiliğinde görevi üstlenmiş olarak kabul edilmesi gerektiğini,

Bü.: Üs.: Yardımcısı ile tüm görevlilerin acil olarak is'ad edilmelerinin Kurumun iyiliği ve Osmanlı Masonluğunun etkinliği için çok gerekli olduğunu, özellikle başlayan tatil döneminde tüm kardeşlerin harici dünyadan kurumumuza kazandıracakları uygun kişileri belirlemeye kendilerini adayabileceklerini ve bugün gerçekleştirilen is'ad töreninin aslında kurumun gerek duyduğu idari düzenlemeler ile resmi biçimde ilgilenmek anlamına geldiğini söyledi.

Hazır bulunan kardeşler oybirliğiyle bu açıklamaları onayladılar ve Pek Mn. Mk. Sakakini K.: teklifine uygun biçimde tüm locaların Üstadı Muhteremleri Büyük Maşrık'ın tüzüklerinin düzenlenmesi için işbirliği yapmak üzere söz verdiler.

Bundan sonra Bü.: Üs.: Yardımcısı, Masonluğun yararına görkemli bir konuşma yaparak, tüm kardeşleri kendisine destek vermeye ve yardımcı olmaya çağırırdı.

Gündem sona erdiği için, Teklif Kesesi dolaştırıldı ve Doğu'ya boş olarak geldi.

Hasenat kesesi dolaştırıldı ve Doğu'ya götürüldü; içindekiler Mabet kapısında Masonların hasenatını beklemekte olan yoksullar arasında dağıtılmak üzere Harici Muhafız K.:e verildi.

Geleneksel alkışlardan sonra Bü.: Üs.: Yardımcısı, Rit'in usullerine uygun şekilde celseyi kapattı.

Bütün kardeşler insanlığın iyiliği ve kardeşliğimizin gelişmesi için kendilerini adayacakları sözünü yineledikten sonra sulh içinde dağıldılar.

Hakim Büyük Amir
Aziz Hasan 33:.

Birinci Na.:
Mehmet Ali, 30.:

Bü.:Hatip
Mişel Noradunkyan,33.:

İkinci Na.:
Osman Fehmi

Umumi Katip
Osman Talat, 33.:

Müşavir Başkan
Joseph Sakakini 33 .:

Bü. Üs. Yardımcısı
Galip 33.:

Türkiye Büyük Maşırıkına Bağlı Locaların Listesi

1. Vatan	İstanbul Maşırıkı
2. Muhibban-ı Hürriyet	İstanbul Maşırıkı
3. Vefa	İstanbul Maşırıkı
4. Resne	İstanbul Maşırıkı
5. Şafak	İstanbul Maşırıkı
6. Bisanzio Risorta	İstanbul Maşırıkı
7. Terakki ve İttihat Hakiki Muhipleri	İstanbul Maşırıkı
8. Uhuvvet-i Osmaniye	İstanbul Maşırıkı

İşlemleri Süren Localar

9. Meşrutiyet	İstanbul Maşırıkı
10. Veritas	Selanik Maşırıkı
11. Makedonya Risorta	Selanik Maşırıkı

İS'AD DUYURUSU

Biz, Prens Aziz Hasan Paşa 33.:, merkezi İstanbul'da (Türkiye) bulunan ve Osmanlı İmparatorluğu ile bağlı ülkelerde Masonluğun nazım otoritesi olan Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin 33. ve Sonuncu Derecesi Yüksek Şûrası'nın Hakim Büyük Amiri olarak,

Pek Mn. Mk. David J. Kohen ve Mişel Noradunkyan K.ler ile birlikte, 1907'de Brüksel'deki Milletlerarası Konferansta bir araya gelen tüm Skoç Riti Yüksek Şûraları tarafından tanınan ve söz konusu konferansa Mısır Yüksek Şûrası delegesi olarak katılmış olan Yardımcı Müşavirimiz 33.: Dereceli **Pek Mn. Mk Joseph Sakakini K.:'in huzurunda, 9 Ağustos 1909 tarihli celse tersimatına uygun olarak bu belge ile bildiririz ki Osmanlı İmparatorluğu ve bağlı ülkelerde Masonluğun 1. den 3. ye kadar olan derecelerinin Sembolik Gücü olarak Türkiye Büyük Maşırıkı muntazam bir şekilde kurulmuş ve oluşmuştur.**

Hakim Büyük Amir
(imza) Aziz Hasan 33.:

Müşavir Başkan	Büyük Arşiv ve Kitaplık Muhafızı
(imza) Joseph Sakakini 33 ::	(imza) Mişel Noradunkyan 33:.
Büyük Şansölye Umumi Katip	MÜHÜR
David J. Kohen 33:.	Kopyası uygundur. Bü:Katip

Belge No- 6 Toplantı Tersimatı 09 Ağustos 1909 Tercümesi

Büyük Üstadın Yemini

Seyahatte olduğu için 09 Ağustos 1909 tarihli toplantıda bulunamayan Büyük Üstat Talat Bey'in is'adı ise 7 Eylül 1909 günü yapılmış ve kendisi aşağıdaki yemini etmiştir.²¹

“Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin Nizamlarına ve esas kanunlarına riayet edeceğimi ve ettireceğimi, Maşrı-ı Azam'ın Türkiye'de yegane muntazam kuvvet olan Yüksek Şûranın himayesinde teşekkül eylediğini beyan ederek, Yüksek Şûralar tarafından tanınmış olan Mason teşkilatından başka kuvvetlerle münasebette bulunmayacağımı, bu yeminimin yalnız kendimi değil, bilhassa meşru bir şekilde halefim olarak yerime gelecekleri de taahhüt altında bulunduracağımı, vaat ve taahhüt ederim.”

Büyük Üstat için yapılan törenin yapıldığı celsede yine onun teklifiyle ilk iş olarak, Adana faciasından dolayı kurulmuş olan yardım heyetine ve inşası tasarlanan darül'eytama yardım edilmesi için derhal 250 altın lira toplandığı gibi; bu hususta diğer Türk ve ecnebi kardeşlere müracaat edilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun ardından Joseph Sakakini, henüz bir ay önce teşekkül eden Türkiye Büyük Maşrı-ı'nın yedi yabancı Grand Orient ve Büyük Loca tarafından “muntazam” olarak tanınmış olduğunu müjdeleyerek ilan etmiştir.

Türkiye Büyük Maşrı-ı'nın Kuruluşunun Duyurulması

Türkiye Büyük Maşrı-ı'nın kuruluşu 10 Ağustos 1909 tarihli bir tamim ile her iki yarım küredeki Masonik kuvvetlere duyurulmuştur. (Belge 7 – Her İki Yarımküreye Yayılmış Muntazam Masonik Otoritelere Tamim : 10.08.1909)

²¹ *Türkiye Millî Büyük Meşrikinin 25. Yıldönümü...*, s: 13

Or.: de Constantinople, le 10 Août 1929

A tous les Pouvoirs Maçonniques réguliers répandus sur les deux Hémisphères.

S. P. U.

311

TT.: CC.: FF.:

C'est avec un immense plaisir que nous venons vous informer que le Grand (Orient de Turquie, Pouvoir Symbolique au Rite Ecossais ancien et accepté pour l'Empire Ottoman et ses dépendances, vient d'être régulièrement organisé sous les Auspices du Suprême Conseil du 33e et dernier degré du Rite Ecossais ancien et accepté Pouvoir régulateur de l'Ordre pour l'Empire Ottoman et ses dépendances.

Nous annexons à la présente circulaire, toute la procédure conforme aux prescriptions et statuts généraux, qui régissent l'Ordre entier; par les procès-verbaux, les Pouvoirs Maçonniques réguliers seront assurés que, tout ce que fait par les H.: les Nicola Forte et Mohamed Pacha Orphiletsani à détenir.

Que tant H.: Nicola Forte décedé et Orpju Pacha ont agi sans mandat, sans qualité et ont dérogé en tout et pour tout aux règlements généraux pour la formation et création d'un Corps Maçonnique.

Des H.: de la Vallée de Constantinople et du territoire Ottoman nous nous sommes réunis en Convent, ensemble avec les H.: des Loges Ottomanes; et nous avons sous les

auxiliaires et conseils fraternels du Suprême Conseil Ecossais fondé et constitué le Grand Orient de Turquie, seul Pouvoir régulier; facusant les qualités de Mohamed Pacha Orphi dont la procédure a été irrégulière.

Nous vous prions fraternellement de bien vouloir reconnaître notre Grand Orient de Turquie être le seul Pouvoir Symbolique pour l'Empire Ottoman et ses dépendances, reconnu et installé par le Suprême Conseil Ecossais Pouvoir régulateur de l'Ordre dans le territoire ottoman.

Assurez que vous n'hésitez pas à entrer en relations fraternelles avec Notre Grand Orient et échanger les garants d'amitié.

Dans cette attente

Veillez à recevoir nos sal. l. p. l.

Le Gr.: Maître
Mehmed Talat

Le Gr.: M.: adj.
Gallb

Les 1er Gr.: Sec.:
Dr Mehmed Ali
Eduardo De Nari

Les 2er Sec.:
Osman Feyhy Nizli
Naire Moutran

Le Gr.: orateur adj.:
Michel Noradoughlian

Par mandement

Le Gr.: Sec.:

Osman Talat

Belge 7 – Her İki Yarımküreye Yayılmış Muntazam Masonik Otoritelere
Tamim : 10.08.1909

(*) A La Gloire du Grand Architect de L'Univers = Kâinatın Ulu Mimarının Yüce Şanına

**KÂİNATIN ULU MİMARININ YÜCE ŞANINA
TÜRKİYE BÜYÜK MAŞRIKI**

Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik

Birlik, Kuvvet, Terakki
İstanbul Maşrık'ı, 10 Ağustos 1909

Her İki Yarımküreye yayılmış Muntazam Masonik Otoritelere

ÇÇ.: SS.: KK.:²²

Büyük bir mutlulukla bildiririz ki Osmanlı İmparatorluğu ve bağlı ülkelerinde Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Masonluğun 1. den 3. ye kadar olan derecelerinin Sembolik Gücü olarak Türkiye Büyük Maşrık'ı (Türkiye Grand Orient'ı), Osmanlı İmparatorluğu ile bağlı ülkelerinde Masonluğun nazım otoritesi Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin 33. ve Sonuncu Derecesi Yüksek Şûrası'nın himayesi altında muntazam bir şekilde kurulmuştur.

Nizamımızı yöneten talimat ve kanunların ışığında uygulanan tüm prosedürlere (hukukî süreç) ait tersimatları bu sirküler mektubumuzun ekinde sunuyoruz. Böylece, Muntazam Masonik Otoriteler müteveffa Nicola Forte ile Mohamed Orphi Paşa kardeşlerin tüm yaptıklarının hatalı olduğunu göreceklerdir.

Müteveffa Nicola Forte ile Orphi Paşa hiçbir makamdan vekâlet sahibi olmadan ve vasıfsız olarak bir Masonik teşkilat kurmaya çalışmakla attıkları her adımda genel tüzüklerimizi ihlâl etmişlerdir.

İstanbul Vadisi ve Osmanlı toprakları kardeşleri olarak, Osmanlı Locaları ile birlikte, Konvan şeklinde toplandık ve Osmanlı İmparatorluğu ile bağlı ülkelerinde Masonluğun tek nazım gücü olan Skoç Riti Yüksek Şûrasının himayesinde ve kardeşçe tavsiyeleriyle kurulan, Türkiye Büyük Maşrık'ı olarak gayri muntazam bir prosedür (hukukî süreç) uygulamış olan Mohamed Orphi Paşa'nın vasıflarını reddettik.

Osmanlı topraklarında Nizamın düzenleyici kudreti olan Skoç Riti Yüksek Şûrası tarafından tanınan ve tahsis edilen Türkiye Büyük Maşrık'ımızı Osmanlı İmparatorluğu ve ona bağlı topraklarda tek Sembolik Güç olarak tanımanızı kardeşçe rica ediyoruz.

²² Çok Sevgili Kardeşler

Büyük Maşrık'ımızla kardeşlik ilişkileri içinde bulunmayı ve dostluk kefillerinin teati edilmesinde tereddüt etmeyeceğinize intizar ediyoruz. ÇÇ.: SS.: KK.:, en k.: s.:²³ kabul etmenizi rica ediyoruz,

Bü.: Üs.:
Mehmet Talat

Bü.: Üs.: Yrd.:
Galip

Bü.: 1. Na.: lar
Dr. Mehmet Ali
Edoardo De Nari

Bü.: 2. Na.: lar
Osman Fehmi Niyazi
Nadra Moutran

Bü.: Hatip Yrd.:
Mişel Noradunkyan

Verilen yetki ile,
Bü.: Sek.:
(imza) Osman Talat

Her İki Yarımküreye Yayılmış
Muntazam Masonik Otoritelere Tamim (10.08.1909) Tercümesi

Konkordatonun İmzalanması

Büyük Maşrık kurulduktan sonra Yüksek Şûra ile aralarında ilk üç sembolik derecenin nazım kuvveti ve idarecisini tespit üzere görüşmeler yapılmış ve idareciliğin Büyük Maşrık'a devri kararlaştırılıp, bu husus bir konkordatonun imzalanması ile sonuçlanmıştır. (*Bkz. Belge 8: Yüksek Şûra ve Büyük Maşrık Arasında Aktedilen İlk Konkordato 20 Kasım 1909*)

Aslı Fransızca olan bu konkordato 20 Kasım 1909 Cumartesi günü iki taraf arasında tasdik ve imza olunmuştur.

²³ Çok Sevgili Kardeşler, en kardeşçe selâmlarımızı....

U.: T.: O.: A.: Ad.: G.: I.:

ordo ab Chao

Union, Force, Progrès.

Suprême Conseil de Turquie de 33.e et dernier degré du Rite Ecossais ancien et accepté.

Pouvoir régulateur de l'Ordre, pour l'Empire Ottoman et ses dépendances.

Siège à Constantinople.

№

6

Traité intervenu entre le Grand Orient (Grande Loge) de Turquie et le Suprême Conseil de Turquie

Article 1er

Le Suprême Conseil, Pouvoir régulateur de l'Ecossisme dans l'Empire Ottoman et ses dépendances, déclare le Grand Orient (Grande Loge) comme seule autorité régulière en Turquie, l'Empire Ottoman et ses dépendances, pour les trois premiers grades du premier au troisième inclus.

Article 2nd

De son côté le Grand Orient (Grande Loge) reconnaît le Suprême Conseil du 33.e et dernier degré du Rite Ecossais ancien et accepté comme seule Puissance régulière et régulatrice du Rite ayant juridiction pour tout l'Empire Ottoman et ses dépendances sur tous les hauts grades soit du 4.e au 32.e inclusivement et que de ce Suprême Conseil émanent les Pouvoirs administratifs à lui conférés pour les trois premiers degrés.

Article 3^e

Le Suprême Conseil confère au Grand Orient (Grande Loge) le Pouvoir de fonder des Loges du 1.er au 3.e degré Ecossais et d'en avoir l'administration séparément.

Le Grand Orient (Grande Loge) s'engage de son côté à ne pas recourir à ce que décrie et de ne fonder que des Loges du premier au troisième degré Ecossais à ne faire d'initiés qu'aux trois premiers grades. Toutefois le Grand Orient (Grande Loge) étant le Pouvoir administratif du premier au troisième degré, il est autorisé de cumuler à sa constitution le symbolisme, les rites reconnus par la Confédération Ecossaise et par la Maçonnerie régulière, mais sans initier au delà des trois premiers degrés.

TÜRKİYE BÜYÜK ÖZGÜR MİLLETİ
BELGELİK VE KİTAPLIĞI

et Règne 26ⁿ 5 qui ont été créés et fondés par le Suprême Conseil et qui ont participé à la fondation du Grand Orient (grande Loge) ainsi que la Loge "Les vrais amis de l'union et du progrès" redemandant à nouveau soumise au Suprême Conseil Sessais Pouvoir Créateur, lequel de plein droit en prendrait l'Administration sous sa juridiction Directe pour y soumettre des Ateliers Supérieurs.

Le, approuvé et ratifié, signé et cacheté par les parties ce jour'hui le samedi 20 Novembre (1909) mil neuf cent neuf.

Pour le Gr.: Or.: Grande Loge
Le Grand Maître

Pour le Sup.: Cons.: Chef de l'Économie.
Le Sous: Pr.: Command.: G.M.:

Ali Hüras

Le 1er Surveillant

H. Mahmud Ali

Le Lieut.: G.M.:

Sjavid

Le 2e Surveillant

Abbas

Le Ven.: Pr.: Insp.: Pen.:

G. Hölles

Le Pr.: Orient

Siir Kaban

Le Pr.: Arch.: Bill.:

Le Pr.: Secrétaire

Amir

Le Pr.: Chanc.: Secr.: Pen.:

L. G. O.

L'Assistant Conseiller

Jahattin

TÜRKİYE BÜYÜK İŞİ VE KİTAPLARI

Belge 8: Yüksek Şûra ve Büyük Maşrık Arasında Aktedilen İlk Konkordato 20 Kasım 1909

**Kainatın Ulu Mimarının Yüce Şanına
Hürriyet – Eşitlik - Kardeşlik
Ordo ab Chao
Birlik, Kuvvet, Terakki**

**Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti 33. ve Sonuncu Derecesi
Türkiye Yüksek Şûrası
Osmanlı İmparatorluğu ve tabi memleketlerde
Masonluğun Nazım Gücü
İstanbul Vadisi**

**Türkiye Büyük Maşrıkı (Büyük Locası) ve Türkiye Yüksek Şûrası
Arasında Andlaşma**

Madde 1 – Osmanlı İmparatorluğu’nda ve ona tabi topraklarda Ekosizm’in nazımı olan Yüksek Şûra, Büyük Maşrık’ın (Büyük Loca’nın) Osmanlı İmparatorluğunda ve ona tabi topraklarda üçüncü derece de dahil olduğu halde birinciden üçüncüye kadar olan ilk dereceler için yegane muntazam merci olduğunu beyan eder.

Madde 2 – Büyük Maşrık (Büyük Loca) dahi Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin 33 üncü ve sonuncu derecesi Yüksek Şûrasını, Osmanlı İmparatorluğu ve ona tabi topraklarda yüksek derecelere yani dördüncüden otuzüçüncü de dahil olduğu halde, 33 üncü derece üzerinde hakimiyet hakkını haiz yegane muntazam kudret olmak üzere tanıır. İlk üç derece için kendisine verilen idari selahiyetin bu Yüksek Şûra’dan meydana geldiğini (*südur eylediğini*) tasdik eder.

Madde 3 – Yüksek Şûra, Büyük Maşrık’a (Büyük Loca) Skoç Ritinin birinciden üçüncüye kadar olan derecelerinde çalışacak localar kurması ve bunların idaresini kendi başına (*münferiden*) deruhte etmek selahiyetini bahşeder. Büyük Maşrık kendisine bahşolunan kurallardan sapmamayı, yalnız Skoç Ritinin birinciden üçüncüye dereceye kadar çalışacak localardan başka mahfiller kurmamayı ve ancak üçüncü dereceye kadar tekrisler icra edeceğini taahhüt eder. Maamafih Büyük Maşrık birinciden üçüncüye kadar olan derecelerinin idari merci olmak itibariyle müteşekkil heyetinde ilk üç dereceden ileri dereceler için tekriste bulunmaksızın sembolizma ile Skoç Heyeti Birliğinin ve muntazam Masonluğun tasdik eyledikleri ritleri birleştirmeye izinlidir.

Madde 4 - İki Masonik kuvvet, kendi idarelerine tabi mahfiller tarafından bir merasim iştirak etmeye davet olundukları zaman birlikte içeri girecekler ve saygın bir tören ile kabul edileceklerdir. Vazife itibariyle birbirine denk görevliler (erkan), yekdiğeri muvacehesinde bulununca öncelik hakkı harici hayatlarındaki yaşlarına göre tayin olur.

Madde 5 – Yüksek Şûraya mensup rütbelere sahip olan Masonlar, buldukları birinci, ikinci ve üçüncü derecedeki localarda regalyalarını gerek aza gerek ziyaretçi sıfatıyla takabilirler. Fakat bu localardan şahsen bir sıfat ve özel imtiyaz sahibi olamayacakları gibi hiçbir farklı tedbire hedef olamazlar. Skoç Mahfilleri, Skoç Riti mensuplarıyla Yüksek Şûra derecelerine sahip kardeşlerin kabulü sırasında Skoç Ritinin umumi nizamlarına göre birlikte hareket edeceklerdir.

Madde 6 – Her iki kuvvet heyetleri işlerin iyi bir şekilde yönetilmesi konusunda fikir birliği içinde Büyük Maşrıka tabi ve üçüncü derecenin ötesinde derecelere hak kazanan Masonlar, localar tarafından Yüksek Şûraya tabi mahfillere teklif edileceklerdir. Yüksek Şûra esas nizamlarına göre sahip olduğu yüksek derecelerin mutlak hakimidir.

Madde 7 – Her iki Mason mercii temyiz veya kararın tasdiki süresinin sona ermesi halinde ayırt edilmeksizin bir mahfil levhalarından kaydı silinen (terkin olunan) kardeşlerin isimlerini (*esamisini*) yekdiğerine karşılıklı olarak tebliğ edeceklerini taahhüt ederler. İşbu taahhütname her iki tarafın tasdik ettiği günden itibaren yürürlüğe girecektir.

Madde 8 – Akdin taraflarından her biri, Hakim Büyük Amir veya Büyük Üstadın adresine taahhütlü bir mektupla diğeri tarafa altı ay evvel haberdar ederek işbu ahitnameyi feshetmek hakkını muhafaza eder. İttifaknamenin sona ermesinin tebliği anında, Yüksek Şûra tarafından kurulup Büyük Maşrıka'nın tesisine iştirak etmiş olan 1 numaralı (Vatan), 2 numaralı (Muhibban-ı Hürriyet), 3 numaralı (Vefa), 4 numaralı (Şafak), 5 numaralı (Resne), ve bir de (Terakki ve İttihat Muhipleri) namındaki mahfiller, Büyük Maşrıkanın yaratıcı kudreti (*kuvvei halikası*) olan Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Yüksek Şûrasına geri dönecek ve tabi olacaklardır (*ittiba ve rücu edeceklerdir*). Adı geçen Yüksek Şûra kendi mahfillerini ayırarak idarelerini liyakatli olarak doğrudan doğruya kendi idaresi altına alacaktır.

İşbu ahitname 1909 Kasım ayının yirminci günü okunarak, tasdik, imza ve taahhüt edilmiştir.

Skoç Riti Yüksek Şûrası adına	Büyük Maşrıka (Büyük Loca) namına
Hakim Büyük Amir : Aziz Hasan 33:.	Büyük Üstat: Mehmet Talat
H.B.A. Kaymakamı: Cavit 33 :.	Büyük Birinci Nazır : Mehmet Ali
Büyük Umumi Nazır : Galip 33:.	Büyük İkinci Nazır : Jak Suhami
Bü.Şansölye ve Katip: D.J. Cohen 33:.	Büyük Hatip : Sarim Kibar
Bü.Arşiv ve Kitaplık Mhfz: M.Noradunkyan 33:.	Büyük Katip : Osman Talat

Yüksek Şûra ve Büyük Maşrıka Arasında Aktedilen
İlk Konkordato 20 Kasım 1909 Tercümesi

Bu konkordato 22 Kasım 1909 tarihli bir tamim ile yabancı Masonik kuruluşlara duyuruldu. (Bkz. Belge 9)

201.02/437
T. B. L. Arşivi

UNIVERSI TERRARUM ORBIS ARCHITECTONIS AD GLORIAM INGENTIS

ORDO AB CHAO

UNION - FORCE - PROGRÈS

Suprême Conseil du 33e et dernier degré du Rite Ecossais
ancien et accepté
Chef du Rite pour tout l'Empire Ottoman
SIÈGE A CONSTANTINOPLE

Et tous les Suprêmes Conseils, Grands Orients, Grandes Loges
et à tous les Maçons réguliers répandus sur la surface des deux Hémisphères

SALUT - FORCE - PROGRÈS

GGG. CCC. FFF.

Faisant suite aux procès-verbaux de la Constitution du Grand Orient (Grande Loge) de Turquie avec siege à Constantinople, sous les auspices de notre Suprême Conseil du Rite Ecossais ancien et accepté.

Vu que dès le 9 Août dernier le Supr. Cons. a déclaré que le dit Grand Orient (Grande Loge) a été régulièrement installé à l'Orient de Constantinople.

Vu que les grandes Constitutions du 1786, prescrivent de se tenir strictement aux Statuts et règlements généraux du Rite Ecossais ancien et accepté.

Vu que le Suprême Conseil doit être le Maître et chef absolu dans sa juridiction pour les degrés supérieurs au 3me degré, soit du 4me au 32me inclusivement.

Vu la confiance pleine et entière que le Suprême Conseil a dans les grands Dignitaires, Officiers, membres du Grand Orient (Grande Loge) à se maintenir dans les prescriptions du Rite.

Les deux Hauts Corps ont à cet effet passé un Concordat, limitant l'administration d'un chacun; concordat qui a été dressé le 20 Novembre 1909, ratifié et dûment signé, cacheté par les parties intéressés (dont copie ci-joint).

Le Suprême Conseil fidèle observateur du Rite Ecossais ancien et accepté, à ce que convenu et arrêté à la Conférence Internationale tenue à Bruxelles en 1907,

. Décrète et a décrété:

1° Le Grand Orient (Grande Loge) créé et constitué sous ses auspices au Rite Ecossais ancien et accepté est le seul Pouvoir symbolique régulier reconnu légitime pour tout l'Empire Ottoman.

2° Le Grand Orient (Grande Loge) ne dérogera pas au Rite Ecossais ancien et accepté; il pourra néanmoins cumuler dans son sein tous les Rites reconnus réguliers, et devra se maintenir scrupuleusement dans les limites du Concordat sans aucun droit ni réserve d'y déroger.

3° Le Grand Orient (Grande Loge) est déclaré, décrété autonome Pouvoir Symbolique légitime territorial des trois premiers degrés pour tout l'Empire Ottoman.

Fait et ratifié au siège du Suprême Conseil et en présence du Grand Maître et Grand Secrétaire du Grand Orient qui ont opposé aussi leur signature aux fins que de droit.

Constantinople, le 22 Novembre 1909 E. V.

Le Gr. Or. Proc. Gén.
M. A. NORADOUNGHIAN 33°

L'assistant Conseiller
JOSEPH SAKAKINI 33°

Le Gr. Chanc. Secr. Gén.
D. J. COHEN 33°

Le Souv. Gr. Comm.
AZIZ HASSAN 33°

Le Gr. Maître du Gr. Or.
TALAT SAI 33°

Le Gr. Secrétaire du Gr. Or.
OSMAN TALAAT 33°

Belge 9 : Konkordato'yu Yabancı Masonik Kuruluşlara Bildirilen Tamim
(22 Kasım 1909)

EVRENİN ULU MİMARININ YÜCE NURLU ŞANINA

ORDO AB CHAO

BİRLİK – KUVVET - TERAKKİ

Osmanlı İmparatorluğu'nun tümü için Rit'in amiri, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin 33. ve sonuncu derecesi, İstanbul merkezinden

Tüm Yüksek Şûralara, Büyük Maşrıklara, Büyük Localara ve her iki Yarıküreye yayılmış tüm muntazam Masonlara

SELÂM – KUVVET – TERAKKİ

ÇÇÇ.: SSS.: KKK.:⁽²⁴⁾

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin himayesinde, merkezi İstanbul'da olan Türkiye Büyük Maşrık'ının (Büyük Locası) kuruluş tersimatlarına ek olarak;

Geçtiğimiz Ağustos ayının 9'undan bu yana söz konusu Büyük Maşrık'ın (Büyük Loca) İstanbul'da intizam dahilinde kuruluşunun ilânını takiben;

1786 Büyük Yasaları, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin yasa ve genel kurallarına harfiyen riayet etmeyi emrettiğinden;

Yüksek Şûra'nın kendi jüridiksiyonunda, 4. den 32. Derece dahil olmak üzere, 3. derecenin üzerindeki tüm derecelerin mürşidi ve mutlak amiri olduğundan;

Büyük Maşrık (Büyük Loca) görevlilerinin, muvazzaflarının ve üyelerinin Rit talimatlarının dışına çıkmayacaklarına Yüksek Şûra'nın var olan inancının ışığında;

Her iki Yüksek teşkilât yönetimleri karşılıklı yetkilerini tanzim eden bir Konkordato imzalamışlardır; Konkordato 20 Kasım 1909'da tanzim ve tasdik edilerek imzalanmış ve mühürlenmiştir (konkordatonun kopyası ilişikte sunulmuştur).

Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin sadık uygulayıcısı Yüksek Şûra, 1907'de Brüksel Uluslararası Konferansı'nda alınan kararlar mucibince,

Aşağıdaki maddeleri ilân ve emreder:

1. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti himayesinde kurulan ve tahsis edilen Büyük Maşrık (Büyük Loca) tüm Osmanlı İmparatorluğu için muntazam olarak tanınan tek sembolik nazım güçtür.
2. Büyük Maşrık (Büyük Loca) Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti talimatlarının dışına çıkmayacaktır; Büyük Maşrık (Büyük Loca) bünyesinde muntazam olarak tanınan tüm Ritleri barındırabilecektir, ancak

imzalanan Konkordato mutlak sınırlarının içinde kalacak ve bunları tartışmayacaktır.

3. Büyük Maşrık (Büyük Loca) tüm Osmanlı İmparatorluk topraklarında ilk üç Sembolik derecenin meşru ve özerk gücü olarak tayin edildiği ilân edilmiştir.

İşbu vesaik Yüksek Şûra'nın makamında ve Büyük Maşrık'ın Büyük Üstat ve Büyük Sekreterinin huzurunda ve katkılarıyla hazırlanmış ve imzalanmıştır.

İstanbul, 22 Kasım 1909 E.: V.:

Hâ.: Bü.: Â.:
AZİZ HASSAN 33°

Bü.: Maş.: Murahhası
M. A. NORADOUNGHIAN 33°

Bü.: Maş.: Bü.: Üstadı
TALAT SAI 33°

Yardımcı Müşavir
JOSEPH SAKAKINI 33°

Bü.: Şaus.: Um.: Kat.:
D.J. COHEN 33°

Bü.: Maş.: Bü.: Sek.:
OSMAN TALAT 33°

Konkordato'yu Yabancı Masonik Kuruluşlara Bildiren Tamim'in Tercümesi (22 Kasım 1909)

1909 yılında yapılan bu konkordato 1931 yılına kadar aynen devam etmiş ve o sene iki tarafın anlaşmasıyla biraz değiştirilerek tekrar yürürlüğe konulmuştur.

Daha sonra, 26 Aralık 1909'da, İspanyol obediyanına bağlı **Constitution** Locası **Meşrutiyet** adıyla ve 8 numarayla Büyük Maşrık'a katılmıştır.

Kadıköy'de İtalyan obediyanına bağlı **Kalkedonya Locası**'nda çalışan kardeşler **Ziya-ı Şark** locasını kurarak 18 Ocak 1910'da Büyük Maşrık'a katılmışlar; Beyrut'ta çalışmak üzere 10 numaralı **Hilal-i Osmanî Locası**'na patent verilmiş; İtalyan Obediyanı'na bağlı **Bizansiya Ri-sorta** Locası 18 Şubat 1910 tarihinde 11 numara ile Büyük Maşrık'a katılmıştır. *(Bu loca 1925 yılında Akasya adını alacaktır.)*

Osmanlı Yüksek Şûra'sının Seçimleri

Osmanlı Yüksek Şûrası'nın beklediği tanınmalar 1909 yılının Ekim ayında gelmiş ve Avrupa'daki Yüksek Şûralar Osmanlı Yüksek Şûrası'nı Osmanlı İmparatorluğu topraklarında E.K.S.R. için tek selahiyetli ve hakim güç olarak tanımışlardır. Bundan sonra Yüksek Şûra'nın görevlilerini kesin olarak belirleyecek seçimler 21 Aralık 1909 günü yapılmış ve görevliler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Hâkim Büyük Amir:	Prens Aziz Hasan Paşa
Hâkim Büyük Amir Birinci Kaymakamı:	Mehmet Cavit Bey
Hâkim Büyük Amir İkinci Kaymakamı:	Joseph Sakakini
Birinci Büyük Devlet Nazırı:	Süleyman Faik Paşa
Birinci Büyük Devlet Nazır Yardımcısı:	Mehmet Talat ²⁵
Büyük Şansölye, Umumi Kâtip:	David J. Kohen
Büyük Umumi Hatip:	Mişel Noradunkyan
Büyük Hazine Emini:	Osman Talat
Büyük Hazine Emini Yardımcısı:	Emanuel Karasu
Büyük Muhakkik:	Dr. Rıza Tevfik
Büyük Arşiv ve Kütüphane Müdürü:	Mehmet Arif
Büyük Dahili Muhafız:	Galip Paşa
Büyük Dahili Muhafız Yardımcısı:	Fuat Hulusi
Büyük Merasim Üstadı:	Sarım Kibar
Büyük Sancaktar:	Mithat Şükrü
Büyük Kılıç Emini	Rahmi
Selanik Temsilcisi:	Kâtipzade Sabri KK:..

Aynı zamanda Belçika Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Amiri ve Büyük Üstadı Comte Eugene Goblet d'Aviella Kardeşe *ad vitam* Türkiye Yüksek Şûrası Fahri Hâkim Büyük Amiri unvanı verilmiştir.

Adı aşağıda yazılı kardeşlere de Şeref Üyeliği payesi tevcih edilmiştir:

Alphonse de Paepe, 33°, Belçika Yüksek Şûrası Büyük Şansölyesi ve Umumi Katibi, Emmanuel Galanis, 33°, Yunan Yüksek Şûrası Hakim Büyük Amiri; Joseph Junk, 33°, Lüksemburg Büyük Dükalığı Büyük Üstadı.

Yönetim Kurulu ise şöyle teşkil olunmuştur: Prens Aziz Hasan Paşa, Mehmet Cavit, Josef Sakakini, Süleyman Faik, Mehmet Talat, Davit Kohen, Mişel Noradukyan, Osman Talat, Mehmet Arif, Sarım Kibar, Galip Paşa, Mithat Şükrü.

Eylül ayında Doktor Miralay Mehmet Ali Baba ile Faik Süleyman Paşa'ya 33° tevcih edilmiştir.²⁶

²⁵ Haziran 1909 tarihinde Dahiliye Nazırı olan Mehmet Talat Bey, görevini Şubat 1911'de Halil Bey'e devretmiştir. Şubat 1917 tarihinde Said Halim Paşa'dan Sadrazamlığı devralmış, Paşa unvanı kendisine sadrazam olması nedeniyle bu zaman verilmiştir. Talat Paşa, Sadrazamlığı Ekim 1918'de Ahmet İzzet Paşa'ya bırakmıştır.

²⁶ Kemalettin Apak, *Ana Çizgiler ile Türkiye'deki Masonluk Tarihi, İstanbul, 1958, s. 51-53.*

TÜRKİYE

Yeni tesis edilen Türkiye Yüksek Şûrası Büyük Görevliler kurulunu atamış ve bu vesile ile bütün muntazam Masonik kuruluşlara takip eden seçim neticelerini bildirir levhayı göndermiştir:

Çok Aziz K.:’ler,

Yüksek Şûramızın 25 Haziran tarihli seçimlerinin Skoç Nizamı’nın faaliyetini devam ettirmek ve Yüksek Şûramızın nizam ve meşruiyetinin tanınması sürecini içermek üzere geçici olarak yapıldığını bildirmekten memnuniyet duymaktayız.

Yüksek Şûra’nın, Skoç Konfederasyonu’nun çok yüksek ve çok etkin Yüksek Şûraları tarafından, 1907’de Brüksel Milletlerarası Konferansı ile Ritin bir Yüksek Şûrasının özerk olarak tanındığı Mısır dışında, intizam koşullarına uygun olarak ve bütün Osmanlı İmparatorluğunda Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin meşru Önde Gelen Gücü olarak tesis edilmek üzere tanınmış olduğunu bildiririz.

Ritin menfaatleri ve Kuruluşun genel menfaatleri açısından devamlı faaliyet göstermemiz gerektiğinden, usulüne uygun olarak toplantıya davet edilen Yüksek Şûra gündeme uygun olarak Yüksek Şûra Görevlilerini nihai şekli ile seçmek için 41°01’15” kuzey enleminin Doruk Noktasındaki Gök Kubbe altındaki Hakikat Mabedinde toplanmıştır.

Aşağıda Rit’in nizamnamelerine uygun olarak yapılan seçimlerin neticelerini bildiriyoruz:

Hâkim Büyük Amir Büyük Üstat

Büyük 1. Na.: Bü.: Üs.:

Büyük 2. Na.: Bü.: Üs.:

1. Pek Muh.: Umumi Müfettiş

_____ yardımcısı

Bü.: Şansölye Umumi Katip

Bü.: Hat.: Umumi Vek.:

Kutsal İmparatorluk Bü.: Haz.: Emini

_____ yardımcısı

Bü.: Hs.: Emini

_____ yardımcısı

Bü.: Muhakkik

Bü.: Evrak Müdürü ve Kitaplık Muhafızı

Bü.: Muhafız

Bü.: Ordugâh yardımcı Muhafızı

Bü.: Merasim Ustadı

Bü.: Sancaktar

Bü.: Kılıçtar

Selanik Kefili

General Prens Aziz Hassan Paşa, 33°

Djavit Bey, 33°

J. Sakakini Bey, 33°

Faik Süleyman Bey, 33°

Mehmet Talat Bey, 33°

David J. Cohen, 33°.

Michel A. Noradounghian, 33°

Osman Talaat, 33°

Galib Mehmet Bey, 33°

Mohamed Aly, 33°

Emmanuel Karasso, 33°

Dr. Rıza Tewfik Bey, 33°

Mehmed Aarif, 33°

Ghalib Bey, 33°

Mohamed Fouad Houlouci, 33°

Sarım Kibar, 33°

Midhat Chukri, 33°

Rahmy Bey, 33°

Sabri Kitaib Zade, 33°

Tayin edilmişler, seçilmişler ve ilan edilmişlerdir.

21 Aralık 1909 celsesinde tayin ve ilan edilen K.:ler :

H.: B.: A.: Bü.: Üs.:
Aziz Hassan, 33°
1. Bü.: Na.: Bü.: Üs.:
M. Djavid, 33°
J. Sakakini, 33°
Bü.: Şansölye Umumi Kâtip
David J. Cohen, 33°
Bü.: Hat.: Umumi Vek.:
Michel A. Noradounghian, 33°

TÜRKİYE YÜKSEK ŞÛRASININ FAHRİ BÜYÜK GÖREVLİLERİ

Ömür boyu PMn ve Pek Muktedir Fahri Hâkim Büyük Amir, Belçika
Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Amiri Bü.: Üs.: Kont GOBLET D'ALVIÉLLA

ŞEREF ÜYELERİ

Belçika Yüksek Şûrası Büyük Şansölyesi Umumi Kâtip PMn ve Pek
Muh.: ALPHONSE DE PAEPE, 33° K.:

Yunanistan Yüksek Şûrası Hâkim Büyük Amiri PMn ve Pek Muktedir
EMMANUEL GALANİS, 33° K.:

Lüksemburg Büyük Dukalığı Masonluğunun Bü.: Üs.: 'ı PMn ve Pek
Muktedir JOSEPH JUNK, 33° K.:

Daha sonra, 1910 yılında İbrahim Müslim ve 1911 yılında da Jak Suhami Kardeşler 33° tevcih edilerek Yüksek Şûra'ya alınacaklar ve 1920 yılına kadar kendisine 33° tevcih edilen kardeş bulunmayacaktır.

İlk Büyük Loca Tüzüğü ile Localar Genel Tüzüğü'nün Kabulü

12 Ekim 1909 tarihinde Türkiye Büyük Maşrık'ının Umumi Heyet²⁷ toplantısı yapılmış ve bu toplantıda Büyük Maşrık'a bağlı Mahfilleri kapsayacak bir Nizâmnâme-i Umumi hazırlanması kararı alınarak, görev Dâimî Heyete²⁸ verilmiştir.

Üç ay içinde tamamlanan taslağın 14 Ocak 1910 günü Büyük Üstad tarafından onaylanarak ve 'Türkiye Büyük Maşrikinin²⁹ Alelumûm Mahfiller hakkında cârî Nizâmnâme-i Umûmîsi' adı ile 14 Mart 1910 tarihinde yürürlüğe girmesi karar altına alınmıştır.

²⁷ Genel Kurul // Büyük Loca

²⁸ Büyük Görevliler Kurulu

²⁹ Çok sayıda belgede 'Maşrık' yerine, 'Meşrik'in kullanıldığına rastlanılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanının ardından bu tüzüğün, 1923'te ikinci basımı yapılmıştır. 1923 yılındaki ikinci baskısında tüzüğün Fransızca metnine tamamen uygun olmak üzere ve gereken düzeltmelerin yapılarak basım kararının verildiği belirtilmektedir. Latin harflerinin kabulünün ardından 1932'de tüzüğün üçüncü basımı yapılmıştır. Her üç basımda o baskıya özgü farklılıklar (değiştirilmiş, eklenmiş veya çıkartılmış madde veya fıkralar) bulunmaktadır.

1909 yılında karar verilerek 1910 yılında basılmış Büyük Loca ve Localar Genel Tüzükleri şunlardır:

Meşrik-i Azam-ı Osmanî'nin Kavanin-i Esasiye ve Nizamat-ı Umumiyesi

Meşrik-i A'zam-ı Osmanî'nin 29 Eylül sene 1325 [12 Ekim 1909] tarihli celsesinde tefviz eylediği selahiyete istinaden Heyet-i Muazzama tarafından tanzim olunan işbu layiha-i kanuniye fi 11 Teşrin-i evvel sene 1325 [24 Ekim 1909] tarihinden itibaren mevki-i icraya vazı takarrür etmiş olduğu beyan olunur.

Aslına mutabıktır

K.: A'.: ve Me.: İd.:

Osman Talat

Statuts et Règlements Généraux de L'Ordre Maç.: en Turquie, Constantinople

Promulgue les Statuts généraux dont la teneur précède et seront mis en vigueur à partir du 20 novembre 1909.

Règlement Général du Grand Orient Ottoman pour les ateliers du 1er au 3me degré

Constantinople

Le présent règlement a été élaboré par le Gr.: Comité conformément du aux pouvoirs conférés au Gr.: Or.: dans la séance du 29 Septembre 1909/1325. Il doit être mis en vigueur à partir du 15/28 février 1910/1325.

Meşrik-i Azam-ı Osmanî'nin Alelumum Mehafil Hakkında Cari Nizamnamei Umumiyesidir

Meşrik-i A'zam-ı Osmanî'nin (29 Eylül 1325) [12 Ekim 1909] tarihli celsesinde tefviz eylediği selahiyete istinaden Heyet-i Muazzamai Daime tarafından tanzim olunan işbu layiha-i kanuniye (1 Kanun-ı sani 1325) [14 Ocak 1910] tarihinde Üs.: A'.: canibinden tasdik edilmiş ve (1 Mart 1325) [14 Mart 1910] tarihinden itibaren mevki-i icraya vazı takarrür eylemiştir.

Aslına mutabıktır

K.: A'.: ve Me.: İd.:

Osman Talat

TRANSACTIONS

OF THE

SUPREME COUNCIL

OF

The 33^d Degree,

FOR THE

SOUTHERN JURISDICTION OF THE UNITED STATES.

GR. O. OF CHARLESTON,

MAY, 1868.

O. OF ST. LOUIS,

SEPT., 1868.

NEW YORK:

MASONIC PUBLISHING COMPANY,

No. 432 BROOME STREET.

1869. *e*

Bro. Councillor Jose de Silva Mendes Leal, were selected the Bro. Innocencio Francisco da Silva, who on account of his other engagements excused himself from serving on the commission, Jose Antonio Dias, Paulino Themudo, Jose Castans Themudo, and Dr. Francisco de Paula dos Santos.

"The labors of the commission are in progress, and the good will and conciliatory spirit of all its members, with the loyal abnegation of each, must guaranty the fortunate result of this undertaking.

"That will be an event of the highest importance for Portuguese Masonry, and will raise it to the level of the importance of the other Masonic Powers of civilized nations."

Of this, the Editor of the *Bolletino* says: "Among the news, the most interesting is, undoubtedly, that of the project of a union of the dissident bodies that have been assembled under the obedience of a Masonic body, called the Grande Oriente Portugues. If this junction is effected, Portuguese Masonry will remain one and indivisible, as the good of the order requires, and every ground of dispute will have disappeared among the Masons of Portugal. Moreover, the most ardent wishes of the Grande Oriente Lusitano will be happily accomplished."

I need hardly say that our Supreme Council will hail such a result with pleasure, and joyfully welcome the united body thus established. It is most gratifying to know that, although there is *division* of obedience and organization, among our brethren of Portugal, there is no enmity or ill feeling to make it difficult to effect a perfect union.

TURKEY

I learn from the report of Ill. Bro. Goodall to the Supreme Council for the Northern Jurisdiction, that in the year 1868 there was a distinct Grand Lodge of England at Constantinople, having twelve Lodges under its jurisdiction, the first of which was established in 1859. A French Lodge, *L'Etoile du Bosphore*, was established there by authority of the Grand Orient of France, in the same year; and there were, in all, in 1868, about thirty-five Lodges working in Turkey and Egypt, under authority from different Grand Bodies in Europe.

Ill. Bro. Goodall says: "In 1861, a French Brother, claiming to have the 88d degree from the Supreme Council of France, constituted a Supreme Council of the 88d degree, Ancient and Accepted Rite, at Constantinople, for Turkey and Egypt; but there appears to have been some irregularity and want of proper authority in establishing such a Grand Body, and it remained in a dormant condition. In 1864, Ill. Bro. Hyde Clarke received the 88d degree from the Supreme Council of France, and

in that capacity claims to have legalized the Supreme Council for Turkey and Egypt, and changed its Orient or Valley to Smyrna, where it now exercises Masonic authority based on the Constitutions of 1762 and 1786, and has three Symbolic Lodges, seven Rose Croix Chapters, and three Consistories under its jurisdiction. Ill. Bro. Hyde Clarke is still the Sov. Grand Commander; but since his departure from Turkey, nearly two years ago, Ill. Bro. Constantine G. Carrere, 33d, is conducting the duties of that office, with Joseph Langdon, 33d, Sec. Gen. H. E. As yet they have not been recognized by any foreign Masonic body; and the question is simply whether Ill. Bro. Hyde Clarke possessed the proper authority to reorganize the Supreme Council, give the 33d degree, and grant warrants to Lodges, Chapters and Consistories."

The Supreme Council of France was established in 1804 by the Ill. Bro. Comte Auguste Alexandre de Grasse, a member of the Supreme Council of the United States at Charleston in 1802, and who ceased to be a member of it when, in 1808, furnished with a commission as Grand Representative of this Body in the French West Indian Islands, and appointed Sov. Gr. Commander of the Supreme Council to be established for the French Islands Windward and Leeward, he established a Supreme Council in the Island of Santo Domingo. When the French were soon after expelled from that island, he went to France, and there, without special commission, but as Sov. Gr. Inspector-General and Gr. Commander of the West Indian Council, established the Supreme Council of France. No one has ever inquired with what regularity or in what mode he did so; or no one has ever inquired how regularly or according to what formulas the Grand Lodge of England was created in 1717, or the Grand Lodge of France, when French Masonry became independent of the Grand Lodge of England.

Nothing could well be more irregular than the creation of the Grand Orient of France, it having been created by means of a rebellion against the Grand Lodge of France, and by the treachery of a committee of the latter.

The Supreme Council of Italy, at Torino, and that of Spain, were created during the Empire by the Ill. Bro. De Grasse, or by authority from him, as Grand Commander of the Supreme Council of France; and the Supreme Council of Belgium was created by Ill. Bro. General Rouyer, appointed by the Supreme Council of France, of which Ill. Bro. de Grasse was then still Grand Commander. The Supreme Council of Belgium itself erred in saying that I had stated that it was created in 1802 by Ill. Bro. the Comte de Grasse.

The Supreme Council for the Northern Jurisdiction of the United States was created by Ill. Bro. Emanuel de la Motta, without special authority from the Supreme Council of the United States, and his action was subsequently ratified by it.

And the Supreme Council of England, it has been published and not denied, was created by authority from that at Boston, transmitted by letter. How the 33d degree was conferred on the members, or how they were installed, we do not know.

Nor do we know by whom and by what authority the Supreme Council for Scotland was established; but only that, ten years ago, Ill. Bro. Henry Beaumont Leeson, 33d, Sov. Gr. Commander of the Supreme Council of England, Wales, etc., did not consider it a regular Power of the Ancient and Accepted Scottish Rite.

The presumption is that a Brother claiming to have authority from the Supreme Council of France, and by virtue of it establishing a Supreme Council in a European State, would be possessed of the requisite authority, and be required to exhibit it. If he was a Sovereign Grand Inspector-General, active member of a Supreme Council, he had authority *without* special commission, to establish a Supreme Council in Turkey, by express provision of the Grand Constitutions of 1786.

If, however, there was want of authority, or irregularity in the execution of the duty, Ill. Bro. Hyde Clarke is, and was, an English Mason of high repute, as well as a scholar and respectable gentleman. Admiral Sir Sydney Smith held high Masonic office in France, and there was nothing to prevent the Supreme Council of France making Bro. Clarke a 33d, and commissioning him to regularize the Supreme Council of Turkey and Egypt, of which we believe Sir Henry Earle Lytton Bulwer, at the time Minister of Great Britain near the Sublime Porte, was a member and dignitary. If Ill. Bro. Hyde Clarke claimed to have such a commission and such powers, undoubtedly he had them in reality. Some of the South American Councils were created in the same manner, and the regularity of their creation, and the actuality of the powers claimed by the persons establishing them, in the absence of proof or allegation to the contrary, have always been presumed. We ourselves sent Ill. Bro. Vicente A. de Castro to Cuba, he being but an honorary member of our Body, with power from the Sov. Gr. Commander to regularize, if regularization were found necessary, the Supreme Council of Cuba and the West Indies.*

At the same time it is singular that the Supreme Council of France, from which the powers of the founder and of Ill. Bro. Clarke are said to have emanated, and the Supreme Council of England and Wales, to which the latter Ill. Bro. is perfectly well known, should not either have recognized the Supreme Council of Turkey and Egypt, or have declared it irregular. Its existence has often enough been noticed in the "Lon-

* An eminent English Bro. (a kadosh) writes to me from London in these words, in regard to this Ill. Bro.: "Here is Dr. Hyde Clarke, our English Meszofanti, speaking and writing nearly thirty dialects and languages, a French 33°, resident here, the correspondent of the true Supreme Council of France."

don Freemasons' Magazine" to draw attention to it. We at least know nothing contrary to its legality, although we heard, in some manner, some time since, that it was questioned. How and on what ground questioned, we do not know. Perhaps on the ground that there were no bodies of Masons of the Ancient and Accepted Rite in Turkey and Egypt, to be governed by a Supreme Council, when it was established. We do not know that it has any subordinate at all under it, nor but that it is merely the unsubstantial image of a Masonic Power. But that objection would have been equally valid, if it had been made against the Supreme Councils established under our authority in Cuba and Mexico, in creating each of which, I am now satisfied, we acted unwisely. But so also the Supreme Councils of France, Belgium, Spain and Italy were created, nor had the Supreme Councils of England, Scotland and Ireland more than a feeble constituency each when they were made. But all these soon created subordinates and subjects. A Supreme Council that should not do so would be like a barren tree, or a column of stone in the centre of a desert.

If the Supreme Council of Turkey and Egypt still has a real and useful existence, we shall be bound to give it the benefit of the same presumptions which obtain in favor of other bodies whose regularity is not directly impeached. Fraud is no more to be presumed than crime, and we cannot presume it of so reputable a gentleman, scholar and Mason as Ill. Bro. Hyde Clarke. But the unnecessary and improvident multiplication of Supreme Councils cannot but be mischievous, and it will not be wise to recognize any new one hereafter, that has not a respectable constituency and is not a real Power. If it should hereafter be made to appear to us that the Supreme Council of Turkey and Egypt is such a body, we shall, unless authority to create it was wholly wanting and it is clearly illegitimate, be ready to enter into amicable relations with it. For the present, inasmuch as it has not succeeded in obtaining recognition from the very body by whose authority it is claimed to exist, it will be wise and proper, I think, to request from it information in regard to the number and strength of the bodies that obey it, and as to the authority by virtue of which it was established; and until such information is had, to delay contracting an alliance or relations of amity with it.

MEXICO.

On the 21st of December, 1860, the Ill. Bro. Charles Laffou de Ladebat, active member of our Supreme Council, armed by it with plenary authority, established at the Valley of Vera Cruz, in Mexico, the Supreme Council of the 33d degree for Mexico and the States of Central America,

TÜRKİYE

P Mn. Goodall K.'imizin Kuzey Jüridiksiyonu Yüksek Şûrası'na sunduğu rapordan, İstanbul'da 1868 yılında İngiltere Büyük Locasının belirgin bir varlığının bulunmakta olduğunu, jüridiksiyonu içinde, ilki 1859'da kurulmuş, toplam 12 locasının bulunduğunu öğrendim. Burada, Fransa Grand Orient'inin yetkisiyle aynı yıl içinde kurulmuş olan "L'Etoile du Bosphore" isimli bir Fransız locası vardır. 1868 yılında, Türkiye ve Mısır'da değişik Büyük Kuruluşların otoritesi altında çalışan yaklaşık 35 loca bulunmaktadır.

P Mn. Goodall K. şöyle demektedir : "1861 yılında Fransa Yüksek Şûrasından 33. dereceyi aldığını belirten bir Fransız kardeşin İstanbul'da, Türkiye ve Mısır için, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin 33. derece Yüksek Şûrasını kurmuş olduğu; fakat bazı intizamsızlıkların ortaya çıktığı ve böyle bir Büyük Kuruluşun kurulabilmesi için özel yetki gerektiği , ve bu sürecin uyku durumunda kaldığı belirtilmektedir. 1864 yılında P Mn. Hyde Clarke K. Fransa Yüksek Şûrası'ndan 33. dereceyi almış; Türkiye ve Mısır için Yüksek Şûrayı meşruiyete kavuşturacak yetkilere sahip olduğunu ileri sürmüş, ve vadi veya Orient'ini İzmir'e taşımıştır. 1762 ve 1786 Büyük Anayasalarına dayanan Masonik yetkisini orada kullanmaya başlamıştır. Şu anda jüridiksiyonu altında 3 Remzi Loca, 7 Rose Croix Şapitri ve 3 Konsistuar bulunmaktadır. P Mn. Hyde Clarke K. halen Hakim Büyük Amir'dir. Fakat, kendisinin yaklaşık 2 yıl önce Türkiye'den ayrılmasından beri, P Mn. Constantine G. Carrere K. 33.: bu makamın gereklerini yerine getirmektedir, Büyük Umumi Katip, Joseph Langdon 33.: dir. Herhangi yabancı bir Masonik kuruluş tarafından daha henüz tanınmamış olması nedeniyle P Mn. Hyde Clarke K.'in Yüksek Şûrayı reorganize etme; 33. dereceyi tevcih etme; localara, şapitrlere, konsistuarlara berat verme özel yetkilerine sahip olup olmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır."

1802'de Charleston'da A.B.D. Yüksek Şûrası üyesi olan ve bu Yüksek Şûranın Büyük Temsilcisi sıfatıyla, Fransız Batı Hint Adalarında (Windward ve Leeward Adalarında içine alacak) bir Yüksek Şûrayı kurmak ve Hakim Büyük Amiri olmak ile görevlendirilen P Mn. Kont Auguste Alexandre de Grass-Tilly 1803 yılında Santa Domingo Adasında bu Yüksek Şûrayı kurmuş ve buradaki (Charleston) üyeliği sona ermiştir. Santa Domingo adasındaki Fransızlar sınır dışı edildikten sonra Fransa'ya gitmiş; Hakim Büyük Umumi Müfettiş ve Batı Hint Adaları Hakim Büyük Amiri olarak Fransa Yüksek Şûrasını kurmuştur. Bugüne kadar kimse bu yetkiyi hangi nizamdan veya hangi makamdan aldığını sormamıştır. 1717'de kurulan İngiltere Büyük Locasının hangi nizama ve formüle göre kurulduğunu ya da Fransız Masonluğu İngiltere Büyük Locasından bağımsızlığını alarak Fransa Büyük Locasını nasıl kurduğunu kimse sorgulamamıştır.

Fransa Grand Orienti'nin kuruluşundan daha intizamsız hiçbir şey olamaz ki, bu kuruluş Fransa Büyük Locasına başkaldıranlar tarafından tesis edilmiş bir komitenin ihanetiyle kurulmuştur.

Torino'daki İtalya ve İspanya Yüksek Şûraları Fransa'da İmparatorluk döneminde Fransa Yüksek Şûrası Hakim Büyük Amiri olarak Pek Mn. De Grasse K. tarafından veya kendisinden alınan yetkiyle kurulmuştur. Belçika Yüksek Şûrası da P Mn. De Grasse K.in Hakim Büyük Amirliği döneminde Fransa Yüksek Şûrası tarafından görevlendirilen P Mn. General Rouyer tarafından kurulmuştur. Belçika Yüksek Şûrası, benim kendilerinin 1802'de P Mn. De Grasse Kontu tarafından kurulduğunu ileri sürdüğümü belirtmekle gerçeği saptırmaktadır.

A.B.D. Yüksek Şûrası tarafından verilmiş özel bir yetki olmadan, A.B.D. Kuzey Jüridiksiyonu Yüksek Şûrası P Mn. Emmanuel de la Motta K. tarafından kuruldu. Yaptığı bu iş daha sonra onaylandı.

İngiltere Yüksek Şûrası, daha önce yayınladığı ve karşı çıkılmadığı gibi, Boston'dan bir mektupla verilen yetkiye dayanılarak kurulmuştur. Üyelerine 33. derecenin nasıl tevcih edildiğini ve bunların nasıl göreve getirildiklerini bilmiyoruz.

Ayrıca, İskoçya Yüksek Şûrasının kim tarafından ve hangi yetkiyle kurulduğunu bilmiyoruz. Sadece, bundan 10 yıl önce İngiltere ve Galler Yüksek Şûrası Hakim Büyük Amiri P Mn. Henry Beaumont Leeson K. tarafından İskoçya Yüksek Şûrasının E.K.S.R. nin muntazam bir kurumu olarak görülmediğini biliyoruz.

Bir kardeş, Fransız Yüksek Şûrasından yetki aldığını ileri sürerek ve bu yetkiye dayanarak bir Avrupa ülkesinde yeni bir Yüksek Şûra kurma hakkına sahiptir ancak almış olduğu bu yetkisini de ortaya koyması zorunludur. Eğer bu kardeş, Hakim Büyük Umumi Müfettiş ve Yüksek Şûranın aktif üyesi ise özel bir görevlendirmeye gerek olmadan 1786 Büyük Anayasalarının tartışmasız hükümlerine göre Türkiye'de bir Yüksek Şûra kurma yetkisine de sahiptir.

Bununla beraber, eğer bir yetki isteği varsa ve yükümlülüklerin kullanılmasında bir intizamsızlık var idiyse de, P Mn. Hyde Clarke K. çok tanınmış bir İngiliz Masonu, aynı şekilde bilgili ve muhterem bir centilmendir. Amiral Sir Sydney Smith Fransa'da yüksek düzeyde bir masonik görevliydi ve Clarke K. imizi Fransa Yüksek Şûrasında 33. dereceye yükseltmeye ve kendisine Türkiye ve Mısır Yüksek Şûrasını intizama sokma vazifesini vermesine; ayrıca, aynı zamanda Bab-ı Ali nezdinde Büyük Britanya'nın Büyükelçisi olan, yüksek düzeydeki görevlisi Sir Henry Earle Lytton Bulwer'in de buraya üye ve büyük görevli olmasında, hiçbir engel yoktu. Eğer, P Mn. Hyde Clarke K. böyle bir

yetkiyi ve görevi aldığını ileri sürüyorsa, hiç kuşkusuz bunlara gerçekten sahipti. Aynı usulle kurulan bazı Güney Amerika Yüksek Şûralarının varlıkları, kuruluşlarının intizamı ve kurucularının ileri sürdükleri yetkiler – karşı çıkacak delil ve iddia olmaması sebebiyle- her zaman geçerli sayılmıştır. Kurumumuzun bir şeref üyesi olan P Mn. Vincente A. De Castro K., Hakim Büyük Amir tarafından kendisine verilen yetkiyle, gerekli gördüğü takdirde, Küba ve Batı Hint Adaları Yüksek Şûrasını intizama sokmak üzere Küba'ya tarafımızdan gönderilmiştir.

Aynı zamanda, kurucusunun ve P Mn. Clarke K. imizin güçlerini aldıkları Fransa Yüksek Şûrası'nın ve de Clarke K. imizi yakından tanıyan İngiliz ve Galler Yüksek Şûrası'nın, Türkiye ve Mısır için kurulan Yüksek Şûrayı tanımadıklarını ya da onu gayrimuntazam ilan etmemiş olmaları ayrıca tuhaf bir durumdur. "Londra Masonlar Dergisi" nde dikkati üzerine çekmek için, bu Şûranın yeterince sıklıkta varlığı duyurulmuştu. Bazı şekillerde ve zamanda bunun sorgulandığını duymamıza karşılık, en azından bizler, meşruluğuna ters düşecek herhangi bir şey bilmiyoruz. Sorgulamanın neden ve ne temelinde yapıldığını bilmiyoruz. Belki de bu durum, kuruluşu sırasında, Türkiye ve Mısır'da Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti'nin bir alt kuruluşunun (atelyesinin) bulunmamasından ortaya çıkmış olabilir.

Bu kuruma bağlı herhangi bir alt kuruluşun olup olmadığını bilmiyoruz, ama bu bahsi geçen kurumun Masonik Güç olarak algılanmasında önemli olmayan bir unsurdur.

Ancak bu itiraz, bana şimdi pek de akıllıca gelmeyen bir şekilde, geçmişte yetkimiz altında kurduğumuz Küba ve Meksika Yüksek Şûraları için yapılsaydı, bir o kadar geçerli olabilirdi. Fakat, Fransa, Belçika, İspanya ve İtalya Yüksek Şûraları da benzer şekilde kurulmuştu. Hatta, İngiltere, İskoçya ve İrlanda Yüksek Şûralarının dahi kurulduklarında hatırı sayılır bir varlıkları yoktu. Bunların hepsi de kendi alt ve bağlı kuruluşlarını hemen oluşturdular. Bunları gerçekleştiremeyen bir Yüksek Şûra meyva vermeyen bir ağaca veya çöl ortasındaki bir taş sütuna benzer.

Eğer, Türkiye ve Mısır Yüksek Şûrasının bugün gerçek ve faydalı bir varlığı mevcut ise, benzer şekilde intizamı üzerinde doğrudan bir kuşku olmayan diğer kurumlara tanıdığımız imtiyazları burada da tanımakla mükellefiz. Bizler müspet menfaat sınırları içinde kalacağız. Hele böyle, P Mn. Hyde Clarke K. gibi bilgili, çok muhterem ve Mason olan bir centilmenin hilekarlık gibi bir suç işlemiş olacağını varsaymayı kendimize yakıştıramayız.

Ancak, Yüksek Şûraların çoğalmaları ihtiyaca ve basirete dayanmadan olmamalıdır. Böyle kuruluşlar yararsız olacaklardır. Bundan böyle muhterem ve gerçek bir güç olmadıkça, yeni bir kuruluşun tanınması akılcı

bir yaklaşım olmayacaktır. Eğer, bundan sonrası için Türkiye ve Mısır Yüksek Şûrasının böyle bir kurum olduğunun bir değerlendirmesini yapacak olursak, onu oluşturan kudret, açık bir şekilde gayrimeşru olmadığı takdirde, bizimle dostane ilişkilere girmeye hazırız.

Bugün için, varlığının delilini dayandırdığı kurumun onayını almayı başaramamış olmasına rağmen, bu Yüksek Şûraya bağlı alt kuruluşların sayısı ve kuvvetine ilişkin bilgileri ve ek olarak kuruluş yetkisini aldığı kudret konusunda bilgi istemenin ve de bu bilgiler gelene kadar onunla doğrudan işbirliği ya da dostça ilişki kurmayı ertelemenin doğru ve akılcı olacağı kanısını taşımaktayım.

A.B.D. Güney Jüridiksiyonu Yüksek Şûrası'nın 1869 Yılı Raporu'nun Tercümesi

EK - 2 : Örfi Paşa

Dönemin gizemli şahsiyetlerinden Muhammed Örfi (Urfi) Paşa, Mısır Hidivi'nin yakın çevresinden bir Arap milliyetçisi olarak tanınıyor.

Türkiye Yüksek Şûrasının 1922 yılında yayınladığı “Suprême Conseil du 33 pour la Turquie **Annuaire Compte-Rendu** du 1er Janvier au 31 Décembre 1922” başlıklı kitabın 12 sayfasında “Membres Emérites” (Eski Aktif üyeler) arasında 10. sırada “M. Orphi Pacha 33.:" yazılı.

Ertesi yıla ait “Suprême Conseil du 33 pour la Turquie **Annuaire Compte-Rendu** du 1er Janvier au 31 Décembre 1923” başlıklı kitabın 24. sayfasında; bir sonraki yıl basılan “Suprême Conseil du 33 pour la Turquie **Annuaire Compte-Rendu** du 1er Janvier au 31 Décembre 1924” kitabının 30. sayfasında; ertesi yıl basılan “Suprême Conseil du 33 pour la Turquie **Annuaire Compte-Rendu** du 1er Janvier au 31 Décembre 1925” yıllığının 24. sayfasında eski aktif üyeler arasında “M. Orphi Pacha” yine zikrediliyor.

1929 yılına ait, “Türkiye Şûrayı Alisi Suprême Conseil de Turquie 30 Haziran 1929 tarihindeki vaz'iyeti gösterir muamelat yıllığıdır. **Annuaire Compte - Rendu** au 30 Juin 1929” başlıklı kitabın 7. sayfasında “Meşrik ebediye kavuşan biraderler Frères Défunt” arasında beşinci sırada “Mehmet Örfi 33.:" adı yer alıyor.

O yıllara ait yayınlarda “olmadığı” ifade edilen “Kudüs Büyük Locası” adına yaptırılmış Osmanlı nişanları benzeri, üzerinde “**El mahfil el kebir el eruşalayim 1908-1326** (Kudüs Büyük Locası 1908)” yazılı bir madalyon Büyük Loca arşivinde bulunuyor.

Şehrimizin Franmasonları ayan-ı Mısır'dan Muhammed Azmi Paşa'nın ri-yaseti altında dün gece (Pera Palas) Otelinde Kanun-ı Esasî-i Osmanî'nin tecellisi şerefine olarak içtima ettiler, büyük bir ziyafet verdiler. Servet-i Fünûn sahibi Ahmed İhsan Bey Efendi ile meşâhîr-i muharririn Safveti Ziya, Celal Sahir, Zeki Megamiz ve saadet sahibi beyefendiler matbuat-ı Osmaniye namına bu ziyafette med'uvven bulunuyorlardı. Şevk ü şetaretle ekl-ü şurb edildikten sonra Mehmed Azmi Paşa Masonların hürriyete daima ne derece hâdim olduklarını, hatta bu hakikati ahiren bilfiil isbat eylediklerini Osmanlıların, Osmanlılığın şeref-i âlülâlüne terdifen Arapça belîğ bir nutuk ile beyan eyledi. Ahmed İhsan, Safveti Ziya Bey Efendiler daha ziyade talâkat ve fasahat, pek vatanperverâne bir tarzda Paşa-ı müşarünaleyhe Fransız mukabele buyurdular, daha sonra Mısır'da neşr olunan el Liva sahibi Ali Kamil Bey Efendi yine Fransızca zemin ve zamana muvafık bir nutk-ı belîğ irad eyledi. Neticede hazirundan bazı ekabir-i efrencin Osmanlıları tebçilen pek belîğ sözlerini, hele Fransa efâzıl-ı müsteşrikîninden tesadüfen şehrimizde bulunan Mösyö (Kurtelun)un alimane, vâkıfâne bir hitabesini dinledikten sonra hazirun reis-i cemiyete şu içtima-ı güzini için beyan-ı şükran ederekten sonra dağıldılar.

Yeni Türkçesi

“Şehrimizin Masonları Mısır Ayanından Muhammed Azmi Paşanın başkanlığında dün gece Pera Palas Otelinde Osmanlı Anayasasının kabul edilmesi şerefine toplanarak büyük bir ziyafet vermişlerdir. Servet-Fünun Dergisi sahibi Ahmet İhsan Bey, ünlü yazarlardan Safveti Ziya, Celal Sahir, Zeki Megamiz ve saadet sahibi beyefendiler bu ziyafette davetli olarak bulunuyorlardı. Neşe ve sevinçle yenilip içildikten sonra Muhammed Azmi Paşa Masonların hürriyete daima ve ne derecede yardımcı olduklarını, hatta bu gerçeği sonradan bilfiil ispat ettiklerini, ilaveten Osmanlılığın en yüce şerefine nail olduklarını düzgün bir şekilde açıkladı. Ahmet İhsan ve Safveti Ziya Beyler açık ve güzel sözlerle adı geçen Paşaya daha çok vatanperver bir şekilde Fransızca karşılıkta bulundular. Daha sonra Mısır'da yayınlanan El-Liva gazetesi sahibi Ali Kamil Bey yine zamana ve yere uygun Fransızca güzel bir konuşma yaptı. Sonradan orada hazır bulunan bazı saygıdeğer ecnebilerin Osmanlıları öven güzel sözlerini ve tesadüfen şehrimizde bulunan Fransa'da Şark Toplumlarının Tarihini inceleyen mümtaz bilim adamlarından Mösyö Kurtelun'un bilgi dolu konuşmasını dinledikten sonra hazır bulunanların Başkana bu güzide toplantı için şükranlarını sunmasıyla sona erdi ve katılanlar dağıldılar.”

EK – 4 : Resne Locası

Resne Locası, önce Mısır Millî Büyük Locası'na bağlı olarak kurulmuştur. Mısır'da ilk İngiliz locası “Saint John's” 1862'de İskenderiye'de açılmıştı. Daha sonra 1899'da Mısır ve Sudan'daki İngiliz Localarını idaresi altına alan bir İngiliz Bölge Büyük Locasının kurulduğu biliniyor.

Resne Locası'nın berat aldığı **Mısır Millî Büyük Locası**, 8 Mayıs 1876'da kurulmuş, ilk Büyük Üstadı **Dr. İkonomopulo'dur**. Daha sonra **Hidiv Tevfik Paşa** Büyük Üstat olmuş, 1889'da Büyük Üstat olan **İdris Ragıp Bey**'in **Maşrık-ı Azam-ı Osmanî'nin** kuruluşunda önemli yardımları bulunmuştur.

Yabancı obediyanlarda çalışan Osmanlı Masonları, II. Meşrutiyet günlerinin getirdiği atmosfer içinde "millî Masonluk" kurulması için çalışmalara giriştiler. İttihat ve Terakki Cemiyetinin ileri gelenlerinden, "Hürriyet Kahramanı" Resneli (Kolağası) Niyazi'nin kardeşi eczacı Osman Fehmi bu amaçla bir kaç kez Mısır'a gitmiş, İdris Ragıp ve Sakakini ile görüşmüştür. Osman Fehmi ve Mısır'da Mason olmuş olan Nail Reşid'in başını çektiği bir grup Osmanlı Masonu, 1 Teşrinisani 1324 / 14 Kasım 1908 günü İstanbul'da toplanmışlar ve Mısır Millî Büyük Locası Büyük Üstadı ile yapılan görüşmeye dayanarak Mısır Millî Büyük Locası'na bağlı, 119 numaralı "Resne" locasının kurulmasını karar altına almışlardır. Ertesi gün (2 Teşrinisani 1324 / 15 Kasım 1908) yeniden toplanarak görevlere sırasıyla Osman Fehmi, Nail Reşid, Ahmet Pertev, Mehmet Tevfik, Jak Kalderon, Sadık Rauf, Şükrü Rıza seçilmişlerdir. Kurulan loca için 4 Teşrinisani 1324 / 17 Kasım 1908'de Mısır Millî Büyük Locası'na başvurulmuştur. İstanbul'da Türkçe çalışmak üzere patent alan Resne locasının mühründe, "*Resne Mahfeli numro 119 Mısır Mahfel-i Ekber-i Vatanisi'nin taht-ı riyasetinde tarih-i te'sisi sene 5909*" ibaresi bulunmaktadır.

Sekiz ay Mısır Millî Büyük Locası'na bağlı çalışan Resne locasının üyeleri, Maşrık-ı Azam-ı'nın Osmanî'nin kuruluşuna katılmışlar; çalışmaların olgunlaşmasıyla 19 Haziran 1325 / 2 Temmuz 1909 tarihli celsede Mısır Millî Büyük Locası'ndan ayrılıp Osmanlı Maşrık-ı Azam-ı'na katılma kararı almışlardır.

Resne'nin ilk Üstadı Muhterem Eczacı Osman Fehmi'dir. Osman Fehmi, Maşrık-ı Azam-ı Osmanî'nin ilk Daimî Heyeti'nde **Büyük II. Nâzır** seçilmiştir. Osman Fehmi'nin ağabeyi, Kolağası [Hürriyet Kahramanı] Resneli Niyazi de Masondu. 1913 yılında, kırk yaşındayken bir suikast sonucu öldürülen Resneli Niyazi'nin anısına daha sonra Mısır Millî Büyük Locası'na bağlı olarak Arapça çalışmak üzere Kahire'de 120 numaralı "**Niyazi**" locası kurulmuştur. 1880 doğumlu olan Osman Fehmi'nin ilk dönem kayıtlarında adı, kardeşine izafeten "**Osman Fehmi Niyazi**" olarak geçmektedir. Büyük Loca belgelerinden, Osman Fehmi'nin soyadı kanunundan sonra "**Resne**" soyadını aldığı anlaşılmaktadır. Uyku dönemi sonrasında **Kültür Locası'na** katılan Osman Fehmi Resne 1952 yılında Ebedî Maşrık'a intikal etmiştir. Resne Locası'nda daha sonra, Necmettin Tahsin Erol, Prof. Zühtü İnhan, Kenan Öner, Nedim Nazmi, Amiral M. Ali, Nehri Bey, Dr.Celal Tahsin, Dr.İhsan İsmail Üstadı Muhteremlik yapmışlardır. 1935 yılındaki Üstadı Muhterem Cemil İpekçi idi.

Resne Locası, İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınan Mısır Millî Büyük Locası'ndan patent alarak kurulması nedeniyle tarihimizde önemli bir yer almış; İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Türkiye Büyük Locası'nı tanıma sürecinde etkili olmuştur.

Vefa Locası, 13 Haziran 1325 (26 Haziran 1909)'da kurulmuştur.¹ Mısır'da bulunan **Nail Reşit**, Mısır Üstad-ı Azamı İdris Ragıp ile görüşerek ondan aldığı çekiç, önlük ve avadanlıklar ile Mısır'da tercüme ettirdiği ilk üç dereceye ait ritüelleri İstanbul'a getirmiştir. Aynı zamanda Resne Locası'nın I. Nazırı olan **Nail Reşid** öncülüğünde, **Osman Fehmi**, **Mehmet Tevfik** ve **Mehmet Ali Baba** ile **Vefa Locası** kurulmuştur. İlk Üstadı **Muhterem Nail Reşit**'tir. **Vefa Muhterem Locası**'nın daha sonraki Üstadı **Muhteremleri**, **Fuat Hulusi [Demirelli]**, **Ahmet Hakkı**, **Memduh**, **Sabri Mehmet**, **Mehmet Ali Haşmet**, **Doktor Tahir**'dir. 1933 yılı Üstadı **Muhterem Muhittin Celal Duru**, 1934 yılı Üstadı **Muhterem Ali Şevket**'tir. 1935 yılındaki son Üstadı **Muhterem Mehmet Ali Haşmet Kırca**'dır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın, Büyük Loca'yı tanıma hakkında 21 Temmuz 1970 tarihli raporunda **Nail Reşid**'in Mısır'da tercüme ettirdiği ritüellere atıfta bulunulduğundan tanıma sürecinde **Vefa Locası** da önem taşımaktadır.

Resne'nin ilk devre görevlilerine göz atıldığında **Vefa** locasının **Resne** üyeleri tarafından kurulduğu ve ilk Üstadı **Muhterem Nail Reşid**'in **Resne**'nin I. Nazırı olduğu görülmektedir. **Vefa** ile aynı günlerde (28 Haziran) kurulan **Muhibbanı-ı Hürriyet**'in kurucuları arasında **Resne** görevlilerinden (Sekreter) **Jak Kalderon** göze çarpmaktadır. **Muhibbanı-ı Hürriyet**'in diğer kurucularının da **Resne** üyesi olmaları muhtemeldir. 7 numaralı **Uhuvveti Osmaniye** locasının da **Resne** gibi daha evvel **Mısır Locası**ndan patent olarak kurulduğu göz önüne alındığında **Resne**, **Uhuvveti Osmaniye** ve **Vefa Loca**'larının (hatta **Muhibbanı-ı Hürriyet** de sayıldığında dört **Loca**'nın) bir araya gelip bir **Büyük Loca** kurmaları mümkündü. Ancak 1909 yılında 4 Eylül 1929'da ilan edilecek olan **Büyük Loca Tanımının Temel İlkeleeri [Basic Principles of Grand Lodge Recognition]** ile 7 Eylül 1949'da ilan edilecek olan **Mesleğin Amaçları ve İlişkileri [Aims and Relationships of the Craft]** belgeleri, dolayısıyla "menşede intizam" kuralı henüz mevcut değildi. O dönemde **Büyük Loca Anayasalarında Anderson** yasalarına uymak şartı bulunuyordu. Tanrı inancı ilkesine bağlı olmuş, **Kutsal Kitapları Yemin Kürsüsün'de** bulundurmuş ve sadece erkeklere açık olmuş olan **Osmanlı Büyük Maşrıkı**, **Anderson Nizamnamesi**'ndeki **Hür ve Kabul Edilmiş Masonların Eski Yükümlülükleri**'ne [The Old Charges of the Free and Accepted Masons] kuruluşundan itibaren özenle uymuştur. Bu nedenle **İngiltere Birleşik Büyük Locası** 9 Eylül 1970 tarihli **Büyük Loca toplantısında Osmanlı/Türkiye Büyük Locası**'nın menşeinin muntazam olduğunu kabul etmiş ve bunu 11 Eylül 1970 tarihli yazıyla **Türkiye Büyük Locasına** bildirmiştir.

1 *Vefa Yirmibeş Yaşına Girerken, İstanbul, Fazilet Matbaası, 1933, s. 5.*

Resne Üstadı Muhteremi'nin İs'ad Töreni'ndeki Konuşması

Büyük Loca arşivindeki belgeler arasında el yazısıyla yazılmış, içeriğinden Resne Üstadı Muhtereminin göreve başlama konuşması olduğu anlaşılan imzasız ve tarihsiz bir belge bulunmaktadır. Metinden konuşmanın 1919 yılında yapılmış olabileceği anlaşılmaktadır. Resne locasının kuruluşu ve Masonluğun savaş günlerindeki [Balkan ve I. Dünya Savaşları] durumu üzerine ipuçları barındıran konuşmanın transkripsiyonu aşağıdadır.

Muazzez Kardeşler,

Beni bu yüksek kürsüye getirmiş olan hissiyat-ı uhuvvetkâranenizden (*kardeşçe hislerinizden*) dolayı evvelâ cümlenize (*hepinize*) teşekkürlerimi takdim ederim. Saniyen (*İkinci olarak*) Resne mahfelinde(*locasında*) doğmuş on senelik bir birader olmak itibariyle derece-i kâfiyede (*yeterli derecede*) tecrübe ve meleke kesbetmiş (*kazanmış*) olduğuma ve bu muhterem kârgahın (*atelyenin*) ustabaşılığını yapacak büyük ve masonik bir kardeşlik binası teşebbüsünde mesai-yi masoniyeyi (*masonik çalışmayı*) falsosuz idare edecek bir dereceye gelmiş bulunduğuma itimad buyurulmuş olması, beni ne kadar minnetdâr ve müteşekkir bırakmış ise o derece de büyük ve ağır yükler altına koymuş olduğu cihetle endişedar etmiştir. Üzerime yükletilen bu vazife ne kadar ağır ve mucib-i mesuliyet (*sorumluluk gerektiren*) olursa olsun, diğer cihetten kalbimde biraz da inşirah(*ferahlık*) hislerini uyandırdığı ve içimde haz-ı ruhi (*ruhsal sevinç*) ufkunun açıldığını da inkâr edemem. Binaenaleyh, yüklettiğiniz bâr-ı manevî mesuliyeti seve seve omuzlarımın üstüne alıyorum. Tahammülümün derecesini arttırmak, azmimi kuvvetleştirmek hevesi içimde ziyadeleşmekte, bu hal beni titiz yapmaktan uzak olarak fiil-i ruhen çevik bir hale sokmak istidadını göstermektedir. Açık anlatmak istiyorum ki beni üstad olarak intihab ederken(*seçerken*) tabî olduğunuz hissiyat-ı samimiyete(*samimi hislere*) tamamen vakıfım(*haberliyim*). Ben de aynı hissiyata daima sahip olarak, mesai-i masoniyemizi sevk ederken üstadınızı aranızda muhafaza etmek şartıyla mahfelimizi idare etmeye, karanlık saha-i hayatta hakikatler ararken en ümidperver ve zinde bir faaliyet ile adımlarımızı müştereken(*birlikte*) atmak hususunda kardeşlerime rehberlik etmeye çalışacağım.Hakkımda gösterilen teveccühlerin(*sevgilerin*) teşekkürünü fiiliyatla eda etmek(*yerine getirmek*) benim en büyük prensibim olduğu için, kavlen(*sözle*) bugün takdim ettiğim teşekkürat-ı muaccelemi (*peşinen teşekkürlerimi*) evvelâ kabul etmenizi rica ederim. Ve sonra da teşekkürat-ı müecceleme fiiliyatımı(*yapacaklarımı*) kavliyatımla(*sözlerimle*) telif edecek(*uzlaştıracak*) zamana da intizar buyurmanızı (*beklemenizi*) istirham eylerim.

Sevgili Kardeşler... Hayat-ı mevcudiyetinde dördüncü üstadının kitab-ı

faaliyetini kapayan bu celsede, zannederim ki mahfelimizin mazi-i (geçmiş) hayatını biraz hatırlamak en kadirşinasane(*değer bilir*) bir vazifedir. Memleketimizde esasen asrî masonluğun tarihi pek derin olmadığı ve uzak mesafelere gitmediği gibi Resne mahfelinin de pek uzun bir mazi-i tarihisi yoktur. Mamafî dünkü vukuat da olsa bu gün için medar-ı ibret (*ibret almaya yarar*) olduğu için onları daima tahattur etmek (*hatıra getirmek*) bir vazifemizdir. Çünkü istikbal(*gelecek*) dünlere inkılab eden (*değişen*) hal-i hazırların teselsülünden (*şu anların zincirleme dizilmesinden*) başka nedir? Zannediyorum mütalaam(a) (*görüşüme*) iştirak ediyor ve bana geriye doğru küçük bir kuş bakışı yapmak için razı oluyorsunuz.

Resne'nin İlk Teşekkülü (Kuruluşu): Mısır'da nail-i nur-u ziya olmuş (*nur ve ziyaya kavuşmuş*) olan Nail Reşid ile Osman Fehmi biraderler Teşrin-i sani 1324 (*Kasım 1908*) tarihinde ilk masonik bir içtima akdiyle bir mahfel tesisi (*loca kurma*) arzusunu resmen kayıt ve tespit ediyorlar. Vücuda gelecek mahfele Resne ismini veriyorlar. Bu namı muhtevi(*adı içeren*) bir mühür kazdırılıyor ve zabt-ı imzalar bu mühür ile temhir edilerek (*mühürlenerek*) Resne mahfelinin nüvesi vücuda getiriliyor. Resne Mahfel-i müstakilinin Mısır Mahfel-i Kebir-i vatanîsi (*Mısır Vatanı Büyük Locası*) himayesinde tesisi, Mısır Üstad-ı Azamı (*Büyük Üstadı*) ile olan mükalemat-ı şifahiyyeye (*sözlü konuşmalara*) müsteniden (*dayanılarak*) kararlaştırılıyor. 2 Teşrin-i Sanî 1324 (*15 Kasım 1908*) günü ikinci bir içtima (*toplantı*) yapılarak sırasıyla: Osman Fehmi, Nail Reşid, Ahmet Pertev, Mehmed Tevfik, Jak Kalderon, Sadık Rauf, Şükrü Rıza B..ler intihab (*seçilerek*) ve makamat-ı masoniyeye (*masonik görevlere*) aledderecât (*derecelerine göre*) nasb ve tavzif ediliyor(*tayin edilerek vazifelendiriliyor*) ve Mahfel mesaiye başlıyor. 1 ve 2 Teşrin-i sani 1324 tarihleri bu hale göre Resne Mahfelinin re'si sene-i mevcudiyetidir(*varlığının başlangıcıdır*). Bu hesaba nazaran Resne Mahfel-i Muhteremi onbirinci sal-i hayatını (*hayat yılını*) bitirmiş, onikinci sene-i mevcudiyetine dahil olmuştur. Bidayet-i teessüde (*Kuruluş öncesinde*) hemen her gün içtimalar yapılmakta ve Mahfel-i Ekber-i Vatanî-i Mısırî (*Mısır Vatanı Büyük Locası*) himayesi ile Mahfel küşad-u mesai ve nama izafetle seddedilmektedir (çalışmaya açılmakta ve adına kapatılmaktadır). Resne Mahfeli işe bir taraftan başladığı halde diğer taraftan tahrirî (*yazılı*) ve resmî bir surette imtiyaz-ı meşrut (*şartlı imtiyaz*) istihsal ve tedarik edilmek üzere Mısır Mahfel-i Ekberine (ediyor. Bu müracaat-ı tahririye(*yazılı müracaat*) 4 Teşrin-i Sanî 1324 (*17 Kasım 1908*) tarihinde vukubulmuş ve zabıtnamelerde ve yazılan müracaatnamede kullanılan usluba nazaran: "taahhüdât-ı tahririye (*yazılı taahhütler*) ifa ve isticlâb-ı itimad (*itimât celbetme*) ve taltifde" bulunmaktadır. Hatta Mısır Mahfel-i Ekber-i vatanisinin aleddevam

(*daimi surette*) taht-ı idaresinde bulunacağı kasem ile (*and içilerek*) temin ediliyor ve takdim olunan arıza (*yazı*), Mısır Mahfel-i Ekber Reis-i Azamı İdris Biradere Arapçaya tercüme edilerek gönderiliyor.

Bu izahatdan anlaşılır ki, Türkiye dahilinde birinci Mahfel-i Millî (*ulusal loca*) olan Resne, Mısır himayesinde vücuda gelmiş ve ışığını evvelâ bu suretle almıştır. Resne Mahfelinin hayat-ı mevcudiyetinde ilk sekiz aylık faaliyeti daima Mısır Mahfel-i Kebir-i Vatanisi namına vukubulmuş, ihtiramlar, küşad ve sedd merasimi (*saygı duruşu, açılış ve kapanışlar*) ile diğer hususat-ı telkiniye daima o makama izafe edildiği gibi, Mahfel Vezaifi Mısır Localarının bazı ıstılahât-ı muktesebesiyle (*oradan aktarılmış tabirleriyle*) aynen sevk ve idare kılınmıştır. Sekiz aylık mevcudiyetten sonra 19 Haziran 1325 (*2 Temmuz 1909*) tarihinde bir müptedi (*çırak*) celsesinde Mahfel Biraderlerinin umumu tarafından mazhar-ı kabul (*kabul şerefine nail*) olmuş olan şöyle bir kanaatin vücuda gelmiş bulunduğu ve tespitine karar verildiği görülmektedir. “Resne Mahfeli”, Mahfel-i Kebir-i Vatani-i Mısırî’nin icazetnamesini haiz ve İstanbul afakında (*ufkunda*) faaliyet-i Masoniyesine muvazib (*çalışmakta*) ve müdavimdir (*devam etmektedir*). Lâkin bu mahfelin maksad-ı aslîsi (*asıl gayesi*) İstanbul’da bir Meşrik-i Azam-ı Osmanî (*Osmanlı Büyük Maşrıkı*) teşkil etmektir (*kurmaaktır*).

İstanbul’da mün’akid (*kurulu*) Osmanlı İmparatorluğu İskoçya Tarikatı Şura-yı Âli’si (*Skoç Riti Yüksek Şurası*) mevcut olduğu için, Şura-yı Âli-i müşarünileyhaya (*adı geçene*) tabiyetle (*tabi olarak*) ve Dersaadet’de (*İstanbul’da*) mevcut diğer memalik meşârikına (*ülke Büyük Localarına*) tabî (*bağlı*) ecnebi mahfellerinin de iştirakiyle bir Meşrik-i Âzam-ı Osmanî tesisi imkân tahtındadır (*içindedir*). Bu imkânı gören Resne Mahfeli, bütün diğer Mahfellerden evvel Mısır Mahfel-i Kebir-i Vatanisi ile rabitasını (*bağını*) bilmeceburiye (*zorunlu olarak*) kat etmiş (*bitirmiş*) ve neşr-i envâr-ı masoniyede (*masonik nuru yayma*) bu suretle daha ziyade muvaffakiyet husule gelerek Masonluğa ve beşeriyete (*insanlığa*) hizmet edebileceğini anlamış ve İtalya Meşrik-ı Âzamına merbut (*bağlı*) olup Meşrik-i Âzama iltihak eden (*katılan*) bir ecnebi mahfel ile mahfellere bu yeni yolda rehberlik etmiştir.

İstanbul’da günden güne daha büyük bir kuvvet ve intizam ile taazzi eylemeye (*şekillenmeye*) başlayan Masonluğun Türkiye İmparatorluğunda bir cüzü (*parçası*) olan Mısır’a idame-i irtibatında (*bağının devamında*) ve ora Mahfel-i Kebiri’nin mihver ittihaz edilerek (*merkez kabul edilerek*), o suretle tekâmülat-ı Masoniye’nin (*Masonik gelişmenin*) temininde aklen ve mantıken bir imkansızlık mevcut idi. İşte bu suretle Resne Mahfeli 19 Haziran 1325 (*2 Temmuz 1909*) kararıyla Şura-yı Âli’ye istida-i iltihak (*katılma isteği*) ve iştirake karar vermiş ve tâli-i

mevcudiyetini (*kaderini*) memleketimizde vücuda gelecek milli ve müstakil(*bağımsız*) bir Meşrik-ı Âzam-ı Osmanî'ye temin etmiş olan bu karara istinaden(*dayanarak*) Resne Mahfeli'nin Meşrik-ı Âzam-ı Osmanî'ye tâbi(*bağlı*) mahafil (*Mahfiller*) meyanında(*arasında*) re'si tarih-i mevcudiyeti(*varlığının başlangıç tarihi*) 19 Haziran 1325 tarihi olmak icabeder. Bu hale nazaran da Resne Mahfeli ancak onbirinci sâl-i hayatına girmiş demek olur. Meşrik-ı Âzam-ı Osmanî'nin teşekkülü her masonda ümid-i muvaffakiyeti (*başarı ümidini*) artıran yeni bir hadise olmak itibariyle ölçülmez, derin memnuniyetler uyandırmış, memleketimizde de kavî imanlı bir mason neslinin vücuda gelmesine temel atıldığı kanaati hasıl olmağa başladığı için 19 Haziran tarihli Resne celsesinin müzakeratı tarihî kıymeti haiz bir celse olmuştur. Artık biz bu tarihten itibaren Resne Mahfelinin Osmanlı İmparatorluğu İskoçya tarikatı Şura-yı Millî'si nam-ı mübecceline(*yüce adına*) istinaden ve Meşrik-ı Âzam-ı Osmanî selâhiyetine binaen amalini (*çalışmalarını*) o yolda sevk-i muamelât eylediğini görmekteyiz.

O gün bu gündür, peyderpey Meşrik-ı Âzam-ı Osmanî'de husul bulmuş olan tekemmülata(*gelişmelere*) müterafıkan(*refah bulan*) Resne Mahfeli de varlığını da muhafaza etmiş, yavaş yavaş büyümüş, dolmuş, bazen taşmış bazen bir az sükûnet bulmuş sonra tekrar kıvıldanarak iki hemşire mahfellerin tarz-ı faaliyetini(*çalışma şeklini*) takib ve taklit ederek kıymetdar (*değerli*) mevcudiyetinden hiçbir şey feda etmemek hususunda sebat ve metanet göstermekten asla hâli kalmamaya çalışmıştır.

Resne ve Meşrik-i Âzam'ın Teşekkülü: (Resne ve Büyük Maşrıkın Kuruluşu) Resne, Mahafil-i Osmaniyenin(*Osmanlı Localarının*) en yaşlısıdır. Diğer Mahafil-i Osmaniyenin teşekkülüne de (*kuruluşuna da*) sinesinden çıkarıp gönderdiği kıymetli evlatlarıyla hizmet etmiştir. Meşrik-i Âzam-ı Osmanî'nin kanunen teşkili için adeden(*sayıca*) muhtaç olduğumuz mahafilin tam manasıyla ana şefkati ve kabiliyet-i tevliyesi(*doğum yapma yeteneği*) sayesinde hizmet etmiş olduğu cihettedir ki, Resne "Ana Loca" unvanını bihakkın (*hakkıyla*) kazanmıştır. Resne bu unvanına gerek ilk sene-i teşekkülünde ve gerek onu takibeden ilk senelerde daima lebaleb (*dopdolu*) olmasıyla maddeten dahi kesbi liyakat(*liyakat kazanma*) eder idi. Resne'nin ilk vücuda gelmesinde hizmet ettiği yavru hemşire Localar Muhibban-ı Hürriyet ve Vefa Localarıdır. Ve bunlar Resne evlatlarıyla süratle vücut bulmuştur. Maziye kısa bir nazar-ı rücû atfedildiğinde gözümüzün önünde tersim eden(*resimleşen*) ve bize Resne'nin Türkiye Masonluk aleminde oynadığı azim (*büyük*) rolü hatırlatan bu levha, Resne evlatlarına bugün ve yarın için teveccüh eden yeni vazifeleri Türkiye Masonluğunun tevellüd (*doğum*) ve teşekkül (*kuruluş*) zamanında bu muhitin evlatlarına

teveccüh eden vazifelerden daha mühim ve daha ağır olanlarını bize hatırlatmakta ve kalpleri azim ile dolu olan genç zinde kardeşleri sahaya davet etmektedir. Bu daveti Üstad-ı Muhtereminiz olmak itibariyle size icra etmede(**uygulamada**) ve tarihlerin ruhundan çıkan bu borçlarınızı size söylemede bir vazife-i vicdaniye duyuyorum. Çünkü arada sırada Türkiye Masonluğunun geçirdiği had ve matemli buhranlar ancak Mahafil-i Osmaniye'lerden Resne gibi ana Loca olan bir Mahfelin ateşli vezâif-i târihiyelerini müdrük olan bir mahfil biraderlerini her Mahfelden ziyade harekete getirmek, titretmek ve azimlerini arttırmak üzere bir saik olurlar.

Resne Mahfeli ve Buhranlar: Resne diğer Mahafil-i Osmaniye gibi devir devir bazı buhranlar geçirmiştir. Otuz bir Mart'ı müteakiben âmal-i muntazam(**düzenli işlerini**) bir surette bilmeceburiye(**zorunlu olarak**) devam edememekte idi. Bu aralarda hususî hanelerde(**evlerde**) içtimaat vukua gelmeye başlamış ve fakat masonların adedi arttığı gibi kadim masonlardan birçok kardaşların himmetiyle(**yardımla**) Masonluk bir müddet sonra daha yeni ve muntazam şekilde âmal-i germî vermek istemiş ve bu yeni faaliyet devresinde 325 den itibaren yine Resne diğer Mahfellerin başında olarak birçok biraderlerin tekrisine muvaffak olarak ve muhit-i Masoniye yeni kuvvetler toplayarak felâket ve musibetlerden iyi ders almayı bilen memleketimizin öz evlâdı sayesinde Masonluk daha gürbüz olarak ortaya atılmıştır. 325 senesinin ortalarında idi ki İstanbul'umuzun mevaki-i muhtelifesinde Mahfeller tesisi ve muhtelif mahaller intihab edildiği gibi Resne Mahfeli de 27 Teşrin-i evvel 325 (**9 Kasım 1909**) tarihinde Keller Hanı denilen eski Mahfel mahalli bulunan yerde ifa-yı vazifeye (**görev yapmaya**) başlamıştır. Bu mahal İstanbul'da ondan 17-18 sene evveline kadar Türkiye'de Mason kardeşlerine kârgâh olmuş bulunan ve kubbe-i seması muntazam ve mahafil tertibatına müsait bulunan bir mekândan ibaret idi. Burada Resne takriben birbuçuk iki sene kadar kaldı. Ve pek müsmir neticeler veren bir takım âmal-ü (**işleri**) mesaî icrasına muvaffak oldu. Üstad-ı Muhtereminiz Resne'nin işte bu Mabedine tekris edilmiş idi.

Resne Balkan Harbi esnasında 328 senesi (**1912-1913**) içinde dahî bir darbe-i inkıta-yı içtimaata (**toplantılara ara verme darbesine**) uğramış ve bu defa daha uzun süren ve iltiyamı(**iyileşmesi**) daha müşkül bulunan bir devre-i buhran atlatmıştır. Bu defaki hicran daha mürettep(**tertipli**), sürekli olduğu için buhran daha ziyade devam etmek icabediyordu. Mamafih, mahir ve azimkâr eller Resne'yi inhitat vartalarından kurtarmış ve yavaş yavaş intizam-ı hayat teessüs ederek 332 senesinde (**1916-1917**) Resne'nin idaresi azimkâr ve gayyur Üstad-ı Muhterem-i sabıkımız (**önceki**) Rasim Ferid Biradere intikal etmiş idi....

Cevval zekâsı, sürati, herşeyi becermek istidadı (*yeteneği*), her nevi hizmetleri telif etmek kabiliyeti, yorulmak bilmez gayreti ile bu genç ve Resne'ye diğer bir Mahfelden tebenni (tarikiyle *yoluyla*) iltihak ederek(*katılarak*) ateşi Resne Biraderlerinin sönmeye mâil olan ateşine zammeden ve yeni bir devir küşad etmiş olan Üstad-ı Muhterem Resne'nin mail-i inhidam (*yıkılmak üzere*) olan sütunlarını tamir etti. Ve gösterdi ki Resne'nin esas-ı tâmmisi hüsn-ü (*iyi*) idare edildikçe yıkılmak şöyle dursun, her istenildiği şekilde yeni semereler vermek istidadındadır. Mahfelimiz Üstad-ı Muhterem-i sabıkandan mehcur olarak hizmetlerinden mahrumiyet acısını bu dakika bilfiil duymaya başladığı sırada ben sizin bugünkü Üstad-ı Muhtereminiz sıfatıyla Resne'yi vartalardan kurtarmış bulunan Rasim Ferid Kardeşimize benim lisanımla ve fakat sızlanma hissiyatıma tamamen uyduğunu zannettiğim hissiyat-ı imtinankâranemiz(*iyiliği tekrar anan hislerle*) ile takdim-i hürmet (*saygı sunmayı*) ve şükran eylemeyi en büyük bir vecibe bilirim.

Ancak derakab(*hemen arkasından*) ilâve edeyim ki, Türkiye Masonluğu 34-35 senesi (1918-1919) umumi buhranını geçirmemiş olduğu gibi Resne Mahfeli de el'an (*şimdi*) nekahat devrindedir. Her felâket ve müsibetten yeni bir ders alarak, daima hastalıklardan daha kuvvetli ve zinde çıkmaya alışmış olan Mahfel-i Mukaddesime (*kutsal locama*) temenniyat-ı iltiyamkâranemi (*iyi olma temennilerimi*) arzederken bütün kardaşlarımızın benim hissiyatıma aynı suretle iştirak ettiğini bihakkın zannetmekte kendimi haklı görüyorum. Doğru mu bu sözlerim Kardaşlarım, Resne yaşamalı ve iltiyam bularak (*iyileşerek*) bundan sonra daha iyi yaşamaya muvaffak olmalı, değil mi sevgili Biraderler...

Resne Locasi'nın Mısır Büyük
Locasi'na Bağlı Olduğu Dönemdeki
Mührü

Resne Locasi'nın 1909 Yılındaki
Mührü

Resne Locasi'nın Osmanlı Dönemi'ndeki Mührü

No.	NOMINATION	OR.	LANGUE	NOM DU VÉN.
103	Roh Al Hekma	Le Caire	Arabe	démolie
104	Hefz Al Wedad	"	"	"
105	Kawkab Al Bahrein	Zifta	"	"
106	Al Samah	Le Caire	"	"
107	Hiram	"	Française	"
108	Al Chamsh Al Moushreka	"	Arabe	"
109	Germania	Alexandrie	Française	"
110	Al Atta Al Akhawi	Le Caire	Arabe	"
111	Esna	Esna	"	"
112	Samaret Al Wafa	Le Caire	"	Kelada Eff. Yacoub
113	Chams Al Salam	Tanta	"	démolie
114	Wali Al Ahd	Le Caire	"	"
115	Dandara	Kena	"	"
116	Flecteur	Le Caire	Française	en sommeil
117	Al Karnak	Luxor	Arabe	démolie
118	Aziz	Le Caire	"	"
119	Rasna	Kustana	Turque	"
120	Niazi	Le Caire	Arabe	"
121	Hayet Al Mahalla	Mehalla Al Kubra	"	en sommeil
122	24 Tammouz (Juillet)	Le Caire	Française	démolie
123	Platon	"	Hellène	"
124	Al Sidk Al Omani	"	Arabe	"
125	Nour Al Hekma	"	"	en sommeil
126	Bekaa Al Aziz	Syrie	"	démolie
127	Al Ahram	Suez	"	en sommeil
128	Héliopolis	Le Caire	Française	démolie
129	Rina Chimento	"	Italienne	"
130	Samaret Al Samah	"	Arabe	"
131	Constantin Le Grand	Le Caire	Hellène	B. Samaropoulos
132	Al Dastour Al Osmani	"	Arabe	démolie
133	Socrate	"	Hellène	H. Coutzoukis
134	Al Watan	Liban	Arabe	en sommeil
135	Italia	Alexandrie	Italienne	démolie
136	Al Igtihad	"	Arabe	"
137	Cléopatra	Le Caire	"	en sommeil
138	Al Ensania	"	Française	démolie
139	Nour Al Fadila	Alexandrie	Arabe	"

T.B.L.
ARŞIVI

←

← l. Asiatique
(Istanbul)

Mısır Milli Büyük Locası Matrikül Listesi (119 Resne Locası)

Bö .: Meş .: matrikül No.		
B .: in ismi, mahlası ve pederi ismi: Osman Fehmi B. .		
Tabiyeti: T. C.	Doğduğı tarih ve yer: 1299 Resne	
Mevgüiyeti: Zürradan		
Aile şerhii: Bekkası 2 erkek ve 2 kız çocuğı vardır .		
Kametgâhi: Beyoğlu Tepebaşı Tramvay istasyonu İsmail Ef. apartıman 3/6 İy adresi : Bakırköy Ziraat odası Reisi		
Telgraf adresi:		Posta kutusu: No.
		Telefon No.
Doğduğı: Meş .: Mahfilî ekberi vatani Mısri		Muh .: Mah .: Mısır - Resne H: I
1 inci dere .: ye tekrisi tarihi: 14/II/1324		Hangi Mah .: de
2 " " " " : "		" "
" " " " : "		" "
(Tekemmül Mah .: Â .: si ismi)		(Hak .: Şap .: ismi)
4 .: e terfi tarihi:		15 .: e terfi tarihi:
9 .: a " " :		18 .: e " " :
14 .: e " " : 12/2/350		
(Areopaj ismi)		(Âli dereceler)
22 .: e terfi tarihi:		31 .: e terfi tarihi:
27 .: e " " :		32 .: e " " :
29 .: a " " :		33 .: e " " :
30 .: a " " :		
Fevkalâde hizmetler		Fevkalâde taitifler

Osman Fehmi B. Resne Locası Sicil Kartı

EK – 5 : Joseph Sakakini

Osmanlı Yüksek Şurası'nın kuruluşunda yer alan Joseph/Yusuf Sakakini (İskenderiye 19 Mart 1846 - İskenderiye, 13 Mayıs 1915) Mısır Hidiv ailesi çevresindedir.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu, Mısır'ın ikinci Hidivi Kavalalı İbrahim Paşa'nın oğlu olan Mustafa Fazıl Paşa, ağabeyi İsmail Paşa'nın çalışmaları sonucu Abdülaziz'in fermanı ile Mısır yönetimindeki haklarından mahrum edilmiş ve sürgüne gönderilmiştir.

Mustafa Fazıl Paşa, Paris'te yaşadığı sırada, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi gibi Osmanlı aydınları Mustafa Fazıl Paşa'nın ön ayak olmasıyla Avrupa'ya gitmişler ve Paşa'nın mali desteğiyle orada kalmışlardır.

Mustafa Fazıl Paşa, sonradan "Genç Osmanlılar" diye anılacak Osmanlı aydınlarını, İstanbul'a "sır katibi Sakakini"yi göndererek davet etmişti. Mustafa Fazıl Paşa, 1867 Haziranında Avrupa gezisindeki Abdülaziz ile görüşerek kendisini affettirip İstanbul'a döndükten sonra da Genç Osmanlıları Sakakini aracılığıyla desteklemeye devam etti.

Sakakini'nin adı, Fransızca metinlerde "Joseph Sakakini", [eski yazıyla] Türkçe metinlerde "Yusuf Sakakini", bazı metinlerde ise, Hıristiyan olduğunu ifade edecek biçimde "Yusuf Bey Sakakini" olarak geçer.

Bazı araştırmacıların "Mısır'a yerleşmiş Suriye asıllı Hıristiyan bir ailenin çocuğu" bazılarının "Yahudi" olduğunu öne sürdükleri Sakakini, sadece Osmanlı Masonluğunun başlangıç evrelerinde değil yirminci yüzyıl başı Mısır Masonluğunda da adı çok geçen bir şahsiyettir.

Muhiban-ı Hürriyet locası matrikül defterinde 9. sırada bulunan kaydına göre 1862 yılında İskenderiye'de tekris olmuş, 1863'de kalfa, 1866'da üstat olmuş, 1884 yılında Eski ve kabul Edilmiş Skoç Ritinde 33 dereceye yükseltilmiştir. Loca kayıtlarında mesleği "rantiye" olarak geçmekte, adresi Beyoğlu Sokak No 12 olarak verilmektedir.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'na bağlı 2076 numaralı Quatuor Coronati Araştırma Locası'nın *Ars Quatuor Coronatorum* yıllığı, cilt 28 (1915 yılı) sayfa 160'da OBITUARIES [Ölüm İlanları /Aramızdan Ayrılanlar] bölümünde yer alan Joseph Sakakini'nin ölüm ilanından Quatuor Coronati Araştırma Locası'nın muhabir üyesi olduğu anlaşılıyor:

"Joseph Sakakini, İskenderiye, Mısır, 13 Mayıs 1915. Mısır Büyük Locası altında çalışan bir mason. Kardeşimiz Muhabir [Üye] Çevresine 1906 yılında katılmıştır."

Durham Üniversitesi Abbas Hilmi Arşivi'nde HIL/70/1-406 numaralı, "Yusuf Sakakini Bey"e ait 1910 sonrasına ilişkin 406 sayfa 12 mikrofilmin açıklamasında, belgelerin "Türkiye'deki siyasi durum, Tasos (Taşoz) adası, Kızılay, Ermenistan, Suriye ayaklanması, Muhammed Ferid, Abdülaziz Şeviş, Milliyetçi Parti, Zeki Kantar, Muhammed Rüştü, Hidiv mülkleri" hakkında olduğu yazılı. Bu arşiv belgeleri henüz incelenmemiştir.

Türkiye Bâ- Meş-î himayesinde bulunan MUHİBBANİ HÜRRIYET

Sıra Numarası	Adı, Sani	Doğduğu yer	Doğduğu Tarih	Sanat ve mesleği	Oladığı yer	Tebrik tarihleri			Tebrik Tarihi
						Birinci derece	İkinci derece	Üçüncü derece	
6	HERGÜL DİYYAN TOPULOS	İstanbul	1849	Tu car	Beşşişli	—	—	28.6.909	—
7	İBRAHİM TEMÖ			Belediye ahşap karıncası	Beşşişli	29.3.909	41.8.909	25.7.909	
8	HASAN RİZA NAMİK	İstanbul	1872	Eğitim Harbiye Kayma kani	Cauneste cigaj harbiye sını	3.10.909	12.12.235	19.10.910	1.10.911
9	YUSUF SAKAKINI	İstanbul	1846	Rantör	İstanbul Beşşişli S.K. n. 12	1862	1863	1866	nyakaj ulusda doğmuş
10	LEON MANICACI YAN	İstanbul	1866	Sanatçı	İstanbul Beşşişli	26.12.910	20.12.911	18.6.911	

Joseph (Yusuf) Sakakini Muhibbanı Hürriyet Locası Matrikül Kaydı

V FREEMASONRY IN TURKEY.

The following letter, which explains itself, appeared in the "Egyptian Gazette," published at Alexandria, on the 5th inst.:

SIR,—In a recent issue of your newspaper I observed an article reproduced from the "Pall Mall Gazette," which made some erroneous statements on the subject of Freemasonry in Turkey. For example, it was therein alleged that Ottoman Freemasonry had for its support the Grand Orient of Paris. Such a statement, which is quite incorrect, was obviously made in order to spread the belief that Freemasonry in Turkey was irreligious, which is not true. Ottoman Freemasonry is based on the Grand Constitutions of Frederic of 1786 and the Charter of Bordeaux of 1762, and it adheres to the decisions of the Council of Brussels of 1907. Ottoman Masons embrace every religion and race in the Empire, and they base their system on the ancient Scottish Rite. Masonry in Turkey has been recognised and has entered into relations with the Masonic Bodies of North, South, and Central America, Switzerland, Chili, Colon, Paraguay, Uruguay, Venezuela, Brazil, Mexico, Canada, Spain, Portugal, France, Italy, Roumania, Greece, Hungary, Egypt, etc. Ottoman Masonry has sent its circulars to the Grand Lodges of Ireland, Scotland, and London, and if these Lodges have not entered into friendly relations that does not prevent Ottoman Freemasonry from being regular and soundly authorised. In the name of the Grand Ottoman Orient I declare that every Lodge created in the Ottoman Empire after the 1st August, 1909, by Foreign Powers is irregular and should be considered as clandestine. Why does not the "Times" and other papers that criticise Ottoman Freemasonry cry out against the Grand Lodge of Egypt, which has made a Grand Orient after the Grand Orient of France? I should like this question answered. Ottoman Masonry is in accordance with the Ancient Scottish Rite, and all who attack it are enemies of the Ottoman Empire and of humanity.—Truly yours,
JOSEPH SAKAKINI BEY,
Hon. Grand Master ad Vitam and in the Ottoman S.C.

TÜRKİYE'DE HÜR MASONLUK

Ekteki okuyucu mektubu İskenderiye'de yayınlanmakta olan "Egyptian Gazette" de ayın 5'in çıkmış olup ayrıca bir izahata gerek göstermemektedir.

Efendim,

Gazetenizin son sayılarından birinde, "Pall Mall Gazette" ten alınmış ve Türkiye'deki Hür Masonluk konusunda yanlış beyanlarda bulunan bir makale gözlemladim. Örneğin, Osmanlı Hür Masonluğunun Paris'teki Grand Orient tarafından desteklendiği iddia edilmektedir. Böyle bir beyan gayet yanlış olup; Türkiye'deki Hür Masonluğun dinsiz olduğu inancını yaymak için kasten konulmuştur ki bu gerçek değildir. Osmanlı Hür Masonluğunun temeli Frederik'in 1786 Büyük Anayasaları ve 1762 Bordeaux Beratı olup; 1907 Brüksel Konseyinin kararlarına uyulmaktadır. Osmanlı Masonları İmparatorluktaki her dini ve ırkı kucaklamaktadırlar. Kadim İskoç Riti sistemin temelini teşkil etmektedir. Türkiye'deki Masonluk aşağıdaki Masonik Kuruluşlar tarafından tanınmış ve dostluk ilişkileri kurulmuştur: Kuzey, Güney ve Orta Amerika, İsviçre, Şili, Kolon, Paraguay, Uruguay, Venezuela, Brezilya, Meksika, Kanada, İspanya, Portekiz, Fransa, İtalya, Romanya, Yunanistan, Macaristan, Mısır vb.

Osmanlı Masonluğu İrlanda, İskoçya ve Londra Büyük Localarına sirkülerlerini göndermiştir. Bu Locaların dostluk ilişkilerine girmemiş olmaları Osmanlı Masonluğunun muntazam ve meşru olmasını engellemez. Osmanlı Büyük Maşrıkı adına şunu beyan ederim ki 1 Ağustos 1909 tarihinden sonra Osmanlı İmparatorluğunda yabancı Masonik güçlerin kuracakları localar gayri muntazam ve klandesten olacaktır.

Neden Osmanlı Masonluğunu tenkit eden "Times" ve diğer gazeteler, Fransa Grand Orentini takip eden bir Grand Orient kuran Mısır Büyük Locasına ses çıkarmıyorlar ?

Bu sorunun cevaplandırılmasını istiyorum. Osmanlı Masonluğu Kadim İskoç Ritine göre kurulmuş olup ona saldıranlar Osmanlı İmparatorluğunun ve insanlığın düşmanlarıdır.

Saygılarımla, JOSEPH SAKAKINI BEY

Hayat Boyu Şeref Büyük Üstadı ve Osmanlı Yüksek Şûrası Üyesi

EK – 6 : Hacıpulo Pasajı

Büyük Loca'nın toplantısı 13 Temmuz 1909'da Noradunkyan Han'da yapılmıştır. Karaköy'de, Bankalar Caddesinin başında bulunan, daha sonraki yıllarda "Nur Han" adını alan bu bina 1950'lerin sonundaki meydan düzenlemesi sırasında yıkılmıştır.

Büyük Maşrık'ın sonradan matbaada basılıp topluca yayınlanan Fransızca sirkülerleri arasında yer alan davetiyede 1 Ağustos 1909 tarihli ikinci toplantının Kuloğlu sokaktaki mabette yapılacağı yazılıdır. Söz konusu toplantı zaptında ise adres açık olarak belirtilmemiştir. Büyük Maşrık'ın 25. yıldönümü dolayısıyla yayınlanan kitapta ise Büyük Maşrık Büyük Sekreteri Muhittin Celal, 1 Ağustos toplantısının Galatasaray İstiklal Caddesi'nde bugün Danışman Geçidi de denen Hacıpulo Çarşısı üstünde yabancı obediyanlara bağlı localara ait salonda yapıldığını söylemiştir.²

Hacıpulo (Hacıpulos) Pasajı, Galatasaray'ın Tünel tarafında, 1850'lerde yapılmış, o günden beri tuhafiyeci, düğmeci ve tasarımcıları barındırmış; İstiklal Caddesi ile Meşrutiyet Caddesi'ni bağlayan, Panaiya Isoidon Kilisesine de geçit veren, üç ana yapıdan oluşan, ortası avlulu, "T" geçitli, üstü açık pasaj. İlk sahibi Rum Tüccar Hacıpulos'un adıyla anıldığı gibi günümüzde "Danışman Geçidi" de denmektedir. Namık Kemal'in **İbret** gazetesi bu pasajda idi. Tepebaşı çıkışındaki Adam Musiki Mağazası "Salle Adam", Pera'daki müzik salonlarının azlığı nedeniyle üst katını bir konser salonu haline getirdi. Adam ölünce yerini eski yardımcısı Pascal Keller aldı. O işi bıraktınca Michel Armao dükkanı satın aldı, adı zaman içinde Melek Musiki Mağazası oldu. Kapandıktan sonra yerine muhallebici açıldı. 1909'da Pascal Keller'in faaliyette bulunduğu ve Apak'ın "(...) Beyoğlunda Hacıpulos Çarşısının üstündeki ecnebi locaların toplandığı mahalde (...)" diye söz ettiği yerin burası olduğu anlaşılıyor³

1 Ağustos toplantısının nerede yapılmış olduğu hakkında kesin bir sonuca varmak için eldeki belgeler yeterli değildir. Büyük Maşrık'a bağlı locaların kiralanan Kuloğlu sokaktaki lokalde toplandıkları biliniyorsa da elde bulunan bazı 1909-1911 tarihli loca davetiyelerinde "Hacıpulo Pasajı yanındaki Keller Salonunda toplanılacağı" ibaresinden burasının da zaman zaman kullanıldığı anlaşılmaktadır.

2 *Türkiye Millî Büyük Meşrıkı'nın 25inci Yıldönümü münasebetile Fevkalâde celsede Okunan nutuklar ve neşideler, Türkiye Büyük Meşrîki Yayını, 1934, s.*

3 *K. Apak, Ana Çizgileriyle Türkiye'de Masonluk Tarihi, 1958, s. 81*

**Kainatın Ulu Yaratıcısının Yüce Şanına
Özgürlük Eşitlik Kardeşlik
Genel Masonluk Osmanlı Topluluğu
Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritine mensup**

**Resne Muhterem Locası
İstanbul Vadisi 10 Aralık 1909 5909**

**Aziz Kardeşim Rıza Tefvik,
Aşağıda yazılı çalışma tutanağını görüşmek ve incelemek üzere Hacopulo Hanı bitişiğindeki Keller Salonunda bulunan Locada 16 Aralık Perşembe akşamı saat 2.30'da (alaturka saatle yani gün batımından iki buçuk saat sonra) toplanacak oturumda bulunarak yardımcı olmanız dileklerimi, içten ve kardeşçe selamımın kabulü ricasıyla sunarım.**

Resne Locası adına Sekreter

Çalışma tutanağı

Birinci derece açılış son toplantı tutanağının okunma ve onaylanması

Ziyaretçi Kardeşlerin alınmaları

Törenin yapılması

Maliye Başveznedarı Abdurrahman Naim

kabul töreninde bulunması rica olunur.

[not] Avrupa gezinizde gözünüze çarpan uygarlıktaki gelişmelerden [bizleri] yararlandırmak ve oradaki kardeşler hakkında bilgi vermek üzere "Meşrutiyet" locasına bağışladığınız [gibi] bizlere de şeref vermeniz özellikle rica olunur Muhterem Kardeşim."

Davetiyenin Bugünkü Dille Tercümesi

Not: Davetiyenin iki yerine locanın mührü vurulmuş. Mühürde eski yazıyla Mahfel-i Resne Meşrik-i Dersaadet 1909" Latin harfleriyle R.:L.: Resna Or.: Constantinople 1909" yazılı.

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	LOCA	İNTİKAL TARİHİ
FERİDUN BUYURMAN	PİRAMİT	21/09/2012
BÜLENT ÖZENEN	DENGE	04/09/2012
ORHAN TOPÇUOĞLU	ARAYIŞ	12/07/2012
ÜNSAL TÜLBENTCİ	BURÇ	30/09/2012
YUDA HARA	HİSAR	23/09/2012
HİLMİ ÇETİN ATAÇAN	GELİŞİM	01/09/2012
YÜCEL CANDEMİR	ALTAR	01/08/2012
ŞEVKET ÖZGÖREN	ÇUKUROVA	31/08/2012
ENGİN TEZCAN	KARŞIYAKA	26/07/2012
Y. TUFAN AKSOY	KARŞIYAKA	09/09/2012
NECİP AZİZ BERKSAN	ANTALYA	31/03/2012
MUSTAFA SERHAT GÜLAY	SUR	03/10/2012
GÜNGÖR GÜNALÇİN	SABAH GÜNEŞİ	16/06/2012
İSMAİL KILIÇ	DEVİRİM	12/10/2012
ORKAN KORAY	ÜÇSÜTÜN	31/08/2012
AYHAN KARASAN	KORDON	11/10/2012
MUSTAFA NAMIK MIHARBI	EVREN	05/09/2012
ALİ DİNÇOL	ONUR	13/08/2012
ALİ TIRYAKI	BAŞAK	03/07/2012
A. CEMAL AKTÜN	BAŞAK	22/05/2012
İLKER HOŞGÖR	DOKUZEYLÜL	12/07/2012
ERTUĞRUL AYKER	DOKUZEYLÜL	16/09/2012

ADI SOYADI	LOCA	İNTİKAL TARİHİ
A. NURİ MATAY	EYLEM	31/05/2012
SADUN KOŞAY	TERAZİ	26/02/2012
KAMİL KES	GÜZEL İSTANBUL	29/10/2012
SEDAT TENİK	DOĞUŞ	01/11/2012
MÜKERREM HIÇ	NAR	04/11/2012
ATEŞOK ONARAN	SEBAT	12/11/2012
REŞİT ATA	EGERAN	08/11/2012
TUĞYAN DİNÇ	BİLGİ	10/11/2012
ERTUĞRUL BÜLEND EYİLER	GÜNEŞ	30/10/2012
TURHAN CUMHUR	DÜŞÜN	30/04/2012
LAZOR RUSO	HÜMANİTAS	06/06/2012
HASAN KAZANOĞLU	GÖNÜL DOSTLARI	27/11/2012
TALAT DEMİRCİOĞLU	KÜLTÜR	22/07/2012
ABDÜLKADİR ERENGÜL	AHENK	07/09/2012
VEDAT ŞENGÜR	VATAN	19/09.2012

HİÇBİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.'in Ul.' Mi.'ndan sonsuz mağfiret kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAZI KABULÜ

ve YAYIN KURALLARI

Yazının Kabulü

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin üç ayda bir yayımlanan akademik nitelikteki yayın organıdır ve 10 Ekim 1966 tarihinden beri yayınlanmaktadır. Dergide, Masonlukla ilgili özgün araştırma, makale ve çeviriler yayımlanır.

Mimar Sinan Dergisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hakemler tarafından değerlendirilen ve yayımlanması uygun görülen özgün araştırma yazılarına, ikinci bölümde de dergi alanı kapsamındaki konulara özgü yorum makalelerine yer verilmektedir.

Yazarlar, makalenin özgün bir yazı olduğunu, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmadığını ve makalenin değerlendirme süreci içerisinde başka bir yerde yayımlanmayacağını kabul etmelidirler.

Yazılardaki bilgilerin ile kaynakların doğruluğundan tümüyle yazarlar sorumludur. Dergide yayımlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade eder ve sorumluluğu tamamen kendilerine aittir. Bu yazıların Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya başka bir Masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil ettiği iddia edilemez.

Yayın Kuralları

Hakemli bölüm için gönderilen yazılar 30 sayfayı, kişisel yorum makaleleri ise 15 sayfayı aşmamalıdır. Araştırma yazıları ve makalelerin Türk Dil Kurumu yazım kurallarına uygunluğu şart olup, imlâda Türk Dil Kurumunun kaidelerine uyulacaktır. Bir sözcüğün yazımında tereddüt olduğu takdirde Ana Yazım Kılavuzu'na (Ömer Asım Aksoy, Adam Yayınları) bakılacaktır. Kısaltma kullanmak gerekiyorsa, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının kısaltma dizini geçerli olacaktır.

Yazılar elektronik ortamda verilmeli, yazar/yazarların iletişim bilgileri belirtilmeli, konferans üslubunda olmamalıdır. Özgün araştırmaların dayandırıldığı belgelerden alıntılar sarih bir biçimde, dip not veya son not olarak belirtilmelidir.

Makalenin ilk sayfasında makalenin adı, özeti ve anahtar sözcükler (Türkçe ve İngilizce) yer almalıdır. Ayrıca yazının Türkçe ve mümkünse İngilizce kısa bir özeti (özet – abstract) ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı

ve faydalanılan kaynaklar belirtilmelidir. İnternet'ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir.

Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede (en az 300 dpi) olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı veya çeviri yazının telif hakkı sorun olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayınlanmayan yazılar için geleneğimiz uyarınca herhangi bir gerekçe gösterilmez. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde editoryal düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez, yazı yayınlandığı takdirde bütün telif hakları Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin olur.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna teslim ettiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar.

Yazılarınızı, her türlü istek, soru, şikayet ve önerilerinizi aşağıdaki yazışma ya da e-posta adresine gönderebilirsiniz.

YAZIŞMA ADRESİ:

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAYIN KURULU

Nur-u Ziya Sokak, No. 9, Kat 2 34420 Beyoğlu – İstanbul

e-posta : mimarsinandergisi@gmail.com

MİMAR SİNAN

The Quarterly Journal of the Grand Lodge
of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

5. Message From The Grand Master..... M. Remzi SANVER
6. Preface Ahmet ŞENKUT
8. The Year 1909 : The foundation of the National
Freemasonry in Turkey..... Mimar SİNAN
Appendix:
71. Transactions of the Supreme Council of the 33rd for the S.J. of the U.S.A.
79. Mahomed Orphi Pasha
80. A News from İkdam Newspaper, 20 August 1908
80. Lodge Resne: The Founding Lodge of the Grand Lodge of Turkey in 1909
93. Joseph Sakakini
98. Hacapoulo Passage
101. Obituaries Mimar SİNAN
103. Rules for Article Submission Mimar SİNAN

Address : 9, Nuruziya Sokağı – Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2012

NO : 157

